

Εικονογραφημένο Λεξικό

Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού

Το Πρώτο μου Λεξικό

Τόμος 4ος

(Λ,λ - Μ,μ - Ν,ν - Ξ,ξ)

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

**Αγγελική Ευθυμίου, Λέκτ. Δημοκρίτειου Παν. Θράκης
Ηλίας Δήμος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.**

**Μαρία Μητσιάκη, Φιλολόγος
Ιουλία Αντύπα, Λεξικογράφος**

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

**Α. Ν. Συμεωνίδου-Χριστίδου, Καθηγήτρια Α.Π.Θ.
Κωνσταντίνος Παπανδρέου, Σχολικός Σύμβουλος
Εμμανουήλ Χαρίτος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.**

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Λήδα Βαρβαρούση, Εικονογράφος – Σκιτσογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ελένη Λεοντσίνη, Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

**Πέτρος Μπερερής, Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου
Χρήστος Παπαρίζος, Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτ.**

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

**Dr Αρετή Καραθανάση-Κατσαούνου, Μόνιμη
Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Αγγέλικα Κοροβέση, ζωγράφος

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

**Η προσαρμογή του βιβλίου έγινε από την Ομάδα
ανάπτυξης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού
προσβάσιμου από αμβλύωπες μαθητές, του έργου
“Σχεδιασμός και Ανάπτυξη προσβάσιμου
εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές
με αναπηρίες – Οριζόντια Πράξη”**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Αγγελική Ευθυμίου   Ηλίας Δήμος
Μαρία Μητσιάκη   Ιουλία Αντύπα**

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εικονογραφημένο Λεξικό Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού

Το Πρώτο μου Λεξικό

Τόμος 4ος

(Λ,λ - Μ,μ - Ν,ν - Ξ,ξ)

**Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία
Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Δημήτριος Βλάχος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ

Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και
παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με
βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το
Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό
Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.**

Προέλευση Χάρτη της Ελλάδας

**«Γνωρίζω την Ελλάδα» Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού,
Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Έκδοση Δ΄,
Αθήνα 2005**

Λ λ

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

λαβράκι [το] ουσιαστικό (λαβράκια)

☑ Το λαβράκι είναι ένα στενόμακρο και μεγάλο ψάρι.

✓ Λέμε ότι έπιασες λαβράκι, όταν έχεις μία μεγάλη επιτυχία. 🎵 λα-βρά-κι

λαγός [ο], **λαγουδίνα** [η] ουσιαστικό (λαγοί, λαγουδίνες)

☑ Ο λαγός είναι ένα τριχωτό, μικρό ζώο με μακριά αυτιά και κοντή ουρά που τρέχει πολύ γρήγορα.

✓ Όταν τρως λαγό, τρως το κρέας του.

✓ Όταν γίνεσαι λαγός, φοβάσαι κάτι και φεύγεις τρέχοντας. 🎵 λα-γός 🖋️ 'το αγρόκτημα'

λάδι [το] ουσιαστικό (λάδια)

☑ Το λάδι είναι ένα παχύ υγρό που το βγάζουμε από τις ελιές και το χρησιμοποιούμε στο φαγητό.

✓ Λάδι βάζουμε και στις μηχανές.

✓ Όταν η θάλασσα είναι λάδι, δεν έχει καθόλου κύμα. Όταν βγάζεις το λάδι κάποιου, τον ταλαιπωρείς. ♦ Όταν κάτι είναι λαδί, έχει το χρώμα του λαδιού. Όταν λαδώνεις την πόρτα, της βάζεις λάδι. 🎵 λά-δι

λαδώνω ρήμα (λάδωσα, θα λαδώσω) → λάδι

λάθος [το] ουσιαστικό (λάθη)

λαθραίος ----- λαϊκός

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

☑ Όταν κάνεις λάθος, κάνεις κάτι που δεν είναι σωστό ή που δεν έχει το αποτέλεσμα που θα ήθελες. ✍ Η Αλίκη έκανε λάθος και αντί να μπει στην τάξη της μπήκε στην τάξη του Κώστα.

- σωστό

✓ Όταν κάνω κάτι κατά λάθος, το κάνω χωρίς να το θέλω. ✍ Ο Ίγκλι έριξε κατά λάθος τη μπάλα στο τζάμι του κυρίου Μιχάλη.

✓ (σαν επίθετο) Ο Κώστας πήρε λάθος αριθμό και σήκωσε το τηλέφωνο ένας άγνωστος κύριος.

- σωστός 🎵 λά-θος

λαθραίος, λαθραία, λαθραίο επίθετο (λαθραίοι, λαθραίες, λαθραία)

☑ Όταν ένα εμπόρευμα είναι λαθραίο, το έχει φέρει κάποιος κρυφά στη χώρα. ✍ «Στο αεροδρόμιο η αστυνομία έπιασε κάποιον που έφερε λαθραία ρολόγια στην Ελλάδα» είπε ο θείος Τάκης.

◇ **λαθρεπιβάτης** είναι αυτός που ταξιδεύει κρυφά χωρίς να πληρώσει εισιτήριο. 🎵 λα-θραί-ος

λαθρεπιβάτης [ο], **λαθρεπιβάτισσα** [η]
ουσιαστικό (λαθρεπιβάτες, λαθρεπιβάτισσες)
→ λαθραίος

λαϊκός, λαϊκή, λαϊκό επίθετο (λαϊκοί, λαϊκές, λαϊκά)

☑ Όταν κάτι είναι λαϊκό, είναι του λαού, έχει σχέση με τον λαό. ✍ Οι παροιμίες είναι λόγια της λαϊκής σοφίας. ◇ **στη λαϊκή αγορά, ψωνίζεις φρούτα και λαχανικά. λαός** 🎵 λα-ϊ-κός **Δες αγορά**

Λαίμαργος, λαίμαργη, λαίμαργο επίθετο
(λαίμαργοι, λαίμαργες, λαίμαργα)

☑ Όταν είσαι λαίμαργος, τρως γρήγορα πολύ φαγητό. ✍ «Ποπό! Έφαγες δύο πιάτα πατάτες μέσα σε πέντε λεπτά! Είσαι πολύ λαίμαργη, Αθηνά!» είπε η Ελένη. ◊ Όταν είσαι λαίμαργος, έχεις **λαιμαργία**. 🎵 λαί-μαρ-γος

Λαιμός [ο] ουσιαστικό (λαιμοί)

☑ Ο λαιμός ενώνει το κεφάλι με το υπόλοιπο σώμα σου.
✓ Η κυρία Μαργαρίτα αποφεύγει τις μπλούζες με ψηλό λαιμό, γιατί τη σφίγγουν.
🎵 λαι-μός ✍ 'το σώμα μας'

Λακκάκι [το] ουσιαστικό (λακκάκια) → λάκκος

Λάκκος [ο] ουσιαστικό (λάκκοι)

☑ Όταν ανοίξεις έναν λάκκο, ανοίξεις μία βαθιά τρύπα στο χώμα μ' ένα φτυάρι.

✍ Η Αθηνά και ο Κώστας ανοίγουν λάκκους στην άμμο. ◊ Το **λακκάκι**

είναι μία βουλίτσα στο μάγουλο σου. 🎵 λάκ-κος

Λακκούβα [η] ουσιαστικό (λακκούβες)

☑ Η λακκούβα είναι μία μικρή τρύπα στο χώμα.

✍ Ο κύριος Γιάννης είναι καλός οδηγός και πάντα προσέχει τις λακκούβες όταν βρέχει. 🎵 λακ-κού-βα

Λαλώ και λαλάω ρήμα (λάλησα, θα λαλήσω)

☑ Όταν ένας κόκορας λαλεί, κάνει «κικιρίκου».

λάμπα ----- λάρυγγας

α λα-λώ

β **λάμπα** [η] ουσιαστικό (λάμπες)

γ Ανάβεις μία λάμπα για να έχει φως στο σκοτάδι.

δ «Κώστα, ξέρεις ν' αλλάζεις μία λάμπα που έχει
ε καεί;» ρώτησε η Αθηνά. λάμπω λά-μπα

ζ **λαμπάδα** [η] ουσιαστικό (λαμπάδες)

η Η λαμπάδα είναι ένα μεγάλο και χοντρό
θ κερί. Η Αθηνά πήρε από τον νονό της

ι μία λαμπάδα με τον Φοίβο και την Αθηνά
κ για το Πάσχα. λάμπω λα-μπά-δα

λ **λαμπερός, λαμπερή, λαμπερό** επίθετο (λαμπεροί,
μ λαμπερές, λαμπερά) → λάμπω

ν **λάμπω** ρήμα (έλαμψα, θα λάμψω)

ξ Όταν κάτι λάμπει, δίνει πολύ φως. Όταν ο
ο ήλιος λάμπει, μας φωτίζει και μας ζεσταίνει.

π Όταν λάμπει το σπίτι σου, αστράφτει από
ρ καθαριότητα.

σ Λέμε ότι κάποιος λάμπει, όταν αστράφτει από
τ υγεία και ομορφιά. Όταν κάτι είναι λαμπερό,
σ λάμπει, έχει δηλαδή λάμψη. λάμπα, λαμπάδα

υ λά-μπω

φ **λαός** [ο] ουσιαστικό (λαοί)

χ Λαός είναι όλοι οι κάτοικοι ενός τόπου.

ψ Ο πρωθυπουργός μίλησε στον ελληνικό λαό από
ω την τηλεόραση. λα-ός

λάρυγγας [ο] ουσιαστικό (λάρυγγες) → λαρύγγι

λαρύγγι [το] ουσιαστικό (λαρύγγια)

☑ Το λαρύγγι είναι το μέσα μέρος του λαιμού σου.

✍ «Τραγουδούσα συνέχεια και πόνεσε το λαρύγγι μου» είπε η Αθηνά.

✓ Όταν λες σε κάποιον «θα σου στρίψω το λαρύγγι», εννοείς πως θα τον πνίξεις. ○ λάρυγγας

🎵 λα-ρύγ-γι

λάσπη [η] ουσιαστικό (λάσπες)

☑ Η λάσπη είναι χώμα ανακατεμένο με νερό.

✍ Έβρεχε και οι δρόμοι ήταν γεμάτοι λάσπη. Η Αθηνά γύρισε με λασπωμένα πόδια.

✓ Λέμε ότι τα μακαρόνια έχουν γίνει λάσπη, όταν έχουν βράσει περισσότερο απ' όσο πρέπει. ◇ Όταν τα πόδια σου είναι λασπωμένα, τα έχεις λασπώσει και είναι γεμάτα λάσπες. 🎵 λά-σπη

λασπώνω, λασπώνομαι ρήμα (λάσπωσα, θα λασπώσω) → λάσπη

λάστιχο [το] ουσιαστικό (λάστιχα)

☑ Ένα αυτοκίνητο, μία μηχανή ή ένα ποδήλατο έχουν στις ρόδες τους λάστιχα.

✓ Το λάστιχο σφίγγει ένα ρούχο πάνω σου.

✍ «Το λάστιχο στη φούστα μου έχει χαλάσει» είπε η Αθηνά.

✓ Η Αθηνά και η Ελένη παίζουν λάστιχο στην αυλή του κυρίου Μιχάλη. ◇ λαστιχάκι 🎵 λά-στι-χο

λατρεύω, λατρεύομαι ρήμα (λάτρεψα, θα λατρέψω)

λαχανιάζω ----- λαχείο

α Όταν λατρεύεις κάποιον, τον αγαπάς πολύ.
β Ο Κώστας λατρεύει τους γονείς του.
γ Όταν λατρεύεις τον Θεό, πιστεύεις και
δ προσεύχεσαι σ' αυτόν. Όταν έχεις λατρεία για
ε κάποιον, τον λατρεύεις. λα-τρεύ-ω

ζ **λαχανιάζω** ρήμα (λαχάνιασα, θα λαχανιάσω)

η Όταν λαχανιάζεις, αναπνέεις με δυσκολία, επειδή
θ έχεις κουραστεί. Ο Ίγκλι λαχάνιασε, επειδή
ι ανέβηκε τρέχοντας τα σκαλιά του σχολείου.

 λα-χα-νιά-ζω

κ **λαχανικό** [το] ουσιαστικό (λαχανικά)

λ Τα λαχανικά είναι φυτά που φυτρώνουν χαμηλά
μ στη γη. Άλλοτε τα τρώμε ωμά και τα κάνουμε
ν σαλάτα κι άλλοτε τα μαγειρεύουμε. Το μαρούλι, η
ξ πιπεριά και το λάχανο είναι λαχανικά.

λάχανο ζαρζαβατικό λα-χα-νι-κό

ο **λάχανο** [το] ουσιαστικό (λάχανα)

π Το λάχανο είναι ένα στρογγυλό
ρ λαχανικό με ανοιχτά πράσινα ή μοβ φύλλα.

σ Ο θεός Τάκης έχει λαχανόκηπο. Συχνά
τ κόβει λαχανόφυλλα και φτιάχνει λαχανόρουζο και
υ λαχανοντολμάδες. Είναι τα αγαπημένα του φαγητά.

 λά-χα-νο

φ **λαχείο** [το] ουσιαστικό (λαχεία)

χ Τα λαχεία είναι χαρτάκια με αριθμούς. Αν ο δικός
ψ σου αριθμός βγει πρώτος, κερδίζεις πολλά λεφτά.

ω Ο κύριος Δημήτρης αγοράζει συχνά λαχεία με
την ελπίδα πως θα κερδίσει. **λαχνός** λα-χεί-ο

λαχνός [ο] ουσιαστικό (λαχνοί)

☑ **Λαχνός** είναι ο αριθμός που έχει πάνω του κάθε λαχείο. ✎ Ο τυχερός λαχνός του εθνικού λαχείου τελειώνει σε μηδέν. ◊ **λαχείο** 🎵 λα-χνός

λαχτάρα [η] ουσιαστικό (λαχτάρες)

☑ Ο πρίγκιπας πήρε με λαχτάρα στην αγκαλιά του τη Χιονάτη. Ήθελε πάρα πολύ να την αγκαλιάσει.
✓ Η Αλίκη περίμενε με λαχτάρα τ' αποτελέσματα των εξετάσεων. Περίμενε με ανυπομονησία.
✓ Ο κύριος Μιχάλης έπαθε μεγάλη λαχτάρα σήμερα. Κόντεψε να τον χτυπήσει αυτοκίνητο και τρόμαξε πολύ. ◊ **Όταν λαχταράς κάτι, το θέλεις πολύ. Όταν όμως λαχταράς από κάτι, τρομάζεις.**
🎵 λα-χτά-ρα

λαχταρώ και **λαχταράω** ρήμα (λαχτάρησα, θα λαχταρήσω) → λαχτάρα

λεβέντης [ο], **λεβέντισσα** [η] ουσιαστικό (λεβέντες, λεβέντισσες)

☑ Όταν κάποιος είναι **λεβέντης**, είναι πολύ γενναίος, τίμιος και δυνατός. ✎ Οι ήρωες του 1821 ήταν λεβέντες που πολέμησαν για την πατρίδα τους. ○ παλικάρι ◊ **Όταν κάποιος είναι λεβέντης, έχει λεβεντιά.** 🎵 λε-βέ-ντης

λέγω ρήμα (είπα, θα πω) → λέω

λείζερ [το] ουσιαστικό (λείζερ)

☑ Το **λείζερ** είναι ένα μηχάνημα που στέλνει λεπτές

Λείος ----- λειτουργώ

α ακτίνες φωτός. Το χρησιμοποιούμε για να κάνουμε
β μία εγχείριση, για να κόβουμε τα μέταλλα και για να
γ τυπώνουν κάποια είδη εκτυπωτών. 🎵 λεί-ζερ

δ **Λείος, λεία, λείο** επίθετο (λείοι, λείες, λεία)

ε Το δέρμα του μωρού της θείας Κατερίνας είναι
ζ λείο, δηλαδή όταν το πιάνεις, είναι ίσιο και απαλό.
η ● τραχύς, ανώμαλος 🎵 λεί-ος

θ **Λείπω** ρήμα (έλειψα, θα λείψω)

ι Όταν λείπεις από κάπου, δεν είσαι εκεί. ✍️ Η
κ Αθηνά έλειπε από την τάξη για λίγες μέρες, γιατί
λ ήταν άρρωστη.

μ ✓ Όταν κάποιος σου λείπει, είναι μακριά, αλλά τον
ν χρειάζεσαι κοντά σου. ✍️ Η Αθηνά δεν είναι καλά,
ξ γιατί της λείπει η Ροζαλία.

ο ✓ Όταν λείπει ένα κομμάτι από την τούρτα, δεν
π είναι ολόκληρη.

ρ ✓ Όταν λες «Αυτό μου έλειπε!», σου έχει συμβεί
σ κάτι που δεν ήθελες. 🎵 λεί-πω

τ **Λειρί** [το] ουσιαστικό (λειριά)

υ Το λειρί του κόκορα είναι το κόκκινο λοφίο που
φ έχει πάνω στο κεφάλι του. 🎵 λει-ρί

χ **Λειτουργώ** ρήμα (λειτούργησα, θα λειτουργήσω)

ψ Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που
ω χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω,
καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι,
χοροπηδώ

Λεκάνη ----- Λεμόνι--

- ✓ Όταν κάτι λειτουργεί, δουλεύει σωστά.
- ✍ «Κάθε φορά που το ασανσέρ δε λειτουργεί, ανεβαίνουμε με τα πόδια. Δυστυχώς η λειτουργία του σταματάει συχνά» είπε η Αθηνά.
- ✓ Όταν τα μαγαζιά δε λειτουργούν, είναι κλειστά.
- ✓ Όταν ένας παπάς λειτουργεί σε μία εκκλησία, είναι υπεύθυνος για τη Θεία Λειτουργία.
- ◇ **Λειτουργία** 🎵 λει-τουρ-γώ

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Λεκάνη [η] ουσιαστικό (λεκάνες)

- ✓ Η λεκάνη είναι ένα δοχείο από πλαστικό ή από μέταλλο για να πλένεις τα ρούχα σου.
- ✓ Στο μπάνιο υπάρχει η λεκάνη του νιπτήρα και η λεκάνη της τουαλέτας.
- ✓ Η λεκάνη σου είναι όλα τα κόκαλα του σώματος σου που είναι κάτω από τη μέση και στηρίζουν τα πόδια σου. 🎵 λε-κά-νη ✍ 'το μπάνιο'

Λεκές [ο] ουσιαστικό (λεκέδες)

- ✓ Ο λεκές είναι το σημάδι που αφήνει το μελάνι από το στιλό στη μπλούζα σου.
- Λεκέδες μπορεί να γίνουν από καφέ, κρασί, σοκολάτα, λάδι ή κάτι άλλο. 🎵 λε-κές

Λεμονάδα [η] ουσιαστικό (λεμονάδες) → λεμόνι

Λεμόνι [το] ουσιαστικό (λεμόνια)

- ✓ Το λεμόνι είναι ένα κίτρινο φρούτο με πολύ ξινή γεύση. ✍ Το καλοκαίρι ο κύριος Γιάννης πίνει κρύο τσάι με μία φέτα λεμόνι.
- ✓ Λέμε ότι είσαι κίτρινος σαν το λεμόνι,

α όταν είσαι πολύ χλωμός. **◇ Η λεμονάδα είναι ένα**
 β **αναψυκτικό με ζάχαρη, λεμόνι και νερό. Το δέντρο**
 γ **που κάνει λεμόνια είναι η λεμονιά.** **♪ λε-μό-νι**

δ **λέξη** [η] ουσιαστικό (λέξεις)

ε **☑ Η λέξη «και» έχει τρία γράμματα, ενώ η λέξη**
 ζ **«γάτα» τέσσερα.**

η **✓ Όταν διηγείσαι μία ιστορία λέξη προς λέξη, τη**
 θ **λες με κάθε λεπτομέρεια.**

ι **✓ Λέμε ότι δε βγάζεις λέξη από ένα κείμενο, όταν**
 κ **δεν καταλαβαίνεις τίποτα. Επίσης λέμε ότι**
 λ **ακολουθείς την τελευταία λέξη της μόδας, όταν**
 μ **ντύνεσαι πολύ μοντέρνα. ◇ Το λεξιλόγιο σου είναι**
 ν **όλες οι λέξεις που ξέρεις και χρησιμοποιείς στη**
 ξ **γλώσσα σου.** **♪ λέ-ξη**

ο **λεξικό** [το] ουσιαστικό (λεξικά)

π **☑ Το λεξικό εξηγεί τι σημαίνουν οι λέξεις και πώς**
 ρ **γράφονται. Το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου**
 σ **είναι ένα λεξικό. ◇ λέξη** **♪ λε-ξι-κό**

τ **λεοπάρδαλη** [η] ουσιαστικό (λεοπαρδάλεις)

υ **☑ Η λεοπάρδαλη είναι μία μεγάλη**
 φ **άγρια γάτα της Αφρικής. Η**
 χ **λεοπάρδαλη έχει κίτρινο τρίχωμα**
 ψ **με μαύρες βούλες. ○ πάνθηρας** **♪ λε-ο-πάρ-δα-λη**

ω **λέπι** [το] ουσιαστικό (λέπια)

☑ Τα λέπια είναι μικρές σκληρές πλάκες που προστατεύουν το δέρμα των ψαριών.

✍ Η κυρία Μαργαρίτα καθαρίζει τα λέπια των
ψαριών προτού τα τηγανίσει. **♪ λέ-πι**

Λεπίδα ----- Λέσχη--

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Λεπίδα [η] ουσιαστικό (λεπίδες)

☑ Η **λεπίδα** είναι το μακρύ κοφτερό μέρος από ένα μαχαίρι ή ένα σπαθί. ✍ «Κώστα, μη βάζεις το δάχτυλο σου στη λεπίδα του μαχαιριού, γιατί θα κοπείς!» φώναξε η Ελένη. 🎵 λε-πί-δα

Λεπτό [το] ουσιαστικό (λεπτά)

☑ Μία ώρα έχει εξήντα λεπτά. Ένα ευρώ πόσα λεπτά έχει; 🎵 λε-πτό

Λεπτός, λεπτή, λεπτό επίθετο (λεπτοί, λεπτές, λεπτά)

☑ Όταν είσαι **λεπτός**, έχεις αδύνατο σώμα.
○ αδύνατος ● παχύς, χοντρός
✓ Όταν κάτι είναι **λεπτό**, δεν έχει μεγάλο όγκο.
✍ Ο Κώστας έκοψε μία λεπτή φέτα τυρί, γιατί δεν πεινούσε πολύ. ○ φιλός ● παχύς, χοντρός
✓ Όταν έχεις **λεπτούς** τρόπους, είσαι ευγενικός.
🎵 λε-πτός

Λέρα [η] ουσιαστικό (λέρες) λερώνω

Λερώνω, λερώνομαι ρήμα (λέρωσα, θα λερώσω)

☑ Όταν **λερώνεις** κάτι, το κάνεις βρόμικο. ✍ Ο Κώστας δε φοράει άσπρα ρούχα, γιατί λερώνουν πολύ εύκολα. Σήμερα όμως λέρωσε τη μπλούζα του με σοκολάτα. ○ βρομίζω ◇ Ευτυχώς η μπλούζα του έχει καφέ χρώμα και δε φαίνεται η λέρα πάνω της. ○ βρομιά 🎵 λε-ρώ-νω

Λέσχη [η] ουσιαστικό (λέσχεις)

Λευκοπλάστης ----- λεφτά

α Η λέσχη είναι μία ομάδα ανθρώπων που
β συναντιούνται σε συγκεκριμένο χώρο συχνά, επειδή
γ έχουν τα ίδια ενδιαφέροντα. ✍ Ο Ίγκλι και ο
δ Κώστας πηγαίνουν στην ίδια λέσχη ποδοσφαίρου.
ε Στη φοιτητική λέσχη τρώνε οι φοιτητές. 🎵 λέ-σχη

Λευκοπλάστης [ο] ουσιαστικό (λευκοπλάστες)

ζ Με τον λευκοπλάστη σκεπάζεις ένα κόψιμο ή μία
η πληγή για να τα κρατήσεις καθαρά. ○ χανζαπλάστ
θ 🎵 λευ-κο-πλά-στης
ι - Λέμε και το λευκοπλάστ.

Λευκός, λευκή, λευκό επίθετο (λευκοί, λευκές, λευκά)

λ Όταν κάτι είναι λευκό, είναι άσπρο.
μ ✍ Το δέρμα της Χιονάτης είναι λευκό σαν χιόνι.
ν Τα λευκά είδη είναι κεντήματα, σεντόνια και
ξ πετσέτες. ○ άσπρος ● μαύρος 🎵 λευ-κός

Λεύκωμα [το] ουσιαστικό (λευκώματα)

ο Το λεύκωμα είναι ένα τετράδιο με σκέψεις δικές
π σου και των φίλων σου. ✍ Η Αθηνά έγραψε ένα
ρ στιχάκι για την αγάπη στο λεύκωμα της Ελένης.
σ Ο θεός Τάκης χάρισε στη γυναίκα του ένα λεύκωμα
τ των Ολυμπιακών αγώνων. Ένα βιβλίο με
υ φωτογραφίες από τους Ολυμπιακούς Αγώνες.
φ 🎵 λεύ-κω-μα

Λεφτά [τα] ουσιαστικό

χ Λεφτά είναι τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα
ψ που πληρώνεις για ν' αγοράσεις κάτι. ✍ Αν έχεις
ω πολλά λεφτά, είσαι πλούσιος. ○ χρήματα 🎵 λε-φτά

λέω και λέγω, λέγομαι ρήμα (είπα, θα πω)
 Όταν λες κάτι, μιλάς. ✍ Αν ξεκινήσει ο Κώστας να λέει, δεν τον σταματάει κανείς.
 «Με λένε Αθηνά, το δικό σου όνομα ποιο είναι;»
 -Τι θα πει η λέξη σελήνη, Αθηνά; -Σημαίνει φεγγάρι.
 «Τι θα έλεγες να πηγαίναμε στη θάλασσα, Κώστα; Θα σου φαινόταν ωραία;» τον ρώτησε ο Νίκος.
 «Πες μας ένα τραγούδι από τον τόπο σου, Ίγκλι!» φώναξαν οι συμμαθητές του.
 Όταν λες το μάθημα απέξω, δεν κοιτάς καθόλου στο βιβλίο. **◇ Τα λόγια σου είναι οι κουβέντες που λες. Όταν βγάζεις λόγο, κάνεις μία ομιλία. Λέμε ότι κρατάς τον λόγο σου, όταν κρατάς την υπόσχεσή σου.** 🎵 λέ-ω

λεωφορείο [το] ουσιαστικό (λεωφορεία)
 Το λεωφορείο είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο που μεταφέρει πολλούς επιβάτες. ✍ Το σχολικό λεωφορείο μεταφέρει κάθε μέρα τον Νίκο στο σχολείο. **◇ λεωφόρος** 🎵 λε-ω-φο-ρεί-ο ✍ 'η πόλη'

λεωφόρος [η] ουσιαστικό (λεωφόροι)
 Η λεωφόρος είναι ένας φαρδύς και μεγάλος δρόμος μέσα στην πόλη. **◇ λεωφορείο**
 🎵 λε-ω-φό-ρος

ληστεύω ρήμα (λήστεψα, θα ληστεύω) → ληστής

Ξέρεις άλλα θηλυκά ουσιαστικά που τελειώνουν σε -ος; .....

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Ληστής [ο] ουσιαστικό (ληστές)

☑ Ο ληστής κλέβει χρήματα ή άλλα αντικείμενα και τα κάνει δικά του. ✍ «Οι ληστές επιτέθηκαν στην τράπεζα μέρα μεσημέρι» είπε ο κύριος Γιάννης στην κυρία Μαργαρίτα. ○ κλέφτης ◇ Όταν κάποιος ληστεύει μία τράπεζα, κλέβει τα χρήματα της τράπεζας. 🎵 λη-στής

Λήγω ρήμα (έληξα, θα λήξω)

☑ Όταν κάτι λήγει, φτάνει σ' ένα τέλος ή σταματά. ✍ Ο αγώνας έληξε ισόπαλος 0-0. Ο διαιτητής είχε σφυρίξει τη λήξη του παιχνιδιού. ○ τελειώνω ● αρχίζω ◇ Τα γιαούρτια έχουν ημερομηνία λήξης, δηλαδή δεν τρώγονται μετά από την ημερομηνία αυτή. 🎵 λή-γω

Λιακάδα [η] ουσιαστικό (λιακάδες)

☑ Όταν έχει λιακάδα, η μέρα είναι ηλιόλουστη. 🎵 λια-κά-δα

Λιβάδι [το] ουσιαστικό (λιβάδια)

☑ Το λιβάδι είναι ένα χωράφι με χόρτα και λουλούδια. Στα λιβάδια βόσκουν αγελάδες και πρόβατα. 🎵 λι-βά-δι

Λιγάκι επίρρημα → λίγος

Λίγος, λίγη, λίγο επίθετο (λίγοι, λίγες, λίγα)

☑ Όταν κάτι είναι λίγο, είναι μικρό στον αριθμό ή την ποσότητα. ✍ «Να βάλεις λίγη ζάχαρη στον καφέ, Μαργαρίτα» είπε ο κύριος Αλέκος.

λιγοστεύω ----- λιμνη--

● **πολύς** ◇ «Σε λίγο θ' αρχίσουν και οι καλοκαιρινές διακοπές» σκέφτηκε ο θεός Αλέκος. «Πρέπει να λιγοστεύω το φαγητό και να τρώω λιγότερη ζάχαρη. Όμως πεινάω, θα ήθελα λιγάκι ψωμί ακόμη». 🎵 λί-γος

λιγοστεύω ρήμα (λιγόστεψα, θα λιγοστεύω)
→ λίγος

λιγότερος, λιγότερη, λιγότερο επίθετο (λιγότεροι, λιγότερες, λιγότερα) → λίγος

λιγνός, λιγνή, λιγνό επίθετο (λιγνοί, λιγνές, λιγνά)
☑ Όταν είσαι λιγνός, είσαι πολύ αδύνατος.
✍ Ο Πινόκιο είναι ένα ξύλινο ανθρωπάκι με λιγνά ποδαράκια και μεγάλη μύτη. ● χοντρός 🎵 λι-γνός
✍ 'αντίθετα'

λίμα [η] ουσιαστικό (λίμες)
☑ Με τη λίμα τρίβεις τα νύχια σου για να τα κάνεις πιο κοντά και λεία. ◇ **Τα λιμάρεις.** 🎵 λί-μα

λιμάνι [το] ουσιαστικό (λιμάνια)
☑ Στο λιμάνι αράζουν τα πλοία για να μην κινδυνεύουν από τα κύματα και την κακοκαιρία. Λιμάνι λέμε και μία πόλη που έχει λιμάνι. ✍ Ο Πειραιάς είναι το μεγαλύτερο λιμάνι της Ελλάδας. 🎵 λι-μά-νι

λιμάρω ρήμα (λίμαρα, θα λιμάρω) → λίμα

λιμνη [η] ουσιαστικό (λίμνες)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

☑ Η λίμνη είναι ένας τόπος γεμάτος γλυκό νερό που δεν ενώνεται με τη θάλασσα.

✍ Το ασχημόπαπο ζούσε σε μία λίμνη ανάμεσα σε καλάμια.

◊ Η λιμνοθάλασσα είναι μία λίμνη με αλμυρό νερό και βρίσκεται κοντά στη θάλασσα. 🎵 λί-μνη

Λιοντάρι [το], **λιονταρίνα** [η] ουσιαστικό (λιοντάρια, λιονταρίνες)

☑ Το λιοντάρι είναι ένα άγριο και δυνατό ζώο. Έχει πλούσια χείτη και φουντωτή ουρά. Όταν το λιοντάρι φωνάζει, βρυχάται.

✓ Όταν πολεμάς σαν λιοντάρι, είσαι πολύ γενναίος.

🎵 λιο-ντά-ρι ✍ 'τα ζώα'

- Λέμε και ο λέων, η λέαινα.

Λιπαρός, λιπαρή, λιπαρό επίθετο (λιπαροί, λιπαρές, λιπαρά) → λίπος

Λιποθυμώ ρήμα (λιποθύμησα, θα λιποθυμήσω)

☑ Όταν λιποθυμάς, χάνεις τις αισθήσεις σου για λίγο. ✍ Η Αλίκη δεν έφαγε τίποτα όλη τη μέρα και κόντεψε να λιποθυμήσει από την πείνα.

○ λιποθυμώ ◊ Όταν σου έρχεται **λιποθυμία**, είσαι έτοιμος να λιποθυμήσεις. 🎵 λι-πο-θυ-μώ

Λίπος [το] ουσιαστικό (λίπη)

☑ Το λίπος είναι το παχύ άσπρο μέρος του κρέατος.

✍ Η κυρία Μαργαρίτα τρώει κρέας χωρίς λίπος.

- Δεν είμαι θάλασσα, αλλά έχω νερό. Τι είμαι;

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

επειδή δε θέλει να παχύνει.

✓ Λίπος είναι και το λάδι και το βούτυρο που χρησιμοποιείς για να μαγειρέψεις. «N' αποφεύγεις τα λίπη στο φαγητό Αλέκο» είπε η κυρία Μαργαρίτα. «Να κόψεις το πολύ βούτυρο»

◇ «Τα λιπαρά φαγητά να τα' αποφεύγεις». λί-πος

Λίστα [η] ουσιαστικό (λίστες)

☑ Όταν κάνεις μία λίστα, γράφεις λέξεις ή ονόματα το ένα κάτω από το άλλο. Όταν η κυρία Μαργαρίτα πηγαίνει στην αγορά, κρατάει πάντα μία λίστα με τα ψώνια που πρέπει να κάνει.

○ κατάλογος λί-στα

Λίτρο [το] ουσιαστικό (λίτρα)

☑ Με το λίτρο μετράμε όλα τα υγρά. Ο Κώστας αγόρασε από το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη ένα λίτρο γάλα. λί-τρο

Λιχούδης [ο], **λιχούδα** [η] ουσιαστικό
(λιχούδηδες, λιχούδες)

☑ Όταν είσαι λιχούδης, σου αρέσει πολύ να τρως νόστιμα φαγητά και γλυκά. ○ λαίμαργος

◇ Οι λιχουδιές είναι νόστιμα γλυκά και φαγητά.

 λι-χού-δης

Λιχουδιά [η] ουσιαστικό (λιχουδιές) → λιχούδης

Λιώνω ρήμα (έλιωσα, θα λιώσω)

☑ Όταν κάτι λιώνει, γίνεται υγρό επειδή ζεσταίνεται. Όταν λιώνεις κάτι, το κάνεις υγρό. «Φάε το παγωτό σου να μη λιώσει» είπε ο θείος Τάκης

παγωτό σου να μη λιώσει

λογαριάζω ----- λογικός

α

στον Κώστα.

β

✓ Η κυρία Μαργαρίτα έλιωσε μερικές πατάτες με το πιρούνι κι έφτιαξε πουρέ.

γ

«Μμμ!» είπε η Αθηνά «μυρίζει υπέροχα!».

δ

✓ Η Αλίκη περπάτησε τόσο πολύ, που τα παπούτσια της έλιωσαν από το πολύ περπάτημα, δηλαδή χάλασαν. ◇ **λιώσιμο** ♪ λιώ-νω

ε

ζ

η

λογαριάζω ρήμα (λογάριασα, θα λογαριάσω)

θ

☑ Όταν λογαριάζεις, μετράς. Κάνεις πράξεις της αριθμητικής. ✎ Ο κύριος Γιάννης άρχισε να λογαριάζει πόσο θα κοστίσουν οι καλοκαιρινές διακοπές.

ι

κ

λ

✓ Ο Κώστας και η Αθηνά λογαριάζουν να μείνουν λίγες μέρες ακόμα στον θείο Αλέκο. Σκέφτονται να μείνουν λίγο ακόμα.

μ

ν

✓ «Δεν είμαι πια τόσο μικρή και θέλω να με παίρνεις σοβαρά και να λογαριάζεις τη γνώμη μου» είπε η Αλίκη στη μαμά της. ○ υπολογίζω

ξ

ο

π

◇ Κάθε μήνα πρέπει να πληρώνουμε τον λογαριασμό του τηλεφώνου. ♪ λο-γα-ριά-ζω

ρ

σ

τ

λογαριασμός [ο] ουσιαστικό (λογαριασμοί)

→ λογαριάζω

υ

φ

χ

ψ

ω

λόγια [τα] ουσιαστικό → λέω

λογικός, λογική, λογικό επίθετο (λογικοί, λογικές, λογικά)

☑ Όταν είσαι **λογικός**, σκέφτεσαι προσεκτικά και κάνεις το σωστό.

✓ «Οι πράξεις μας πρέπει να είναι λογικές και δεν

λόγος ----- λότο--

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

πρέπει να κάνουμε ανοησίες» είπε η δασκάλα στην Ελένη και την Αθηνά. Οι πράξεις μας πρέπει να γίνονται με τον σωστό τρόπο. ○ συνετός
● παράλογος, επιπόλαιος ◇ «Τι ανοησίες είναι αυτές, Νίκο; Έχεις χάσει τα λογικά σου; Έχεις τρελαθεί; Δεν έχεις λογική;» είπε η Αθηνά.
♪ λο-γι-κός

λόγος [ο] ουσιαστικό (λόγοι) → λέω

λογοτεχνία [η] ουσιαστικό (λογοτεχνίες)
☑ Τα ποιήματα, τα παραμύθια, τα διηγήματα και τα θεατρικά έργα είναι μέρος της λογοτεχνίας ενός λαού ή μίας εποχής. Λογοτεχνία λέμε όλα τα έργα που γράφουν οι συγγραφείς. ◇ Ο Ευγένιος Τριβιζάς είναι ένας **λογοτέχνης** που γράφει παραμύθια για παιδιά. ♪ λο-γο-τε-χνί-α

λοξός, λοξή, λοξό επίθετο (λοξοί, λοξές, λοξά)
☑ Όταν κάτι είναι **λοξό**, δεν είναι ίσιο. ✎ Η Αθηνά φόρεσε ένα φόρεμα με λοξά μανίκια.
✓ Όταν ρίχνεις ένα **λοξό βλέμμα** σε κάποιον, τον κοιτάς θυμωμένα ή με κακή διάθεση.
✓ Όταν κάποιος είναι **λοξός**, έχει χάσει τα λογικά του. ○ τρελός ♪ λο-ξός

λότο [το] ουσιαστικό
☑ Το **λότο** είναι ένα τυχερό παιχνίδι με αριθμούς. Αν κληρωθούν, δηλαδή διαλεχτούν κατά τύχη, οι αριθμοί που έχεις επιλέξει, κερδίζεις πολλά χρήματα. ♪ λό-το

Λούζω ----- Λουκούμι

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Λούζω, λούζομαι ρήμα (έλουσα, θα λούσω)

☑ Όταν λούζεις κάποιον, τον κάνεις μπάνιο. Όταν λούζεσαι ή λούζεις τα μαλλιά σου, πλένεις τα μαλλιά σου με σαμπουάν και τα ξεπλένεις με νερό.

✓ Η Αθηνά έβλεπε ένα άσχημο όνειρο και ξύπνησε λουσμένη στον ιδρώτα. Ήταν μούσκεμα.

◇ Όταν στο κομμωτήριο ζητάς **λούσιμο**, ζητάς να σου λούσουν τα μαλλιά. 🎵 λού-ζω

Λουκάνικο [το] ουσιαστικό (λουκάνικα)

☑ Το λουκάνικο είναι ένα αλλαντικά που έχει σχήμα κυλίνδρου. Είναι φτιαγμένο από κομμένο κρέας και μπαχαρικά, και συνήθως το τρώμε ζεστό.

🎵 λου-κά-νι-κο

Λουκέτο [το] ουσιαστικό (λουκέτα)

☑ Το λουκέτο είναι μία κλειδαριά που τη βάζουμε σε πόρτες, συρτάρια, ντουλάπια ή σάκους.

Το λουκέτο είναι συνήθως μικρό και μετακινείται εύκολα. ○ Κλειδαριά

✓ Όταν ένα μαγαζί βάζει λουκέτο, κλείνει για πάντα. 🎵 λου-κέ-το

Λουκουμάς [ο] ουσιαστικό (λουκουμάδες)

☑ Ο λουκουμάς είναι ένα γλυκό φτιαγμένο από ζυμάρι που το έχουμε τηγανίσει στο λάδι και το έχουμε καλύψει με μέλι. 🎵 λου-κου-μάς

Λουκούμι [το] ουσιαστικό (λουκούμια)

☑ Το λουκούμι είναι ένα γλυκό από σιρόπι και

λουλούδι -----λουρι--

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

ζάχαρη σε σχήμα κύβου. Έχει διάφορα χρώματα.

✓ Όταν ένα φαγητό γίνεται λουκούμι, γίνεται νόστιμο και τρυφερό. Όταν κάτι σου έρχεται λουκούμι, σε βολεύει πολύ. ✍ Της Ροζαλίας της ήρθαν λουκούμι τα κόκαλα ψαριών από το μεσημεριανό φαγητό. 🎵 λου-κού-μι

λουλούδι [το] ουσιαστικό (λουλούδια)

✓ Λουλούδι είναι το μέρος του φυτού που έχει όμορφα και λαμπερά χρώματα και μοσχοβολάει. Το τριαντάφυλλο και η μαργαρίτα είναι λουλούδια.

○ άνθος ✦ Ένα λουλουδένιο στεφάνι είναι φτιαγμένο από λουλούδια. Μία λουλουδάτη φούστα έχει σχέδια με λουλούδια.

🎵 λου-λού-δι ✍ 'τα λουλούδια'

λούνα παρκ [το] ουσιαστικό

✓ Το λούνα παρκ είναι ένα μεγάλο ανοιχτό μέρος, φραγμένο γύρω γύρω που έχει πολλά μηχανικά παιχνίδια και θεάματα. ✍ Όταν πηγαίνουν στο λούνα παρκ, ο Ίγκλι και ο Νίκος ανεβαίνουν στα συγκρουόμενα αυτοκινητάκια. 🎵 λού-να παρκ

λουρί [το] ουσιαστικό (λουριά)

✓ Με λουρί δένουμε ή κρατάμε κι έναν σκύλο. Λουρί έχουν και οι τσάντες. Λουρί λέμε και τη ζώνη που φορούν οι άντρες στο παντελόني τους.

○ ζώνη 🎵 λου-ρί

- Το λοφίο του κόκορα τι χρώμα έχει

Λουρίδα ----- λυγίζω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Λουρίδα και **λωρίδα** [η] ουσιαστικό (λουρίδες και λωρίδες)

☑ Η **λουρίδα** είναι ένα μακρύ και στενό κομμάτι ύφασμα, χαρτί ή άλλο υλικό. ✎ Η Χιονάτη έκοψε το σεντόνι σε λουρίδες κι έφτιαξε ένα σκοινί για να το σκάσει από το παλάτι.

✓ Ένας μεγάλος δρόμος έχει πολλές λωρίδες κυκλοφορίας για τα αυτοκίνητα. 🎵 λω-ρί-δα - **Δε λέμε λουρίδα κυκλοφορίας αλλά λωρίδα κυκλοφορίας.**

Λουτρό [το] ουσιαστικό (λουτρά)

☑ Το λουτρό είναι το μέρος όπου πλένεις το σώμα σου. ○ μπάνιο

✓ Η θεία του κυρίου Μιχάλη πήγε φέτος στα λουτρά της Αιδηψού για τα πόδια της που πονούσαν. Είχε ακούσει ότι το νερό τους κάνει καλό. 🎵 λου-τρό

Λοφίο [το] ουσιαστικό (λοφία)

☑ Το **λοφίο** είναι μία φούντα από φτερά στο κεφάλι των πουλιών.

✓ **Λοφίο** είναι και η φούντα που έχουν τα καπέλα των στρατιωτικών. 🎵 λο-φί-ο

Λόφος [ο] ουσιαστικό (λόφοι)

☑ Ο **λόφος** είναι ένα μικρό βουνό με στρογγυλή κορυφή. ✎ Από τον λόφο του Λυκαβηττού βλέπεις όλη την Αθήνα. 🎵 λό-φος

Λυγίζω ρήμα (λύγισα, θα λυγίσω)

☑ Όταν **λυγίζεις** κάτι, το πιέζεις με δύναμη

χωρίς να το σπάσεις και του δίνεις καμπύλο σχήμα. Όταν κάτι λυγίζει, παύει να είναι ίσιο και παίρνει καμπύλο σχήμα.

Στο έργο που έβλεπε η Αθηνά, ο γίγαντας προσπάθησε να λυγίσει το δέντρο με το ένα του χέρι. Το δέντρο λυγίσε από τη δύναμή του. Ήταν πολύ δυνατός. 🎵 λυ-γί-ζω

Λύκειο [το] ουσιαστικό (λύκεια)

☑️ Όταν πηγαίνεις στο **λύκειο**, πηγαίνεις στο σχολείο για παιδιά από 16 μέχρι και 18 χρονών. Το **λύκειο** είναι μετά το γυμνάσιο και πριν το πανεπιστήμιο. **Λύκειο** είναι και το κτίριο όπου κάνουν μάθημα τα παιδιά 16 μέχρι και 18 χρονών.

🎵 λύ-κει-ο

Λύκος [ο], **λύκαινα** [η] ουσιαστικό (λύκοι, λύκαινες)

☑️ Ο **λύκος** είναι ένα άγριο ζώο που μοιάζει με μεγάλο γκρι σκυλί. Οι **λύκοι** ζουν πολλοί μαζί, σε αγέλες. Ο κακός λύκος ντύθηκε γιαγιά για να ξεγελάσει την Κοκκίνοσκουφίτσα.

✓ Όταν πεινάς σαν **λύκος**, πεινάς πολύ.

◇ **Λυκόσκυλο** 🎵 λύ-κος ✍️ 'τα ζώα'

λύνω, **λύνομαι** ρήμα (έλυσα, θα λύσω)

☑️ Όταν λύνεις κάτι, ξεσφίγγεις το δέσιμο του.

✍️ Ο κύριος Γιάννης έλυσε τη γραβάτα του για να μην τον σφίγγει στον λαιμό. ● δένω

✓ Όταν λύνεις ένα ζώο, το αφήνεις να τρέξει ελεύθερο. ● δένω

Λυπάμαι ----- λύσσα

α ✓ Όταν λύνεις ένα πρόβλημα ή ένα αίνιγμα,
β βρίσκεις απάντηση σ' αυτό. ✍ Ο Ίγκλι λύνει τις
γ πιο δύσκολες ασκήσεις στην αριθμητική, όμως στα
δ σταυρόλεξα δύσκολα βρίσκει τη λύση. ◊ Με λυτά
ε κορδόνια, μπορείς εύκολα να πέσεις. 🎵 λύ-νω

ζ **Λυπάμαι** ρήμα (λυπήθηκα, θα λυπηθώ)

η Όταν λυπάσαι, νιώθεις στεναχώρια για κάτι.

θ ✍ Όταν χάθηκε η Ροζαλία, η Αθήνα λυπήθηκε
ι πολύ.

κ ✓ Όταν λυπάσαι κάποιον, νιώθεις συμπόνια γι'
λ αυτόν. ◊ Όταν νιώθεις λύπη, νιώθεις στενοχώρια,
μ είσαι δηλαδή λυπημένος. 🎵 λυ-πά-μαι

ν **Λύπη** [η] ουσιαστικό (λύπες) → λυπάμαι

ξ **Λυπημένος, λυπημένη, λυπημένο** μετοχή
ο (λυπημένοι, λυπημένες, λυπημένα) → λυπάμαι

π **Λύση** [η] ουσιαστικό (λύσεις) → λύνω

ρ **Λύσσα** [η] ουσιαστικό (λύσες)

σ Η λύσσα είναι μία αρρώστια που κάνει τα ζώα να
τρελαίνονται και να γίνονται λυσσασμένα.

τ ✍ Ο κύριος Μιχάλης έκανε στον σκύλο του εμβόλιο
υ για να μην κολλήσει λύσσα.

φ Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που
χ χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις
ψ αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω,
ω καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι,
χοροπηδώ

✓ Ο λύκος χτυπούσε με λύσσα την πόρτα για ν' ανοίξουν τα τρία γουρουνάκια. Χτυπούσε την πόρτα δυνατά, με μανία.

✓ Λέμε ότι ένα φαγητό είναι λύσσα, όταν είναι πολύ αλμυρό. ♦ Η Αθηνά λύσσαξε ν' αγοράσει κόκκινο παλτό. Το ήθελε πάρα πολύ. **Λυσσασμένος**

♪ λύσ-σα

Λύτρα [τα] ουσιαστικό

☑ Όταν πληρώνεις λύτρα σε κάποιον, του δίνεις χρήματα για ν' αφήσει ελεύθερο ένα αγαπημένο σου πρόσωπο που το έχει αρπάξει με τη βία και το κρατάει φυλακισμένο. ♪ λύ-τρα

Λυχνάρι [το] ουσιαστικό (λυχνάρια)

☑ Το λυχνάρι είναι ένα μικρό ρηχό δοχείο με χερούλι. Έχει ένα φιλίλι που καίει μέσα σε λάδι ή πετρέλαιο για να φωτίζει όταν είναι σκοτεινά.

✍ Ο Αλαντίν έτριψε το λυχνάρι του και βγήκε από μέσα ένα Τζίνι.

♪ λυ-χνά-ρι

μαγαζάτορας

μαγειρεύω

Μ μ

μαγαζάτορας [ο] ουσιαστικό (μαγαζάτορες)
→ μαγαζί

μαγαζί [το] ουσιαστικό (μαγαζιά)

☑ Το μαγαζί είναι ένα κλειστό μέρος όπου μπορείς ν' αγοράσεις διάφορα εμπορεύματα. ✍ Το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη είναι ένα μίνι μάρκετ.

○ κατάστημα ◊ Ο κύριος Δημήτρης είναι ο ιδιοκτήτης του μαγαζιού, δηλαδή ο μαγαζάτορας.

🎵 μα-γα-ζί

μαγεία [η] ουσιαστικό (μαγείες) → μάγος

μάγειρας [ο], **μαγείρισσα** [η] ουσιαστικό
(μάγειρες, μαγείρισσες) → μαγειρεύω

μαγείρεμα [το] ουσιαστικό (μαγειρέματα)
→ μαγειρεύω

μαγειρεύω, **μαγειρεύομαι** ρήμα (μαγείρεψα, θα μαγειρέψω)

☑ Όταν μαγειρεύεις, φτιάχνεις φαγητό.

✍ Κάθε Κυριακή η κυρία Μαργαρίτα

μαγειρεύει κρέας ή ψάρι.

✓ Λέμε ότι μαγειρεύεις κάτι πίσω από την πλάτη των άλλων, όταν ετοιμάζεις κάτι στα κρυφά.

◊ Η δουλειά του μάγειρα και της μαγείρισσας είναι

μαγεύω -----μαγιονέζα--

να μαγειρεύουν, ν' ασχολούνται με το μαγείρεμα.

🎵 μα-γει-ρεύ-ω

μαγεύω ρήμα (μάγεψα, θα μαγέψω)

☑️ Όταν μαγεύεις κάποιον, του κάνεις **μάγια**, δηλαδή πράγματα απίστευτα και απίθανα να συμβούν. ✍️ Η Κίρκη μάγεψε τους συντρόφους του Οδυσσέα και τους μεταμόρφωσε σε γουρούνια.

✓ Η Αθηνά μάγεψε όλους τους συμμαθητές της με τις υπέροχες ζωγραφιές της. Τους γοήτευσε και τους εντυπωσίασε. ✦ **μάγια, μάγος, μάγισσα**

🎵 μα-γεύ-ω

μάγια [τα] ουσιαστικό → μαγεύω

μαγικός, μαγική, μαγικό επίθετο (μαγικοί, μαγικές, μαγικά) → μάγος

μαγιό [το] ουσιαστικό

☑️ Μαγιό λέμε το ρούχο που φοράμε όταν πάμε να κολυμπήσουμε. Το γυναικείο μαγιό είναι μπικίνι ή ολόσωμο. 🎵 μα-γιό

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μαγιονέζα [η] ουσιαστικό (μαγιονέζες)

☑️ Η μαγιονέζα είναι μία πηχτή και κρύα σάλτσα

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μάγκας ----- μάγος

α που φτιάχνεται με κρόκο αυγών και λάδι. Τη
β σερβίρουμε μαζί με κρέας ή ψάρι ή τη βάζουμε στις
γ σαλάτες. 🎵 μα-γιο-νέ-ζα

μάγκας [ο] ουσιαστικό (μάγκες)

ε Μάγκα λέμε αυτόν που συμπεριφέρεται σαν να
ζ είναι πολύ σίγουρος για τον εαυτό του ή που δείχνει
η συνέχεια τη δύναμή του. Όταν κάποιος κάνει τον
θ μάγκα, συμπεριφέρεται προκλητικά κι επιθετικά.

ι Μάγκα λέμε κι αυτόν που είναι πολύ ικανός σε
κ ό,τι κάνει. ✎ «Αν είσαι μάγκας, λύσε αυτή τη
λ δύσκολη άσκηση!» είπε ο κύριος Γιάννης στον
Κώστα. Μαγκιά λέμε αυτό που κάνει ή λέει ο
μάγκας. 🎵 μά-γκας

μαγκούρα [η] ουσιαστικό (μαγκούρες)

μ Η μαγκούρα είναι ένα μεγάλο χοντρό ξύλινο
ν μπαστούνι. ✎ Ο κύριος Μιχάλης φοβέριζε με
ξ τη μαγκούρα του τον σκύλο που είχε στριμώσει
ο τα κουταβάκια στη γωνία. 🎵 μα-γκού-ρα

μαγνήτης [ο] ουσιαστικό (μαγνήτες)

ρ Ο μαγνήτης είναι ένα μέταλλο που
σ τραβάει τα σιδερένια αντικείμενα. Τα μαγνητίζει
τ Όταν κάποιος σε τραβάει σαν τον μαγνήτη, σε
υ γοητεύει. μαγνητίζω 🎵 μα-γνή-της

φ **μαγνητίζω, μαγνητίζομαι** ρήμα (μαγνήτιστα, θα
χ μαγνητίσω) → μαγνήτης

ψ **μάγος [ο], μάγισσα [η]** ουσιαστικό (μάγοι,
ω μάγισσες)

μάγουλο ----- μάζα--

☑ Ο μάγος και η μάγισσα είναι ήρωες των παραμυθιών που ξέρουν να κάνουν μάγια. Τους αρέσει να εξαφανίζουν πρόσωπα ή να τα μεταμορφώνουν σε κάτι άλλο.

✓ Μάγος είναι και ο ταχυδακτυλουργός που κάνει κόλπα μπροστά σε θεατές. ✍ Ο μάγος έβγαλε από το μανίκι του ένα μπουκέτο τριαντάφυλλα.

◇ «Είναι μαγικό αυτό που έκανε» είπε η Αθηνά που τον έβλεπε. «Είναι μαγεία. Ξέρει να κάνει πολλά μαγικά.» 🎵 μά-γος ✍ 'τα παραμύθια'

μάγουλο [το] ουσιαστικό (μάγουλα)

☑ Τα μάγουλα είναι οι δύο πλευρές του προσώπου σου που βρίσκονται ανάμεσα στα μάτια, τ' αυτιά και τη μύτη σου. 🎵 μά-γου-λο ✍ 'το σώμα μας'

μαδῶ και μαδάω ρήμα (μάδησα, θα μαδήσω)

☑ Όταν μαδάς ένα πουλί, βγάζεις τα πούπουλά του.

✓ Όταν μαδάς ένα λουλούδι, βγάζεις τα πέταλά του ή τα φύλλα ένα ένα. ◇ **μάδημα**

🎵 μα-δῶ

Ο πρίγκιπας μαδάει τη μαργαρίτα για να δει αν η Χιονάτη τον αγαπάει.

μαέστρος [ο] ουσιαστικό (μαέστροι)

☑ Ο μαέστρος είναι αυτός που διευθύνει την ορχήστρα. Ο μαέστρος της ορχήστρας δίνει οδηγίες στους μουσικούς κουνώντας τα χέρια του.

🎵 μα-έ-στρος

μάζα [η] ουσιαστικό (μάζες)

☑ Η μάζα είναι μία μεγάλη ποσότητα από κάτι.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μαζεύω-----μαθαίνω

α

 Όταν οι πυροσβέστες άνοιξαν την πόρτα του σπιτιού που καιγόταν, ξεπήδησε απότομα μία τεράστια μάζα φωτιάς.

β

Η μάζα είναι κι ένα μείγμα από διάφορα υλικά χωρίς σχήμα. «Για να φτιάξεις κέικ» είπε η κυρία Μαργαρίτα «πρέπει να χτυπήσεις το βούτυρο με τη ζάχαρη μέχρι να γίνουν μία μάζα». μά-ζα

γ

δ

ε

ζ

η

θ

ι

κ

λ

μ

ν

ξ

ο

π

ρ

σ

τ

υ

φ

χ

ψ

ω

μαζεύω, μαζεύομαι ρήμα (μάζεψα, θα μαζέψω)

Όταν μαζεύεις τα ρούχα σου από το σκονί, τα παίρνεις και τα βάζεις όλα μαζί σε μία λεκάνη.

✓ Όταν μαζεύεις ένα σκυλάκι από τον δρόμο, του προσφέρεις μέρος για να μείνει. Όταν μαζεύεις μία πέτρα, την παίρνεις από κάτω.

✓ «Μάζεψε τα μαλλιά σου, Αθηνά, να μη σου πέφτουν στα μάτια και σ' εμποδίζουν» είπε ο Κώστας.

✓ Όταν οι φίλοι μαζεύονται σ' ένα σπίτι, συναντιούνται εκεί. **μάζεμα**

 μα-ζεύ-ω

Η Χιονάτη μάζεψε λουλούδια για να φτιάξει ένα στεφάνι.

μαθαίνω, μαθαίνομαι ρήμα (έμαθα, θα μάθω)

Όταν μαθαίνεις κάτι, παίρνεις μία πληροφορία.

 Η Αθηνά έμαθε ότι η Ροζαλία βρέθηκε επιτέλους και χάρηκε πολύ.

✓ Όταν μαθαίνεις κολύμπι, αποκτάς γνώσεις για το πώς κολυμπούν στη θάλασσα.

✓ «Κώστα, θα μου μάθεις ποδόσφαιρο;» είπε η Αθηνά. Θα μου δείξεις πώς παίζεται; διδάσκω

 Όταν έχεις **μάθημα** αγγλικών, ένας δάσκαλος σου μαθαίνει αγγλικά. Όταν είσαι **μαθημένος** σε κάτι,

μάθημα ----- μακιγιάζ--

είσαι συνηθισμένος σ' αυτό. Όταν είσαι μαθητής ή μαθήτρια, μαθαίνεις να κάνεις κάτι. 🎵 μα-θαί-νω

μάθημα [το] ουσιαστικό (μαθήματα) → μαθαίνω

μαθηματικά [τα] ουσιαστικό

☑ Τα μαθηματικά είναι το μάθημα που μιλάει για τους αριθμούς, τα σχήματα και τις πράξεις.

◇ Ο μαθηματικός είναι ο δάσκαλος που διδάσκει μαθηματικά. 🎵 μα-θη-μα-τι-κά **Δες αριθμητική**

μαϊμού [η] ουσιαστικό (μαϊμούδες)

☑ Η μαϊμού είναι ένα τριχωτό ζώο με μακριά ουρά. Ζει στις ζεστές χώρες και πηδάει από δέντρο σε δέντρο. 🎵 μαϊ-μού **Δες κλουβί**

μαϊντανός [ο] ουσιαστικό (μαϊντανοί)

☑ Ο μαϊντανός είναι ένα φυτό με δυνατό άρωμα που το χρησιμοποιούμε στη μαγειρική.

✓ Λέμε ότι κάποιος είναι μαϊντανός, όταν ανακατεύεται παντού. 🎵 μαϊ-ντα-νός

μακαρόνι [το] ουσιαστικό (μακαρόνια)

☑ Τα μακαρόνια είναι συνήθως μακριά και λεπτά ζυμαρικά. ◇ Η μακαρονάδα είναι το φαγητό που φτιάχνεις από μακαρόνια. 🎵 μα-κα-ρό-νι

μακιγιάζ [το] ουσιαστικό

☑ Το μακιγιάζ είναι το βάψιμο του προσώπου με ρουζ, κραγιόν κι άλλα καλλυντικά. 🖍 Η κυρία Μαργαρίτα πρόσεξε πολύ το μακιγιάζ της, επειδή ήθελε να δείχνει όμορφη στο πάρτι. 🎵 μα-κι-γιάζ

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μακραίνω -----μαλακός

α - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον
β πληθυντικό αριθμό.

γ **μακραίνω** ρήμα (μάκρυνα, θα μακρύνω)

δ Όταν μακραίνεις κάτι, το κάνεις πιο μακρύ.

ε «Η φούστα σου είναι κοντή και πρέπει να τη μακρύνεις λιγάκι» είπε η θεία Έλλη στην Αλίκη.

ζ Όταν τα μαλλιά σου μακραίνουν, γίνονται πιο μακριά. ● κονταίνω ◇ **μακριά, μακρινός, μακρύς**

θ μα-κράι-νω

ι **μακριά** επίρρημα

κ Όταν κάτι είναι μακριά, είναι σε μεγάλη απόσταση από σένα. Ο θείος Τάκης μένει

λ μακριά από τον Κώστα και την Αθηνά. Μένει στην Κρήτη. ● κοντά ◇ **Καθετί που βρίσκεται μακριά, είναι μακρινό.** μα-κρι-ά

μ **μακρινός, μακρινή, μακρινό** επίθετο (μακρινοί, μακρινές, μακρινά) → μακριά

ν **μακρύς, μακριά, μακρύ** επίθετο (μακριοί, μακριές, μακριά)

ξ Όταν κάτι είναι μακρύ, η απόσταση από την αρχή μέχρι και το τέλος του είναι μεγάλη. Τα

ο μαλλιά της Αλίκης είναι πολύ μακριά και φτάνουν μέχρι τη μέση της. ● κοντός

π Ένα μακρύ ταξίδι, είναι ένα ταξίδι που κρατάει πολύ. ◇ **μακρόστενος** μα-κρι-νός

ρ **μαλακός, μαλακιά/μαλακή, μαλακό** επίθετο (μαλακοί, μαλακιές, μαλακά)

μαλλί-----μαλώνω--

- ☑ Όταν κάτι είναι μαλακό, μπορούμε να το πλάσουμε ή να το λυγίσουμε εύκολα. ✍ Στην Αθηνά αρέσει η πλαστελίνη, γιατί είναι μαλακή και της δίνει ό,τι σχήμα θέλει. ● σκληρός
- ✓ Όταν το ψωμί είναι μαλακό, μπορούμε να το κόψουμε και να το φάμε εύκολα. ● ξερός
- ✓ Όταν ένα ύφασμα είναι μαλακό, είναι απαλό.
- ◇ Η φρυγανιά μαλακώνει, όταν τη βουτάς στο γάλα, γίνεται δηλαδή πιο μαλακιά. Η κρέμα μαλακώνει τα χέρια, δηλαδή τα κάνει μαλακά. 🎵 μα-λα-κός

μαλλί [το] ουσιαστικό (μαλλιά)

- ☑ Το μαλλί είναι το μαλακό τρίχωμα που έχουν τα πρόβατα. Με το μαλλί φτιάχνουμε μάλλινα υφάσματα και πλεχτά.
- ✓ Μαλλιά είναι οι τρίχες που έχεις στο κεφάλι σου.
- ◇ Το μαλλί της γριάς είναι γλυκό από καμένη ζάχαρη. Όταν κάποιος είναι μαλλιαρός, έχει πολύ μαλλί. Μία μάλλινη μπλούζα είναι μία μπλούζα φτιαγμένη από μαλλί. Όταν μαλλιοτραβιέσαι με κάποιον, μαλώνετε πολύ. 🎵 μαλ-λί ✍ 'το σώμα μας'

μαλλιά [τα] ουσιαστικό → μαλλί

μαλλιοτραβιέμαι ρήμα (μαλλιοτραβήχτηκα, θα μαλλιοτραβηχτώ) → μαλλί

μαλώνω ρήμα (μάλωσα, θα μαλώσω)

- ☑ Όταν μαλώνεις με κάποιον, καβγαδίζεις μαζί του.
- ✍ Η Ροζαλία μαλώνει συχνά με τον σκύλο του κυρίου Μιχάλη.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μαμά ----- μαντάρα

α

✓ Όταν μαλώνεις κάποιον, του μιλάς αυστηρά για να διορθώσει το λάθος που έκανε. ✍ Η δασκάλα μάλωσε την Αθηνά, επειδή μιλούσε συνεχώς και δεν πρόσεχε στο μάθημα. 🎵 μα-λώ-νω

β

γ

δ

ε

μαμά [η] ουσιαστικό (μαμάδες)

☑ Η μαμά σου είναι η γυναίκα που σε γέννησε.

✍ Η μαμά της Αθηνάς είναι η κυρία Μαργαρίτα. Η μαμά και ο μπαμπάς σου είναι οι γονείς σου.

ζ

η

θ

○ μάνα, μητέρα 🎵 μα-μά

ι

κ

μάννα [η] ουσιαστικό (μάννες, μανάδες) → μαμά

λ

μ

μανάβης [ο], **μανάβισσα** [η] ουσιαστικό
(μανάβηδες, μανάβισσες)

☑ Ο μανάβης πουλάει φρούτα και λαχανικά. ✦ **Το μανάβικο είναι το μαγαζί του μανάβη** 🎵 μα-νά-βης

ν

ξ

ο

μανάβικο [το] ουσιαστικό (μανάβικα) → μανάβης

π

ρ

μανίκι [το] ουσιαστικό (μανίκια)

☑ Το μανίκι ενός ρούχου καλύπτει το χέρι ή μέρος του χεριού. ✦ **Μία κοντομάνικη μπλούζα είναι μία μπλούζα με κοντά μανίκια.** 🎵 μα-νί-κι

σ

τ

υ

μανιτάρι [το] ουσιαστικό (μανιτάρια)

☑ Το μανιτάρι είναι ένα φυτό που μοιάζει με μικρή ομπρέλα και φυτρώνει ανάμεσα στα χόρτα. 🎵 μα-νι-τά-ρι

φ

χ

ψ

ω

μαντάρα [η] ουσιαστικό

μανταρίνι ----- μαντίλι--

✓ Όταν τα κάνεις μαντάρια, τα φέρνεις όλα άνω κάτω. ✍ Η Ροζαλία κλείστηκε για δύο μέρες στο σπίτι και τα έκανε όλα μαντάρια. 🎵 μα-ντά-ρα

μανταρίνι [το] ουσιαστικό (μανταρίνια)

✓ Το μανταρίνι είναι φρούτο που μοιάζει με μικρό πορτοκάλι. Η φλούδα του είναι πιο μαλακή απ' αυτή του πορτοκαλιού. ✦ Το δέντρο που κάνει μανταρίνια, είναι η μανταρινιά. 🎵 μα-ντα-ρί-νι

μαντεύω ρήμα (μάντεψα, θα μαντέψω)

✓ Όταν μαντεύεις κάτι, ξέρεις τι είναι χωρίς να έχεις όλες τις πληροφορίες που χρειάζεσαι. Όταν μαντεύεις το μέλλον, ξέρεις τι θα γίνει αργότερα.

✍ Ο Κώστας κάθε Χριστούγεννα μαντεύει τι δώρο θα του κάνουν ο κύριος Γιάννης και η κυρία Μαργαρίτα. ✦ Το αρχαίο μαντείο των Δελφών μάντευε τι θα γίνει στο μέλλον. Ένας μάντης μαντεύει το μέλλον. 🎵 μα-ντεύ-ω

μάντης [ο], μάντισσα [η] ουσιαστικό (μάντες, μάντισσες) → μαντεύω

μαντίλα [η] ουσιαστικό (μαντίλες)

✓ Η μαντίλα είναι ένα μαντίλι για να καλύπτουν οι γυναίκες το κεφάλι και τον λαιμό τους.

✍ «Οι γιαγιάδες στα χωριά φορούν μαντίλα στο κεφάλι τους» λέει ο θείος Αλέκος. ○ **μαντίλι** 🎵 μα-ντί-λα

μαντίλι [το] ουσιαστικό (μαντίλια)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μάντρα -----μαραίνω

α

☑ Το μαντίλι είναι ένα συνήθως μικρό τετράγωνο κομμάτι ύφασμα που το χρησιμοποιούμε για να σκουπίζουμε το πρόσωπο μας ή τη μύτη μας.

β

✓ Μαντίλι λέμε κι ένα συνήθως τετράγωνο λεπτό κομμάτι ύφασμα που το φοράνε οι γυναίκες στον λαιμό. **μαντίλα** μα-ντί-λι

γ

δ

ε

ζ

η

θ

ι

κ

λ

μάντρα [η] ουσιαστικό (μάντρες)

☑ Η μάντρα είναι ένα ανοιχτό μέρος με φράχτη ή τοίχο γύρω γύρω. Εκεί μπορείς να δεις και ν' αγοράσεις διάφορα πράγματα. Ο κύριος Δημήτρης αγόρασε το αυτοκίνητό του από μία

μάντρα αυτοκινήτων.

 μαντρότοιχος μά-ντρα

μ

μαντρί [το] ουσιαστικό (μαντριά)

☑ Το μαντρί είναι ένας κλειστός χώρος με φράχτη όπου κοιμούνται τα πρόβατα ή τα κατσίκια.

ν

ξ

○ στάνη **μάντρα** μα-ντρί

ο

π

ρ

σ

τ

μαξιλάρι [το] ουσιαστικό (μαξιλάρια)

☑ Στο μαξιλάρι ακουμπάς το κεφάλι σου όταν κοιμάσαι. Το μαξιλάρι της Αθηνάς είναι μαλακό και γεμισμένο με πούπουλα. **Η μαξιλαροθήκη**

είναι η θήκη όπου μπαίνει το μαξιλάρι. μα-ξι-λά-ρι

υ

φ

χ

ψ

μαραγκός [ο] ουσιαστικό (μαραγκοί)

☑ Ο μαραγκός φτιάχνει έπιπλα και άλλα ξύλινα αντικείμενα. Ο μπαρμπα-Τζεπέτο ήταν

μαραγκός κι έφτιαξε τον Πινόκιο από ξύλο.

○ ξυλουργός μα-ρα-γκός

ω

μαραίνω, μαραίνομαι ρήμα (μάρανα, θα μαράνω)

μαργαρίτα ----- μάρμαρο--

- ✓ Όταν ένα φυτό μαραίνεται, χάνει το χρώμα και τη ζωντάνια του.
- ✓ Η παγωνιά μαραίνει τα λουλούδια.
- ✓ Λες «Αυτό με μάρανε» για κάτι που δε σου είναι απαραίτητο. ◇ Όταν είσαι μαραμένος, είσαι στενοχωρημένος. ♪ μα-ραί-νω

μαργαρίτα [η] ουσιαστικό (μαργαρίτες)

- ✓ Η μαργαρίτα είναι ένα λουλούδι με άσπρα πέταλα και κίτρινο στο κέντρο.
- ♪ μαρ-γα-ρί-τα Δες μαδώ

μαργαριτάρι [το] ουσιαστικό (μαργαριτάρια)

- ✓ Το μαργαριτάρι είναι στρογγυλό και το βρίσκουμε μέσα σε κάποια όστρακα.
- ◇ Με το μαργαριτάρι φτιάχνουμε μαργαριταρένια κοσμήματα. ♪ μαρ-γα-ρι-τά-ρι

μαριονέτα [η] ουσιαστικό (μαριονέτες)

- ✓ Η μαριονέτα είναι μία ξύλινη κούκλα που την κουνάς μ' ένα σκοινί.
- ♪ μα-ριο-νέ-τα

μάρκα [η] ουσιαστικό (μάρκες)

- ✓ Η μάρκα είναι το όνομα μίας εταιρείας που έχει κάποια προϊόντα. ✍ Η Μερσεντές είναι μία ακριβή μάρκα αυτοκινήτων.
- ✓ Όταν κάποιος αγοράζει μάρκες, αγοράζει ακριβά ρούχα από γνωστούς σχεδιαστές. ♪ μάρ-κα

μάρμαρο [το] ουσιαστικό (μάρμαρα)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μαρμελάδα ----- μαρτυρώ

α Το μάρμαρο είναι ένα άσπρο πέτρωμα. Από αυτό
β φτιάχνουμε σπίτια και αγάλματα.

γ Ο Παρθενώνας είναι φτιαγμένος από μάρμαρο.

δ Λέμε ότι μένεις μάρμαρο, όταν μένεις ακίνητος,
ε όπως ένα άγαλμα. Όταν κάτι είναι μαρμάρينو,
είναι φτιαγμένο από μάρμαρο. μάρ-μα-ρο

ζ **μαρμελάδα** [η] ουσιαστικό (μαρμελάδες)

η Η μαρμελάδα είναι λιωμένα φρούτα, βρασμένα με
θ ζάχαρη. Κάθε πρωί ο Κώστας τρώει μία φέτα με
ι βούτυρο και μαρμελάδα ροδάκινο. μαρ-με-λά-δα

κ **μαρούλι** [το] ουσιαστικό (μαρούλια)

λ Το μαρούλι είναι ένα λαχανικό με πράσινα
μ φύλλα. Με το μαρούλι φτιάχνεις σαλάτες. «Τα
ν λαγουδάκια τρώνε μαρούλι.» Η μαρουλοσαλάτα
ξ είναι μία σαλάτα με μαρούλι. μα-ρού-λι

ο **μάρτυρας** [ο], [η] ουσιαστικό (μάρτυρες)

π → μαρτυρώ

ρ **μαρτυριάρης, μαρτυριάρα, μαρτυριάρικο** επίθετο
σ (μαρτυριάρηδες, μαρτυριάρες, μαρτυριάρικα)

τ → μαρτυρώ

υ **μαρτύριο** [το] ουσιαστικό (μαρτύρια) → μαρτυρώ

φ **μαρτυρώ** και **μαρτυράω** ρήμα (μαρτύρησα, θα
χ μαρτυρήσω)

ψ Όταν μαρτυράς ένα μυστικό, το φανερώνεις.

ω Η Αθηνά δεν κρατάει μυστικό. Τα μαρτυράει όλα

μάσκα-----μασκότη---

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

στον Κώστα. Είναι μαρτυριάρα.

✓ Όταν μαρτυράς, βασανίζεσαι και ταλαιπωρείσαι πολύ. ✍ Η βαλίτσα ήταν πολύ βαριά και η κυρία Μαργαρίτα μαρτύρησε να τη σηκώσει. Ήταν μαρτύριο γι' αυνήν. **◇ Ο μάρτυρας σ' ένα δικαστήριο δίνει πληροφορίες για μία δίκη.**
μαρτυριάρης, μαρτύριο 🎵 μαρ-τυ-ρώ

μάσκα [η] ουσιαστικό (μάσκες)

☑ Με τη μάσκα καλύπτεις το πρόσωπό σου για να μη σε γνωρίζουν. Η μάσκα έχει τρύπες στα μάτια για να βλέπεις. Μάσκα φορούν και οι γιατροί, όταν κάνουν εγχειρίσεις για να προστατεύονται από τα μικρόβια.

✓ Η μάσκα μαλλιών είναι μία κρέμα που μαλακώνει τα μαλλιά. **◇ Μασκαράς είναι αυτός που φοράει μάσκα και ντύνεται καρναβάλι. Όταν μασκαρεύεσαι ή όταν πας σ' ένα μασκέ πάρτι, φοράς μάσκα και ντύνεσαι καρναβάλι.** 🎵 μά-σκα

μασκαράς [ο] ουσιαστικό (μασκαράδες) → μάσκα

μασκαρεύομαι ρήμα (μασκαρεύτηκα, θα μασκαρευτώ) → μάσκα

μασκότη [η] ουσιαστικό

☑ Οι μασκότη των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας του 2004 ήταν ο Φοίβος και η Αθηνά. Ήταν τα σύμβολα των αγώνων. 🎵 μα-σκότη

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μασουλώ ----- μάστορας

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μασουλώ και **μασουλάω**, **μασουλιέμαι** ρήμα
(μασουλήσα, θα μασουλήσω)

☑ Όταν μασουλάς κάτι, το μασάς αργά και για πολλή ώρα με κλειστό το στόμα σου. 🖋 Εδώ και μισή ώρα η Αθηνά μασουλάει πατατάκια μπροστά στην τηλεόραση. **μασουλήμα** 🎵 μα-σου-λώ

μαστίγιο [το] ουσιαστικό (μαστίγια)

☑ Το **μαστίγιο** είναι ένα δερμάτινο λουρί.

🖋 Οι θηριοδαμαστές χτυπούν τα λιοντάρια στο τσίρκο με το μαστίγιο.

◊ Όταν κάποιος **μαστιγώνει** ένα ζώο, το χτυπάει με το **μαστίγιο**. 🎵 μα-στί-γι-ο

μαστιγώνω, **μαστιγώνομαι** ρήμα (μαστιγώσα, θα μαστιγώσω) → μαστίγιο

μαστίχα [η] ουσιαστικό (μαστίχες)

☑ Η **μαστίχα** έχει ωραίο άρωμα και γεύση, και τη μασάς χωρίς να την καταπίνεις. 🖋 Η Αθηνά μασάει μαστίχα μετά το φαγητό για να καθαρίζουν τα δόντια της. ○ τσίχλα 🎵 μα-στί-χα

μάστορας [ο], **μαστόρισα** η ουσιαστικό
(μάστορες, μαστόρισσες)

☑ Ο **μάστορας** είναι ένας τεχνίτης. Ο υδραυλικός και ο ξυλουργός είναι μάστορες.

✓ **Μάστορα** λέμε και τον χτίστη. ◊ Όταν **μαστορεύεις**, κατασκευάζεις ή επιδιορθώνεις κάτι.

🎵 μά-στο-ρας

μαστορεύω-----ματιά--

μαστορεύω, **μαστορεύομαι** ρήμα (μαστόρεψα, θα μαστορέψω) → μάστορας

μασχάλη [η] ουσιαστικό (μασχάλες)

☑ Η **μασχάλη** ενώνει τη μέσα μεριά του χεριού με το υπόλοιπο σώμα σου. 🎵 μα-σχά-λη

🖋 'το σώμα μας'

μασώ και **μασάω**, **μασιέμαι** ρήμα (μάσησα, θα μασήσω)

☑ Όταν **μασάς** κάτι που τρώγεται, το δαγκώνεις και το κάνεις με τα δόντια σου κομματάκια για να το καταπιείς.

✓ Όταν **μασάς** τσίχλα, τη δαγκώνεις συνέχεια με τα δόντια σου χωρίς να την καταπίνεις.

◇ **μάσημα** 🎵 μα-σώ

μάτι [το] ουσιαστικό (μάτια)

☑ Με τα **μάτια** σου βλέπεις.

✓ Στο **μάτι** της κουζίνας ακουμπάς τις κατσαρόλες για να μαγειρέψεις.

✓ Τηγανίζεις αυγά **μάτια** χωρίς ν' ανακατέψεις το ασπράδι με τον κρόκο.

✓ Λέμε ότι έχεις τα **μάτια** σου δεκατέσσερα, όταν προσέχεις πολύ. Ακόμη λέμε ότι κοιτάς κάποιον με μισό **μάτι**, όταν δεν τον συμπαθείς. ◇ Όταν **κοιτάς κάποιον ή κάτι με τα μάτια σου, του ρίχνεις μία ματιά. Όταν ματιάζεις κάποιον, τον κοιτάζεις με ζήλια ή με κακία.** 🎵 μά-τι 🖋 'το σώμα μας'

ματιά [η] ουσιαστικό (ματιές) → μάτι

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

ματιάζω ----- μαύρος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

ματιάζω ρήμα (μάτιασα, θα ματιάσω) → μάτι

ματς [το] ουσιαστικό
 Το ματς είναι ένας αγώνας ποδοσφαίρου ανάμεσα σε δύο ομάδες. Ο Κώστας και ο Νίκος παρακολούθησαν στην τηλεόραση το ματς Άρης-ΠΑΟΚ. ματς
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ματσάκι [το] ουσιαστικό (ματσάκια)
 Το ματσάκι είναι ένα σύνολο από ίδια πράγματα, δεμένα μαζί. Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε από τη λαϊκή ένα ματσάκι κρεμμυδάκια. μα-τσά-κι

ματώνω ρήμα (μάτωσα, θα ματώσω)
 Όταν ένα μέρος του σώματος σου ματώνει, τρέχει απ' αυτό αίμα. Η Αθηνά έτρεχε με το ποδήλατο κι έπεσε κάτω. Η μύτη της μάτωσε κι έγινε κόκκινη.
 Η Ροζαλία γρατσούνισε τον Κώστα και του μάτωσε το χέρι. Το έκανε να τρέχει αίμα.
 μα-τώ-νω

μαυρίζω ρήμα (μαύρισα, θα μαυρίσω) → μαύρος

μαύρισμα [το] ουσιαστικό (μαυρίσματα)
→ μαύρος

μαύρος, μαύρη, μαύρο επίθετο (μαύροι, μαύρες, μαύρα)

μαχαίρι ----- μάχη--

- ☑ Όταν κάτι είναι μαύρο, έχει το σκοτεινό χρώμα της νύχτας.
- ✓ Όταν κάποιος είναι μαύρος, έχει μαύρο δέρμα.
- ✓ Λέμε ότι τα χέρια μας είναι μαύρα, όταν είναι βρόμικα. Ακόμη λέμε ότι κάποιος γίνεται μαύρος από τον ήλιο, όταν παίρνει χρώμα το καλοκαίρι.
- άσπρος ◊ Όταν μαυρίζεις, γίνεσαι μαύρος από τον ήλιο.
- ασπρίζω ◊ Το μαύρισμα είναι το χρώμα που παίρνεις από τον ήλιο. Το μαύρο είναι το σκοτεινό χρώμα της νύχτας.
- άσπρο, λευκό
- 🎵 μαύ-ρος   🖋 'τα χρώματα'

μαχαίρι [το] ουσιαστικό (μαχαίρια)

- ☑ Το μαχαίρι είναι ένα εργαλείο με κοφτερή λεπίδα για να κόβεις πράγματα.   🖋 Ο κύριος Γιάννης πήρε το μαχαίρι για να κόψει ψωμί.
- ✓ Λέμε ότι όταν πιέζεις κάποιον, του βάζεις το μαχαίρι στον λαιμό. Ακόμη όταν είσαι μαλωμένος με κάποιον, λέμε ότι είσαστε στα μαχαίρια μεταξύ σας.   ◊ Τα μαχαιροπίρουνα είναι τα μαχαίρια, τα κουτάλια και τα πιρούνια που χρησιμοποιείς στο τραπέζι για να φας.   🎵 μα-χαί-ρι   🖋 'η κουζίνα'

μαχαιροπίρουνα, τα ουσιαστικό → μαχαίρι

μάχη [η] ουσιαστικό (μάχες)

- ☑ Η μάχη είναι μία μεγάλη σύγκρουση δύο στρατών, όταν γίνεται πόλεμος.
- ✓ Μάχη λέμε και τον αγώνα ανάμεσα σε δύο άτομα ή σε δύο ομάδες για το ποιος θα νικήσει.
- 🖋 Ο Κώστας και η Αθηνά έδωσαν μάχη για το

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μεγάλος ----- μέδουσα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

ποιος θα φάει το γλυκό. 🎵 μά-χη

μεγάλος, μεγάλη, μεγάλο επίθετο (μεγάλοι, μεγάλες, μεγάλα)

☑️ Όταν κάτι είναι μεγάλο, το μέγεθός του είναι πάνω από το κανονικό. ✍️ Η τσάντα της Αθηνάς είναι μεγάλη και χωράει πολλά βιβλία.

✓ Όταν κάποιος είναι μεγάλος στην ηλικία, έχει περισσότερα χρόνια από σένα.

✓ (σαν ουσιαστικό) «Οι μεγάλοι μάς συμβουλεύουν για το καλό μας» είπε ο Νίκος στην Ελένη.

✓ Όταν ένας πολιτισμός είναι μεγάλος, είναι πολύ σπουδαίος. ● μικρός ◊ Όταν κάποιος είναι **μεγαλύτερος** από σένα, είναι πιο μεγάλος.

● μικρότερος ◊ Όταν **μεγαλώνεις**, γίνεσαι πιο **μεγάλος**. ● μικραίνω 🎵 με-γά-λος ✍️ 'αντίθετα'

μεγαλώνω ρήμα (μεγάλωσα, θα μεγαλώσω)
→ μεγάλος

μέγεθος [το] ουσιαστικό (μεγέθη)

☑️ Το μέγεθος μάς δείχνει πόσο μικρό ή μεγάλο είναι κάτι. ✍️ Το πιατάκι του καφέ έχει πιο μικρό μέγεθος από ένα πιάτο σούπας.

✓ Στα ρούχα ή τα παπούτσια το μέγεθος είναι το νούμερο που φοράς. ✍️ «Τι μέγεθος ρούχα φοράει ο θεός Αλέκος;» ρώτησε η Αθηνά.

○ νούμερο 🎵 μέ-γε-θος

μέδουσα [η] ουσιαστικό (μέδουσες)

☑️ Η μέδουσα είναι ένα ζώο της θάλασσας που το

μεζές ----- μεθώ--

σώμα της μοιάζει με ομπρέλα. Αν σ' ακουμπήσει μία μέδουσα, το δέρμα σου κοκκινίζει και νιώθεις φαγούρα. ○ τσούχτρα 🎵 μέ-δου-σα ✍️ 'η θάλασσα'

μεζές [ο] ουσιαστικό (μεζέδες)

☑️ Οι μεζέδες είναι μικρά κομματάκια φαγητού με δυνατή, πικάντικη γεύση. ✍️ Ο κύριος Γιάννης ετοίμασε μεζέδες για ούζο και κάλεσε τους φίλους του να φάνε μαζί. 🎵 με-ζές

μεζούρα [η] ουσιαστικό (μεζούρες)

☑️ Η μεζούρα είναι μία ταινία με αριθμούς για να μετράς το μήκος. ✍️ Η μοδίστρα πήρε τα μέτρα της κυρίας Μαργαρίτας με τη μεζούρα για να της ράψει μία φούστα.

✓ Η μεζούρα είναι κι ένα μικρό δοχείο για να μετράς τα υγρά και τα στερεά. ✍️ Για να φτιάξει φύλλο πίτας, η κυρία Μαργαρίτα ανακάτεψε έξι μεζούρες αλεύρι με λίγο νερό και λίγο λάδι. 🎵 με-ζού-ρα

μέθοδος [η] ουσιαστικό (μέθοδοι)

☑️ Η μέθοδος είναι ένας τρόπος για να κάνεις κάτι. ✍️ «Η καλύτερη μέθοδος για ν' αδυνατίσεις είναι να τρως λίγο και συχνά» είπε ο γιατρός στον θείο Αλέκο. 🎵 μέ-θο-δος

μεθυσμένος, μεθυσμένη, μεθυσμένο μετοχή
(μεθυσμένοι, μεθυσμένες, μεθυσμένα) → μεθώ

μεθώ και μεθάω ρήμα (μέθουσα, θα μεθύσω)

☑️ Όταν μεθάς, ζαλίζεσαι από το πολύ κρασί.
✓ Όταν μεθάς από χαρά, είσαι πολύ χαρούμενος.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μείγμα -----μελαγχολικός

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

◇ Όταν είσαι μεθυσμένος, έχεις μεθύσει από το πολύ κρασί. 🎵 με-θώ

μείγμα [το] ουσιαστικό (μείγματα)
☑ Όταν φτιάχνεις ένα μείγμα, βάζεις πολλά πράγματα μαζί και τα' ανακατεύεις. ✎ Η κυρία Μαργαρίτα ήθελε να φτιάξει κέικ. Ανακάτεψε λοιπόν αυγά, ζάχαρη, βούτυρο κι αλεύρι κι έριξε το μείγμα σ' ένα ταψί. 🎵 μείγ-μα

μειονέκτημα [το] ουσιαστικό (μειονεκτήματα)
☑ Όταν κάτι έχει μειονεκτήματα, έχει ελαττώματα ή του λείπει κάτι. ✎ Το πιο μεγάλο μειονέκτημα του κυρίου Μιχάλη είναι ότι θυμώνει εύκολα.
● πλεονέκτημα 🎵 μει-ο-νέ-κτη-μα

μειώνω ρήμα (μείωσα, θα μειώσω)
☑ Όταν μειώνεις κάτι, το κάνεις πιο λίγο ή πιο μικρό. ✎ «Αν θέλεις ν' αδυνατίσεις, πρέπει να μειώσεις το φαγητό» είπε ο γιατρός στον θείο Αλέκο. ○ μικραίνω, λιγοστεύω ● αυξάνω
✓ Όταν μειώνεις κάποιον, τον προσβάλλεις και τον υποτιμάς. ✎ Ο Κώστας μείωσε την Αθηνά, όταν της είπε πως δε ζωγραφίζει τόσο ωραία όσο η θεία Κατερίνα. 🎵 μει-ώ-νω

μελαγχολικός, μελαγχολική, μελαγχολικό επίθετο (μελαγχολικοί, μελαγχολικές, μελαγχολικά)
☑ Όταν είσαι μελαγχολικός, νιώθεις θλίψη για κάτι. ✎ Σήμερα η Αθηνά είναι μελαγχολική, επειδή αύριο

μελάνι ----- μέλι--

θα κλείσουν τα σχολεία και θα χάσει τους συμμαθητές της.

○ στενοχωρημένος ● χαρούμενος
✓ Όταν κάτι είναι μελαγχολικό, σου προκαλεί θλίψη. ✍ Όταν βρέχει, ο καιρός είναι μελαγχολικός. 🎵 με-λαγ-χο-λι-κός

μελάνι [το] ουσιαστικό (μελάνια)

✓ Το μελάνι είναι το μαύρο υγρό που βγάζει η σουπιά και το χταπόδι για να θολώνει το νερό.
✓ Μελάνι είναι και το σκούρο υγρό που βάζουμε στα στίλο ή στους εκτυπωτές για να γράφουμε.
🎵 με-λά-νι

μελαχρινός, μελαχρινή, μελαχρινό επίθετο
(μελαχρινοί, μελαχρινές, μελαχρινά)

✓ Όταν κάποιος είναι μελαχρινός, έχει μαύρα μαλλιά και σκούρο δέρμα. 🎵 με-λα-χρι-νός

μελετώ και **μελετάω** ρήμα (μελέτησα, θα μελετήσω)

✓ Όταν μελετάς κάτι, το διαβάζεις προσεκτικά και προσπαθείς να το καταλάβεις ή να το μάθεις.
✍ Η Αλίκη μελετά τα μαθήματά της δύο ώρες τη μέρα. 🎵 με-λε-τώ

μέλι [το] ουσιαστικό

✓ Το μέλι είναι το παχύ και πολύ γλυκό υγρό που φτιάχνουν οι μέλισσες στην κυψέλη. ✍ Η Αθηνά τρώει το πρωί μία φέτα με βούτυρο και μέλι.
✓ Λέμε ότι τα περνάς μέλι γάλα με κάποιον, όταν

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μέλισσα ----- μέλος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

τα περνάτε πολύ καλά. Όταν λέμε ότι τα λόγια σου είναι μέλι, εννοούμε ότι είναι πολύ γλυκά και ευχάριστα. **◇ Ο μήνας του μέλιτος είναι το ταξίδι που κάνει ένα παντρεμένο ζευγάρι μετά τον γάμο του.** 🎵 μέ-λι

μέλισσα [η] ουσιαστικό (μέλισσες)

☑ Η μέλισσα είναι ένα έντομο που φτιάχνει μέλι και κερί. Οι μέλισσες φτιάχνουν το μέλι τους μέσα στην κυψέλη. 🎵 μέ-λισ-σα

μελιτζάνα [η] ουσιαστικό (μελιτζάνες)

☑ Η μελιτζάνα είναι ένα μοβ μακρουλό λαχανικό που τρώγεται μαγειρεμένο. ✍ Η κυρία Μαργαρίτα μαγείρεψε παπουτσάκια, δηλαδή μελιτζάνες γεμιστές με κιμά και κρεμμύδι.

✓ Κοροϊδευτικά λέμε ότι μία μεγάλη μύτη μοιάζει με μελιτζάνα. 🎵 με-λι-τζά-να

μέλλον [το] ουσιαστικό

☑ Το μέλλον είναι ο χρόνος που θα έρθει.

✍ Η κυρία Μαργαρίτα λέει ότι στο μέλλον θα κάνει περισσότερα ταξίδια απ' ό,τι τώρα.

● παρελθόν 🎵 μέλ-λον

μέλος [το] ουσιαστικό (μέλη)

☑ Μέλος μίας ομάδας είναι κάποιος που ανήκει ή συμμετέχει σ' αυτή. ✍ Ο κύριος Δημήτρης είναι μέλος του συλλόγου «Οι φίλοι των ζώων».

Είμαι πολύ γλυκό. Ποιο είμαι;

.....

μεμβράνη ----- μένω--

✓ Μέλη λέμε και τα μέρη του σώματος των ανθρώπων και των ζώων. 🎵 μέ-λος

μεμβράνη [η] ουσιαστικό (μεμβράνες)

☑ Τα δάχτυλα της πάπιας είναι ενωμένα μ' ένα λεπτό δέρμα, τη μεμβράνη.

✓ Με μεμβράνη τυλίγουμε μερικά τρόφιμα.

✍ Η κυρία Μαργαρίτα τύλιξε το σάντουιτς του Κώστα στη μεμβράνη για να το πάρει στο σχολείο.

🎵 μεμ-βρά-νη

μενού [το] ουσιαστικό

☑ Το μενού είναι ο κατάλογος με τα φαγητά που έχει ένα εστιατόριο.

✓ Μενού είναι και το σύνολο των φαγητών που περιέχει ένα γεύμα. ✍ «Το μενού για σήμερα το μεσημέρι έχει ψητό ψάρι, σαλάτα και παγωτό» είπε η κυρία Μαργαρίτα στα παιδιά. 🎵 με-νού

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μέντα [η] ουσιαστικό (μέντες)

☑ Η μέντα είναι ένα φυτό με αρωματικά φύλλα. Με γεύση μέντας φτιάχνουμε μαστίχες, καραμέλες και ποτά. 🎵 μέ-ντα

μένω ρήμα (έμεινα, θα μείνω)

☑ Όταν μένεις κάπου, κατοικείς εκεί για πάντα ή για λίγο. ✍ Η Αθηνά και ο Κώστας μένουν μόνιμα

στην Αθήνα. Ο θεός Τάκης πάλι ταξιδεύει πολύ και μένει συχνά σε ξενοδοχεία.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μέρα ----- μεριά

- α ✓ Τα μαγαζιά μένουν κλειστά τις Κυριακές στην
β Ελλάδα.
γ ✓ Όταν ένας λεκές μένει στο ρούχο, εξακολουθεί να
δ υπάρχει και μετά το πλύσιμο. ● φεύγω
ε ✓ Όταν χαλάει το αυτοκίνητο, μένουμε στη μέση
ζ του δρόμου, δεν μπορούμε να προχωρήσουμε.
♫ μέ-νω

μέρα και **ημέρα** [η] ουσιαστικό (μέρες, ημέρες)

☑ Κάθε πρωί ξεκινά μία καινούρια ημέρα. Μία ημέρα έχει 24 ώρες. Οι ημέρες της εβδομάδας είναι: Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή.

✓ Μέρα είναι όταν ο ήλιος είναι στον ουρανό, προτού δηλαδή νυχτώσει. ✍ Η κυρία Μαργαρίτα δούλευε όλη μέρα και το βράδυ πήγε να βοηθήσει τη θεία Κατερίνα για τη γιορτή του θείου Σταμάτη.

♫ μέ-ρα ✍ 'εποχές-οι μήνες-οι μέρες', 'η διάρκεια της μέρας'

μεράκι [το] ουσιαστικό (μεράκια)

☑ Το μεράκι είναι η πολύ μεγάλη επιθυμία σου για κάτι. ✍ Ο Κώστας το έχει μεράκι να ταξιδέψει στο εξωτερικό.

✓ Μεράκι είναι και η αγάπη ή η φροντίδα σου για κάτι που σου αρέσει. ✍ Η κυρία Μαργαρίτα έχει μεγάλο μεράκι για τα λουλούδια της. ♫ με-ρά-κι

μεριά [η] ουσιαστικό (μεριές)

☑ Η μεριά είναι η πλευρά ενός πράγματος.

✍ Η μπλούζα του Νίκου είχε ξηλωθεί και ήταν από τη μία μεριά κοντή και από την άλλη μακριά.

μερίδα ----- μεσαίος--

- ✓ «Από ποια μεριά φυσάει ζεστός αέρας;» ρώτησε ο θείος Τάκης. ○ κατεύθυνση
- ✓ Λες «Σε καλή μεριά!» σε κάποιον που μόλις έχει πάρει χρήματα. 🎵 με-ριά

μερίδα [η] ουσιαστικό (μερίδες)

- ☑ Η μερίδα είναι μία ποσότητα φαγητού. 🖋 Μετά την προπόνηση στο ποδόσφαιρο ο Κώστας πεινάει πολύ και τρώει δύο μερίδες φαγητό. 🎵 με-ρί-δα

μέρος [το] ουσιαστικό (μέρη)

- ☑ Το μέρος είναι ένα σημείο ή ένας τόπος.
- 🖋 Σε ποιο μέρος της Αθήνας μένει η Αθηνά;
- ✓ Μέρος είναι και η χώρα ή η περιοχή.
- 🖋 «Από ποιο μέρος είσαι;» ρώτησε η Αθηνά τον Ίγκλι. «Από την Αλβανία» απάντησε εκείνος.
- ✓ Το μέρος είναι και το τμήμα από ένα σύνολο.
- 🖋 Ο Κώστας έκοψε το ψωμί σε δύο ίσα μέρη.
- 🎵 μέ-ρος

μέσα επίρρημα

- ☑ Τα ψάρια ήταν μέσα στη γυάλα και η Ροζαλία τα κοίταζε. 🎵 μέ-σα

μεσαίος, μεσαία, μεσαίο επίθετο (μεσαίοι, μεσαίες, μεσαία)

- ☑ «Πάτησε το μεσαίο από τα τρία κουμπιά για ν' ανοίξει το ντιβιντί» είπε ο κύριος Γιάννης στην κυρία Μαργαρίτα. Πάτησε το κουμπί που βρίσκεται στη μέση.
- ✓ Ο Κώστας φοράει το μεσαίο μέγεθος στις

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μεσάνυχτα ----- μέσο

α μπλούζες, ενώ η Αθηνά το μικρό. Ο Κώστας φοράει
β ένα μέτριο μέγεθος στις μπλούζες, ούτε μεγάλο ούτε
γ μικρό. **μέση, μέσο** με-σαί-ος

δ **μεσάνυχτα** [τα] ουσιαστικό
ε Όταν έχουμε μεσάνυχτα, η ώρα είναι δώδεκα τη
ζ νύχτα. **νύχτα, μέση** με-σά-νυ-χτα

η **μέση** [η] ουσιαστικό
θ Η μέση είναι το στενό σημείο που ενώνει το
ι πάνω με το κάτω μέρος του σώματος σου.
κ Η ζώνη κρατάει το παντελόνι ή τη φούστα στη
λ μέση σου.
μ Όταν κόβεις κάτι στη μέση, το κόβεις σε δύο ίσα
ν μέρη.
 Όταν κάτι γίνεται στη μέση του χρόνου, γίνεται
ξ στα μισά του, περίπου τον Ιούνιο.
 Όταν αφήνεις κάτι στη μέση, δεν το τελειώνεις.
ο **μεσαίος, μέσο** μέ-ση 'το σώμα μας'

π **μεσημέρι** [το] ουσιαστικό (μεσημέρια)
ρ Στις δώδεκα η ώρα έχουμε μεσημέρι, δηλαδή
σ μέση της μέρας. Το μεσημέρι είναι μετά το πρωί και
τ πριν το απόγευμα. **Ο μεσημεριανός ύπνος είναι**
υ **ο ύπνος του μεσημεριού. Το μεσημεριανό είναι το**
φ **γεύμα που τρώμε το μεσημέρι.**
 με-ση-μέ-ρι 'τη διάρκεια της ημέρας'

χ **μέσο** [το] ουσιαστικό (μέσα)
ψ

ω - Μέσα στο όνομά μου μπορείς να βρεις τη λέξη
νύχτα. Τι είμαι; .....

μέσω ----- μετακινώ--

- ☑ Η κυρία Μαργαρίτα πληρώνεται στα μέσα του μήνα, δηλαδή στις δεκαπέντε του κάθε μήνα.
- ✓ Χρησιμοποιείς ένα μέσο για να πετύχεις τον σκοπό σου. ✎ «Η ειλικρίνεια και η εμπιστοσύνη είναι τα καλύτερα μέσα για ν' αποκτήσεις φίλους» είπε η δασκάλα.
- ✓ Το λεωφορείο, το αυτοκίνητο και το τρένο είναι μεταφορικά μέσα. ◇ **μεσαίος, μέση** ♪ μέ-σο

μέσω επίρρημα

- ☑ Ο θείος Τάκης πέταξε από Αθήνα για Λονδίνο μέσω Ρώμης. Για να πάει στο Λονδίνο, πέρασε πρώτα από τη Ρώμη. ♪ μέ-σω

μεταδίδω, μεταδίδομαι ρήμα (μετέδωσα, θα μεταδώσω)

- ☑ Όταν η τηλεόραση μεταδίδει ένα μήνυμα ή μία είδηση, τα ανακοινώνει.
- ✓ Όταν μία αρρώστια μεταδίδεται, περνάει εύκολα από άτομο σε άτομο. Όταν μία φωτιά μεταδίδεται, προχωράει από ένα μέρος σ' ένα άλλο. ◇ **Όταν κάτι μεταδίδεται, γίνεται η μετάδοση του.**
- ♪ με-τα-δί-δω

μετακίνηση [η] ουσιαστικό (μετακινήσεις)

→ μετακινώ

μετακινώ, μετακινούμαι ρήμα (μετακίνησα, θα μετακινήσω)

- ☑ Όταν μετακινείς κάτι, το βάζεις σε άλλη θέση.
- ✎ Ο Κώστας μετακίνησε τον καναπέ για να πάρει

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μετακομίζω ----- μέταλλο

α

το μπαλάκι που ήταν από κάτω.

β

✓ Όταν μετακινείσαι, αλλάζεις θέση και πηγαίνεις από ένα σημείο σ' ένα άλλο. ✍ Η Αλίκη

γ

μετακινήθηκε στο πρώτο θρανίο για να βλέπει

δ

καλύτερα στον πίνακα. ◇ Όταν μετακινείς κάτι,

ε

κάνεις μία μετακίνηση. κινώ 🎵 με-τα-κι-νώ

ζ

μετακομίζω ρήμα (μετακόμισα, θα μετακομίσω)

η

☑ Όταν μετακομίζεις, αλλάζεις σπίτι και μεταφέρεσαι από ένα σπίτι σ' ένα άλλο. Όταν μετακομίζεις, μπορεί ν' αλλάζεις και πόλη ή χώρα.

θ

✍ Η οικογένεια του Ίγκλι μετακόμισε από την

ι

Αλβανία στην Ελλάδα. ◇ Όταν μετακομίζεις, κάνεις

κ

μετακόμιση. 🎵 με-τα-κο-μί-ζω

λ

μ

μετακόμιση [η] ουσιαστικό (μετακομίσεις)

ν

→ μετακομίζω

ξ

μετάλλιο [το] ουσιαστικό (μετάλλια)

ο

☑ Το μετάλλιο είναι το μεταλλικό στρογγυλό βραβείο που παίρνουν οι αθλητές όταν νικούν. Τα μετάλλια μπορεί να είναι

π

χρυσά, αργυρά και χάλκινα. ✍ Η Ελλάδα κέρδισε

ρ

πολλά μετάλλια στους Ολυμπιακούς αγώνες του

σ

2004. ◇ **μέταλλο** 🎵 με-τάλ-λι-ο

τ

υ

φ

μέταλλο [το] ουσιαστικό (μέταλλα)

ψ

☑ Το μέταλλο είναι ένα σκληρό και συνήθως λαμπερό υλικό, όπως το σίδηρο και το ασάλι. Με τα μέταλλα φτιάχνουμε συνήθως εργαλεία, αυτοκίνητα και μηχανές. Με τα πολύτιμα μέταλλα, όπως ο χρυσός και το ασήμι, φτιάχνουμε

χ

ω

μεταμορφώνω-----μετανάστης--

κοσμήματα. **μεταλλικός, μετάλλιο** μέ-ταλ-λο

μεταμορφώνω, μεταμορφώνομαι ρήμα
(μεταμόρφωσα, θα μεταμορφώσω)

Όταν μεταμορφώνεις κάποιον, του αλλάζεις την εξωτερική εμφάνιση, τον κάνεις εντελώς διαφορετικό. Η Κίρκη μεταμόρφωσε τους συντρόφους του Οδυσσέα σε γουρούνια.

 Ο Οδυσσέας έμεινε έκπληκτος μ' αυτή τη μεταμόρφωση. **μορφή** με-τα-μορ-φώ-νω

μεταμόρφωση [η] ουσιαστικό (μεταμορφώσεις)
→ μεταμορφώνω

μεταμφιέζομαι ρήμα (μεταμφιέστηκα, θα μεταμφιεστώ)

Όταν μεταμφιέζεσαι, αλλάζεις το ντύσιμό σου για να μη σε αναγνωρίζουν. Τις Απόκριες η Αθηνά μεταμφιέστηκε πειρατής και κανένας δεν κατάλαβε ποια ήταν. μασκαρεύομαι

 Όταν μεταμφιέζεσαι, κάνεις μία μεταμφίεση.
 με-ταμ-φι-έ-ζο-μαι

μεταμφίεση [η] ουσιαστικό (μεταμφιέσεις)
→ μεταμφιέζομαι

μετανάστης [ο], **μετανάστρια** [η] ουσιαστικό
(μετανάστες, μετανάστριες)

Μετανάστης είναι κάποιος που φεύγει από την πατρίδα του για να βρει δουλειά σ' άλλη χώρα.

 Οι γονείς του Ίγκλι είναι μετανάστες στην Ελλάδα από την Αλβανία.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μετανιώνω ----- μεταφέρω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

◇ **μεταναστεύω** 🎵 με-τα-νά-στης

μετανιώνω ρήμα (μετάνιωσα, θα μετανιώσω)

☑️ Όταν μετανιώνεις για κάτι, λυπάσαι που το έκανες. ✍️ Η Ελένη μετάνιωσε που μίλησε άσχημα στην Αθηνά και της ζήτησε συγνώμη.

✓ Όταν το μετανιώνεις, αλλάζεις γνώμη.

✍️ Ο Ίγκλι το μετάνιωσε και σκέφτεται να μην πάει στην εκδρομή. 🎵 με-τα-νιό-νω

μετάξι [το] ουσιαστικό (μετάξια)

☑️ Το μετάξι είναι ένα απαλό ύφασμα από κλωστή που φτιάχνουν οι κάμπιες που λέγονται μεταξοσκώληκες. ✍️ Η κυρία Μαργαρίτα φοράει στον λαιμό της ένα μαντίλι από μετάξι.

✓ Όταν κάτι είναι πολύ απαλό, λέμε πως είναι σαν μετάξι. ◇ Όταν κάτι είναι **μεταξένιο**, μοιάζει με μετάξι. Όταν κάτι είναι **μεταξωτό**, είναι φτιαγμένο από μετάξι. 🎵 με-τά-ξι

μεταξύ επίρρημα

☑️ Η τάξη της Αθηνάς πήγε στο δημαρχείο μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου διαλείμματος, δηλαδή μετά το πρώτο και πριν από το δεύτερο.

✓ Ο Κώστας και ο Νίκος είναι φίλοι. Μεταξύ τους υπάρχει μεγάλη φιλία. ○ ανάμεσα 🎵 με-τα-ξύ

μεταφέρω, **μεταφέρομαι** ρήμα (μετέφερα,

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με την εκδρομή του Κώστα ψάξε στις λέξεις απότομος, εκδρομή, επιμένω, κακοκαιρία, ακυρώνω, πρόγραμμα, σέβομαι

μεταφορά----- μεταχειρίζομαι--

θα μεταφέρω)

☑ Όταν μεταφέρεις κάτι, το μετακινείς και το πας κάπου που δεν είναι πολύ κοντά. ✍ Ο Ίγκλι και οι γονείς του νοίκιασαν ένα φορτηγό για να μεταφέρουν τα έπιπλά τους στο νέο σπίτι. Τα έπιπλα μεταφέρθηκαν από το παλιό στο νέο σπίτι μέσα σε μία μέρα. ○ κουβαλώ ◇ Όταν μεταφέρεις κάτι, κάνεις μία μεταφορά. 🎵 με-τα-φέ-ρω

μεταφορά [η] ουσιαστικό (μεταφορές)

→ μεταφέρω

μεταφράζω, μεταφράζομαι ρήμα (μετάφρασα, θα μεταφράσω)

☑ Όταν μεταφράζεις ένα κείμενο, μεταφέρεις τις λέξεις του κειμένου από μία γλώσσα σε μία άλλη. ✍ «Δεν ξέρω καλά αγγλικά, μήπως μπορείς να μου μεταφράσεις αυτή τη διαφήμιση;» είπε η Αθηνά στην Αλίκη. ◇ «Μπορείς να μου δώσεις μία μετάφραση του κειμένου;» ρώτησε η Αθηνά. 🎵 με-τά-φρα-ση

μετάφραση [η] ουσιαστικό (μεταφράσεις)

→ μεταφράζω

μεταχειρίζομαι ρήμα (μεταχειρίστηκα, θα μεταχειριστώ)

☑ Ο πατέρας του Νίκου είναι μηχανικός. Στη δουλειά του μεταχειρίζεται πολλά μηχανήματα. Χρησιμοποιεί πολλά μηχανήματα. ✓ «Δεν πρέπει να μεταχειριζόμαστε άσχημα τα ζώα» είπε η δασκάλα. Δεν πρέπει να τους

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μέτριος ----- μέτρο

α φερόμαστε άσχημα, να έχουμε κακή συμπεριφορά.
β **◇** Όταν κάτι είναι **μεταχειρισμένο**, έχει
γ χρησιμοποιηθεί και δεν είναι πια καινούριο.
δ **♪** με-τα-χει-ρί-ζο-μαι

ε **μέτριος, μέτρια, μέτριο** επίθετο (μέτριοι, μέτριες,
ζ μέτρια)
η **☑** Όταν κάποιος ή κάτι είναι μέτριο, έχει μεσαίο
θ ύψος, βάρος ή μέγεθος.
ι **✓** Ένας μέτριος καφές, δεν είναι ούτε πικρός ούτε
κ γλυκός.
λ **✓** Ένας μέτριος μαθητής, δεν είναι ούτε καλός ούτε
κακός. **◇** **μέτρο** **♪** μέ-τρι-ος

μ **μετρό** [το] ουσιαστικό
ν **☑** Το μετρό είναι ένα τρένο που τρέχει σε τούνελ
ξ κάτω από τη γη. **♪** με-τρό
ο - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον
πληθυντικό αριθμό.

π **μέτρο** [το] ουσιαστικό (μέτρα)
ρ **☑** Το μέτρο είναι η μονάδα με το οποίο μετράμε τις
σ επιφάνειες. **✎** «Το τραπέζι της κουζίνας μας είναι
τ ένα μέτρο» είπε ο Κώστας.
υ **✓** Μέτρο λέμε και το όργανο με το οποίο μετράμε
φ τις επιφάνειες. **✎** Ο κύριος Γιάννης είναι
χ αρχιτέκτονας και χρησιμοποιεί το μέτρο για να
ψ φτιάξει τα σχέδιά του.
ω **✓** Όταν παίρνεις μέτρα από κάτι, το μετράς.
✎ Η κυρία Μαργαρίτα πήρε τα μέτρα του καναπέ
για ν' αγοράσει ένα κάλυμμα. **♪** μέ-τρο

μετρῶ και μετράω, μετριέμαι ρήμα (μέτρησα, θα μετρήσω)

☑ Όταν μετράς πράγματα ή πρόσωπα, χρησιμοποιείς αριθμούς για να υπολογίσεις πόσα είναι. ✎ Η Αθηνά μέτρησε τους συμμαθητές της και τους έβγαλε 25. ○ λογαριάζω

✓ Όταν ξέρεις να μετράς, ξέρεις να λες τους αριθμούς με τη σειρά. ✎ Η Αθηνά ξέρει να μετράει ως το 1000! ◇ **Το μέτρημα είναι αυτό που κάνεις όταν μετράς.** 🎵 με-τρῶ

μέτωπο [το] ουσιαστικό (μέτωπα)

☑ Το μέτωπό σου είναι το πάνω μέρος του προσώπου σου ανάμεσα στα μαλλιά και τα φρύδια.

✓ Το μέτωπο του πολέμου είναι η πρώτη γραμμή που γίνονται οι μάχες. 🎵 μέ-τω-πο ✎ ‘το σώμα μας’

μήκος [το] ουσιαστικό (μήκη)

☑ Όταν ξέρουμε το μήκος ενός πράγματος, ξέρουμε πόσο μακρύ είναι. ✎ Για να βρει το μήκος του τραπεζιού, ο κύριος Γιάννης υπολόγισε με το μέτρο την απόσταση από τη μία πλευρά στην άλλη.

● πλάτος 🎵 μή-κος

μήλο [το] ουσιαστικό (μήλα)

☑ Το μήλο είναι ένα στρογγυλό φρούτο που έχει σπόρους στο εσωτερικό του. Υπάρχουν κόκκινα, κίτρινα και πράσινα μήλα. ✎ Η κακιά βασίλισσα έδωσε στη Χιονάτη ένα δηλητηριασμένο μήλο.

✓ Όταν παίζεις τα μήλα, είσαι ανάμεσα σε δύο φίλους σου και για να κερδίσεις πρέπει να πιάσεις

μήνας -----μητέρα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

τη μπάλα που πετάει ο ένας στον άλλο. **◇ Το δέντρο που κάνει μήλα είναι η μηλιά.** **♪ μή-λο**

μήνας [ο] ουσιαστικό (μήνες)

Ο μήνας είναι μία περίοδος του χρόνου που έχει 28, 29, 30 ή 31 μέρες. Κάθε χρόνος έχει 12 μήνες.

♪ μή-νας **✍** 'οι εποχές- οι μήνες- οι μέρες'

μήνυμα [το] ουσιαστικό (μηνύματα)

Το μήνυμα είναι μία πληροφορία που δίνεις σε κάποιον ή παίρνεις από κάποιον που είναι μακριά. Το ηλεκτρονικό μήνυμα είναι ένα μήνυμα που στέλνεις ή που δέχεσαι στο κομπιούτερ. Το γραπτό μήνυμα το στέλνεις ή το δέχεσαι στο κινητό σου τηλέφωνο. **✍ Η κυρία Μαργαρίτα δε βρήκε τον κύριο Γιάννη και του άφησε ένα μήνυμα στον τηλεφωνητή.**

Το μήνυμα του παραμυθιού «Η Χιονάτη και οι εφτά νάνοι» είναι ότι η αγάπη νικάει τα πάντα.

♪ μή-νυ-μα

μητέρα [η] ουσιαστικό (μητέρες)

Η μητέρα σου είναι η γυναίκα που σε γέννησε και σε μεγαλώνει. Μητέρα λέμε και τη γυναίκα που έχει υιοθετήσει ένα παιδί. **✍ Η μητέρα του Κώστα είναι η κυρία Μαργαρίτα.** **○ μαμά, μάνα** **◇ Η μητρική αγάπη είναι η αγάπη της μητέρας.**

♪ μη-τέ-ρα **✍** 'η οικογένεια'

- Η κακιά μάγισσα μ' έδωσε στη Χιονάτη. Τι είμαι;

.....

μητριά [η] ουσιαστικό (μητριές)

☑ Η μητριά σου δεν είναι η πραγματική σου μητέρα αλλά έχει παντρευτεί τον μπαμπά σου. ✍ Η κακιά βασίλισσα είναι η μητριά της Χιονάτης. 🎵 μη-τρι-ά

μηχανή [η] ουσιαστικό (μηχανές)

☑ Η μηχανή είναι ένα εργαλείο ή μία συσκευή που κάνει μία δουλειά αυτόματα ή μας βοηθά να την κάνουμε πιο εύκολα. ✍ Όταν ο θεός Τάκης πηγαίνει ταξίδι, παίρνει μαζί του τη φωτογραφική μηχανή και βγάζει φωτογραφίες.

✓ Η μηχανή του αυτοκινήτου είναι εκείνη που το κάνει να κινείται και βρίσκεται συνήθως στο μπροστινό του μέρος. ✦ **Ο μηχανικός είναι κάποιος που δουλεύει με μηχανές ή τις διορθώνει όταν χαλάσουν. Όταν κάτι είναι μηχανικό, λειτουργεί με μηχανή. Μηχανάκι ή μηχανή λέμε και τη μοτοσικλέτα.** 🎵 μη-χα-νή

μηχάνημα [το] ουσιαστικό (μηχανήματα)

☑ Το μηχάνημα είναι μία μηχανή με πολλά μέρη που κάνει μία συγκεκριμένη δουλειά. ✍ Ο θεός Αλέκος έχει αγροτικά μηχανήματα για να κάνει τις δουλειές του. ✦ **Ο μηχανισμός είναι όλα τα κομμάτια που αποτελούν ένα μηχάνημα και συνδυάζονται για να λειτουργήσει. Ένα ρολόι-ξυπνητήρι έχει περίπλοκο μηχανισμό.** 🎵 μη-χά-νη-μα

μηχανικός [ο], [η] ουσιαστικό (μηχανικοί)

→ μηχανήμα

μικραίνω ρήμα (μίκρυνα, θα μικρύνω) → μικρός

μικρόβιο ----- μικρόφωνο

α

μικρόβιο [το] ουσιαστικό (μικρόβια)

β

☑ Το μικρόβιο είναι ένας πολύ μικρός ζωντανός οργανισμός που προκαλεί αρρώστιες. ◊ **μικρός, μικροσκόπιο** 🎵 μι-κρό-βι-ο

γ

δ

ε

μικρός, μικρή, μικρό επίθετο (μικροί, μικρές, μικρά)

ζ

η

☑ Όταν κάτι είναι μικρό, το μέγεθός του είναι κάτω από το κανονικό. ✍ Το ποντίκι είναι μικρό ζώο ενώ ο ελέφαντας μεγάλο.

θ

ι

✓ Όταν κάποιος είναι μικρός, είναι νέος στην ηλικία. ✍ Η Αθηνά είναι ακόμη μικρή αλλά όταν μεγαλώσει θέλει να γίνει ζωγράφος.

κ

λ

✓ Ένας μικρός μισθός, είναι λίγος. Μία μικρή πόλη έχει λίγους κατοίκους.

μ

✓ Το γ είναι ένα μικρό γράμμα ενώ το Γ κεφαλαίο.

ν

✓ (σαν ουσιαστικό) Ένα μικρό που κλαίει είναι ένα μωρό. ● **μεγάλος** ◊ **Όταν κάτι μικραίνει, γίνεται πιο μικρό.** ● **μεγαλώνω** 🎵 μι-κρός ✍ 'αντίθετα'

ξ

ο

π

μικροσκόπιο [το] ουσιαστικό (μικροσκόπια)

ρ

☑ Με το μικροσκόπιο μπορείς να βλέπεις πολύ μικρά πράγματα που δε φαίνονται μόνο με τα μάτια σου.

σ

τ

◊ **μικρός, μικρόβιο** 🎵 μι-κρο-σκό-πι-ο

υ

φ

μικρόφωνο [το] ουσιαστικό (μικρόφωνα)

χ

Όταν μιλάς στο μικρόφωνο, η φωνή σου ακούγεται πιο δυνατά. Με το μικρόφωνο μπορείς να γράψεις τη φωνή σου σε μία κασέτα ή σ' ένα σιντί. ✍ Οι τραγουδιστές τραγουδούν κρατώντας ένα

ψ

ω

μιλώ ----- μισός--

μικρόφωνο. 🎵 μι-κρό-φω-νο

μιλώ και μιλάω, μιλιέμαι ρήμα (μίλησα, θα μιλήσω)

☑️ Όταν μιλάς, προφέρεις λέξεις και λες κάτι.

✍️ «Σταμάτα να μιλάς συνέχεια, θέλω να μιλήσω κι εγώ!» είπε στον κύριο Μιχάλη η θεία του.

✓ Η κυρία Μαργαρίτα μιλάει δύο ξένες γλώσσες: γαλλικά και αγγλικά.

✓ Όταν μιλάς με τους φίλους σου για κάτι, κουβεντιάζεις. ✍️ Ο Κώστας και ο Νίκος μιλούν κάθε μέρα για το ποδόσφαιρο.

✓ Όταν δε μιλιέσαι, δε θέλεις να σου μιλάει κανείς.

🎵 μι-λώ

μίμος [ο], [η] ουσιαστικό (μίμοι) → μιμούμαι

μιμούμαι ρήμα (μιμήθηκα, θα μιμηθώ)

☑️ Όταν μιμείσαι κάποιον, μιλάς όπως μιλάει αυτός ή κάνεις ό,τι κάνει αυτός. ✍️ Του Κώστα του αρέσει να μιμείται τις κινήσεις που κάνει η Ροζαλία.

Κουλουριάζεται και πηδάει σαν γάτα. ♦ **Ο μίμος είναι ένας ηθοποιός που μιμείται εύκολα τους άλλους.** 🎵 μι-μού-μαι

μισθός [ο] ουσιαστικό (μισθοί)

☑️ Ο μισθός είναι τα χρήματα που παίρνει κάποιος όταν κάνει μία δουλειά. 🎵 μι-σθός

μισό [το] ουσιαστικό (μισά) → μισός, μισή, μισό

μισός, μισή, μισό επίθετο (μισοί, μισές, μισά)

☑️ Όταν κάτι είναι μισό, είναι το ένα από δύο ίσα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μίσος ----- μνήμη

- α μέρη. ✍ Μισό κιλό κρέας είναι 500 γραμμάρια.
- β ● ολόκληρος, όλος
- γ ✓ Λέμε ότι έχεις μείνει μισός, όταν έχεις αδυνατίσει πολύ.
- δ ✓ Λέμε ότι η δουλειά έχει μείνει μισή, όταν δεν έχει τελειώσει.
- ε ✓ Όταν είναι τρεις και μισή, ο μεγάλος δείκτης του ρολογιού δείχνει το 6 και ο μικρός το 3. ◆ Το μισό του δέκα είναι το πέντε. 🎵 μι-σός

μίσος [το] ουσιαστικό (μίση) → μισώ

μισώ ρήμα (μίσησα, θα μισήσω)

λ Όταν μισείς κάποιον, τρέφεις για εκείνον άσχημα συναισθήματα. Δεν τον αγαπάς καθόλου και θέλεις να του κάνεις κακό. ✍ Η κακιά βασίλισσα μισούσε τη Χιονάτη και ήθελε να της κάνει κακό.

μ Όταν μισείς κάτι, δε σου αρέσει καθόλου.

ν ✍ Η Αθηνά μισεί τις φακές. ● αγαπώ

ξ ◆ Όταν μισείς κάποιον, νιώθεις μίσος. 🎵 μι-σώ

μνημείο [το] ουσιαστικό (μνημεία) → μνήμη

μνήμη [η] ουσιαστικό (μνήμες)

τ Η μνήμη σου είναι η ικανότητα που έχεις να θυμάσαι. ✍ Η Αθηνά έχει γερή μνήμη και δεν ξεχνάει τίποτα.

φ ✓ Στη μνήμη του υπολογιστή αποθηκεύονται οι πληροφορίες. ◆ Το μνημείο μπορεί είναι ένα άγαλμα που έγινε στη μνήμη κάποιου σημαντικού ανθρώπου ή κάποιου μεγάλου γεγονότος.

ω 🎵 μνή-μη

μοβ επίθετο (μοβ)

☑ **Μοβ** είναι το χρώμα που παίρνουμε, όταν ανακατεύουμε το κόκκινο και το μπλε. ✍ Οι βιολέτες και οι πασχαλιές είναι λουλούδια που έχουν μοβ χρώμα. 🎵 μοβ ✍ 'τα χρώματα'
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μόδα [η] ουσιαστικό (μόδες)

☑ Η **μόδα** είναι το στιλ ντυσματος και κουρέματος που ακολουθούν πολλοί άνθρωποι σε κάθε εποχή. Όταν κάτι είναι στη **μόδα**, το φοράνε όλοι. Όταν κάτι γίνεται **μόδα**, το κάνουν όλοι. ✍ Η κυρία Μαργαρίτα ακολουθεί πάντα τη μόδα και ντύνεται μοντέρνα. **Φοράει πάντα μοντέρνα ρούχα.**
🎵 μό-δα

μοδίστρα [η] ουσιαστικό (μοδίστρες)

☑ Η **μοδίστρα** είναι μία γυναίκα που η δουλειά της είναι να ράβει ρούχα. ✍ Η κυρία Μαργαρίτα δεν αγοράζει έτοιμα ρούχα αλλά ράβει τα ρούχα της στη μαμά του Ίγκλι που είναι πολύ καλή μοδίστρα.
○ ράφτρα 🎵 μο-δί-στρα

μοιάζω ρήμα (έμοιασα, θα μοιάσω)

☑ Όταν κάτι **μοιάζει** με κάτι άλλο, είναι περίπου σαν κι εκείνο. ✍ Η πάπια είναι ένα ζώο που μοιάζει με τη χήνα.
◇ **όμοιος** 🎵 μοιά-ζω

Τα δίδυμα αδέρφια μοιάζουν μεταξύ τους.

μοίρα----- μονάδα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μοίρα [η] ουσιαστικό (μοίρες)

☑ Η μοίρα είναι η τύχη που θα έχεις στη ζωή σου, το γραφτό σου. ✎ Οι άνθρωποι μπορούν να αλλάξουν τη μοίρα τους. 🎵 μοί-ρα

μοιράζω, μοιράζομαι ρήμα (μοίρασα, θα μοιράσω)

☑ Όταν μοιράζεις κάτι, το χωρίζεις σε ίσα μέρη. ✎ Την Πρωτοχρονιά αφού έφαγαν όλοι ο θεός Σταμάτης μοίρασε τα χαρτιά της τράπουλας στους μεγάλους. Με το μοίρασμα της τράπουλας άρχισε το παιχνίδι.

✓ Όταν μοιράζεις κάτι σε κάποιους, τους το δίνεις φροντίζοντας να φτάσει για όλους. ✎ Η θεία

Κατερίνα μοίρασε στα παιδιά καραμέλες και παιχνίδια. Ήταν δίκαιη στη μοιρασιά.

◇ **μοιρασιά, μοίρασμα** 🎵 μοι-ρά-ζω

μοκέτα [η] ουσιαστικό (μοκέτες)

☑ Η μοκέτα είναι ένα χαλί που καλύπτει όλο το πάτωμα. ✎ Το δωμάτιο του Κώστα είναι στρωμένο με γαλάζια μοκέτα. 🎵 μο-κέ-τα

μολύβι [το] ουσιαστικό (μολύβια)

☑ Με το μολύβι μπορείς να γράψεις ή να ζωγραφίσεις. Τα μολύβια μπορεί να είναι γκρι, μαύρα ή χρωματιστά. 🎵 μο-λύ-βι

μονάδα [η] ουσιαστικό (μονάδες)

☑ Μονάδα λέμε τον αριθμό 1. ◇ **μοναδικός, μόνος** 🎵 μο-νά-δα

μοναδικός ----- μονοπάτι--

μοναδικός, μοναδική, μοναδικό επίθετο
(μοναδικοί, μοναδικές, μοναδικά)

☑ Όταν κάποιος είναι μοναδικός, είναι ένας και
μόνος του, δεν υπάρχει άλλος. ✍ Ο Νίκος είναι το
ένα και μοναδικό παιδί των γονιών του.

◇ **μονάδα, μοναχός, μόνος** 🎵 μο-να-δι-κός

μοναξιά [η] ουσιαστικό (μοναξιές) → μόνος

μοναστήρι [το] ουσιαστικό (μοναστήρια)
→ μόνος

μοναχός, μοναχή, μοναχό και μονάχος, μονάχη,
μονάχο επίθετο (μοναχοί/μονάχοι,
μοναχές/μονάχες, μοναχά/μονάχα) → μόνος

μοναχός [ο], **μοναχή** [η] ουσιαστικό (μοναχοί,
μοναχές)

☑ Μοναχό λέμε τον καλόγερο και μοναχή την
καλόγρια. ◇ **μόνος** 🎵 μο-να-χός

μόνιμος, μόνιμη, μόνιμο επίθετο (μόνιμοι,
μόνιμες, μόνιμα)

☑ Όταν κάτι είναι μόνιμο, κρατάει για πάντα.

✍ Η μόνιμη κατοικία της κυρίας Μαργαρίτας είναι
στην Αθήνα. ● προσωρινός 🎵 μό-νι-μος

μονοπάτι [το] ουσιαστικό (μονοπάτια)

☑ Το μονοπάτι είναι ένα στενό δρομάκι για να
περπατάνε οι άνθρωποι. Τ' αυτοκίνητα δεν μπορούν
να περάσουν από ένα μονοπάτι. 🎵 μο-νο-πά-τι

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μονός ----- μοντέλο

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μονός, μονή, **μόνο** επίθετο (μονοί, μονές, μονά)

☑ Το 1, το 3 και το 5 είναι μονοί αριθμοί. Το 2, το 4 και το 6 είναι ζυγοί. Ποιους άλλους μονούς και ζυγούς αριθμούς ξέρεις; ○ περιττός ● ζυγός

✓ Όταν κάτι είναι **μόνο**, είναι για ένα άτομο. ✍ Η Αθηνά κοιμάται σε **μόνο** κρεβάτι, ενώ οι γονείς της σε **διπλό**. ● διπλός 🎵 μο-νός

μόνος, μόνη, **μόνο** επίθετο (μόνοι, μόνες, μόνα)

☑ Όταν είσαι **μόνος**, δεν είναι κανείς μαζί σου.

✍ Όταν βροντάει, η Αθηνά φοβάται να κοιμηθεί **μόνη** της. ○ μοναχός

✓ Όταν κάνεις κάτι **μόνος** σου, το κάνεις χωρίς τη βοήθεια κανενός. ✍ Η Αλίκη ξέρει να φτιάχνει **μόνη** της τυρόπιτα. ○ μονάχος

✓ Η **μόνη** φροντίδα του κυρίου Δημήτρη είναι να βρεθεί ο κλέφτης του μαγαζιού του.

○ μοναδικός ✦ **μονάδα** 🎵 μό-νος

μοντέλο [το] ουσιαστικό (μοντέλα)

☑ Όταν κάποιος είναι **μοντέλο**, παρουσιάζει καινούρια ρούχα σε επιδείξεις μόδας, δηλαδή μπροστά σε πολύ κόσμο. **Μοντέλο** είναι και κάποιος που στέκεται ακίνητος για να τον ζωγραφίσει ένας καλλιτέχνης. ✍ Η Αθηνά κάνει το **μοντέλο** και η θεία Κατερίνα τη ζωγραφίζει.

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

μοντέρνος ----- μορφώνω--

✓ Μοντέλο λέμε και έναν τύπο προϊόντος που κυκλοφορεί στην αγορά. ✎ «Τα τελευταία μοντέλα των γαλλικών αυτοκινήτων είναι ακριβά» είπε ο κύριος Γιάννης στον θείο Τάκη. 🎵 μο-ντέ-λο

μοντέρνος, μοντέρνα, μοντέρνο επίθετο
(μοντέρνοι, μοντέρνες, μοντέρνα)

☑ Όταν ένα ρούχο είναι μοντέρνο, είναι μέσα στη μόδα. ✎ Ο κύριος Γιάννης ντύνεται με μοντέρνα αλλά και άνετα ρούχα. ● ντεμοντέ

✓ Όταν είσαι μοντέρνος, ακολουθείς τη μόδα ή έχεις σύγχρονες απόψεις.

● ντεμοντέ, παλιομοδίτικος 🎵 μο-ντέρ-νος

μορφή [η] ουσιαστικό (μορφές)

☑ Η μορφή σου είναι η εξωτερική σου εμφάνιση, το πώς φαίνεσαι. ✎ Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε ζάχαρη σε μορφή κύβων. ○ σχήμα

✎ Βγαίνοντας από το μαγαζί είδε τον κύριο Μιχάλη να φωνάζει θυμωμένος. Η μορφή του ήταν τρομαχτική. ○ όψη 🎵 μορ-φή

μορφώνω, μορφώνομαι ρήμα (μόρφωσα, θα μορφώσω)

☑ Όταν μορφώνεις κάποιον, του προσφέρεις γνώσεις και τον εκπαιδεύεις σε κάτι. ✎ «Στο σχολείο πηγαίνεις για να μορφωθείς και να γίνεις σωστός άνθρωπος» είπε στον Ίγκλι ο πατέρας του.

◇ «Θέλω να γίνεις μορφωμένος άνθρωπος και ν' αποκτήσεις σωστή μόρφωση» είπε πάλι.

🎵 μορ-φώ-νω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μοσχάρι-----μουγγός

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μοσχάρι [το] ουσιαστικό (μοσχάρια)

☑ Το μοσχάρι είναι το μικρό της αγελάδας και του βοδιού.

✓ Μοσχάρι λέμε και το κρέας του μοσχαριού. 🎵 μο-σχά-ρι

μοσχοβολώ και **μοσχοβολάω** ρήμα
(μοσχοβόλησα, θα μοσχοβολήσω)

☑ Όταν κάτι μοσχοβολάει, μυρίζει πολύ όμορφα.

✍ Τα τριαντάφυλλα του κυρίου Μιχάλη μοσχοβολούν σ' όλη τη γειτονιά.

🎵 μο-σχο-βο-λώ - Λέμε και **μοσκοβολώ.**

μοτοσικλέτα [η] ουσιαστικό (μοτοσικλέτες)

☑ Η μοτοσικλέτα μοιάζει με βαρύ, μεγάλο ποδήλατο που έχει μηχανή.

○ μηχανή 🎵 μο-το-σι-κλέ-τα
✍ 'η πόλη'

μουγγαίνω, **μουγγαίνομαι** ρήμα (μούγγανα, θα μουγγάνω) → μουγγός

μουγγαμάρα [η] ουσιαστικό (μουγγαμάρες)
→ μουγγός

μουγγός, **μουγγή**, **μουγγό** επίθετο (μουγγοί, μουγγές, μουγγά)

☑ Όταν είσαι μουγγός, δεν μπορείς να μιλήσεις.

✓ Όταν κάθεσαι μουγγός, κάθεσαι σιωπηλός.

○ βουβός ◊ **Μουγγαίνεσαι. Παθαίνεις μουγγαμάρα.** 🎵 μουγ-γός

μουγκρητό ----- μουντζούρα--

μουγκρητό [το] ουσιαστικό (μουγκρητά)

→ μουγκρίζω

μουγκρίζω ρήμα (μούγκρισα, θα μουγκρίσω)

☑ Όταν ένα ζώο μουγκρίζει, βγάζει για λίγη ώρα έναν άγριο ήχο. Βγάζει μουγκρητά.

✍ «Οι αγελάδες του γείτονα μουγκρίζουν, όταν θέλουν να φάνε» λέει ο θεός Αλέκος.

✓ Όταν μουγκρίζεις από τον πόνο, βγάζεις μία σιγανή, βαριά φωνή, επειδή πονάς. **◇ Ο Κώστας άκουσε ένα μούγκρισμα. Ήταν ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη. μουγκρητό** 🎵 μου-γκρί-ζω

μουλάρι [το] ουσιαστικό (μουλάρια)

☑ Το μουλάρι είναι το ζώο που γεννιέται από ένα άλογο κι ένα γαϊδούρι.

✓ Λέμε ότι κάποιος είναι μουλάρι, όταν είναι αναίσθητος. 🎵 μου-λά-ρι

μούμια [η] ουσιαστικό (μούμιες)

☑ Η μούμια είναι ένα πτώμα που οι αρχαίοι Αιγύπτιοι διατηρούσαν με ιατρικές μεθόδους.

✍ «Στις πυραμίδες της Αιγύπτου υπήρχαν αρκετές μούμιες» είπε ο θεός Τάκης στην Αθηνά. 🎵 μού-μια

μουντζούρα [η] ουσιαστικό (μουντζούρες)

☑ Η μουντζούρα είναι ένας σκούρος λεκές, συνήθως από μπογιά ή μελάνι. **◇ Όταν**

μουντζουρώνεις κάτι το λερώνεις με μουντζούρες. 🎵 μου-ντζού-ρα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μουντζουρώνω ----- μουρμουρίζω

α

- **Λέμε και μουτζούρα**

Το μωρό μουντζουρώνει ένα χαρτί.
Το γέμισε μουντζούρες.

β

γ

δ

ε

ζ

η

θ

ι

κ

λ

μουντζουρώνω, μουντζουρώνομαι ρήμα
(μουτζούρωσα, θα μουντζουρώσω) → μουντζούρα

μουντός, μουντή, μουντό επίθετο (μουντοί,
μουντές, μουντά)

☑ Ένα μουντό χρώμα δεν είναι ούτε λαμπερό ούτε φωτεινό. ✎ Η μπλούζα της κυρίας Μαργαρίτας ξέβαψε στο πλύσιμο κι έχει τώρα ένα μουντό γκρι χρώμα. 🎵 μου-ντός

μ

ν

μουρμούρα [η] ουσιαστικό (μουρμούρες)
→ μουρμουρίζω

ξ

ο

π

ρ

σ

τ

υ

φ

χ

μουρμουρίζω και μουρμουράω ρήμα
(μουρμούρισα, θα μουρμουρίσω)

☑ Όταν μουρμουρίζεις, ψιθυρίζεις, δηλαδή λες κάτι σιγανά για να μη σ' ακούσουν. ✎ Η Αθηνά και η Ελένη μουρμούριζαν για να μην τις ακούσει ο Νίκος. «Σταματήστε το μουρμούρισμα, κορίτσια!» είπε.

✓ Όταν μουρμουρίζεις για κάτι, παραπονιέσαι.

✎ Ο κύριος Μιχάλης άρχισε πάλι να μουρμουρίζει, επειδή τα παιδιά έκοψαν λουλούδια από τον κήπο του. ♦ **Ήταν όλο μουρμούρα. μουρμούρισμα**

🎵 μουρ-μου-ρί-ζω

ψ

ω

- Πολλά χρώματα έχουν τη κατάληξη -ί: θαλασσί, μελιτζανί, σταχτί. Βρες κι άλλα.

μουσείο [το] ουσιαστικό (μουσειά)

☑ Στο μουσείο μπορείς να δεις έργα τέχνης και αντικείμενα παλαιότερων εποχών. 🎵 μου-σει-ο

μούσι [το] ουσιαστικό (μούσια)

☑ Το μούσι είναι οι τρίχες που φυτρώνουν στο πιγούνι ενός άντρα. ✍️ «Ο μπαρμπα-Στρομφ έχει άσπρο μούσι.» ○ γένι 🎵 μού-σι

μουσική [η] ουσιαστικό (μουσικές)

☑ Όταν κάποιος τραγουδάει ή παίζει κιθάρα, πιάνο ή βιολί, ακούγεται μουσική. Είναι ο ευχάριστος ήχος που ακούς. ✦ Το βιολί και το πιάνο είναι μουσικά όργανα. Η δουλειά του μουσικού είναι να παίζει ένα μουσικό όργανο ή να διδάσκει μουσική. 🎵 μου-σι-κή ✍️ 'τα μουσικά όργανα'

μουσικό όργανο [το] ουσιαστικό, (μουσικά όργανα) → μουσική

μουσικός [ο], [η] ουσιαστικό (μουσικοί)

→ μουσική

μουσκεύω, μουσκεύομαι ρήμα (μούσκεψα, θα μουσκέψω)

☑ Όταν μουσκεύεσαι, βρέχεσαι πολύ.

✍️ Ο Κώστας έπαιζε μπάσκετ πολλή ώρα και μουσκεύτηκε στον ιδρώτα.

✓ Όταν μουσκεύεις τα ρούχα, τα βουτάς στο νερό.

○ βρέχω 🎵 μου-σκεύ-ω

Ποια άλλα μουσικά όργανα ξέρεις;

τα μουσικά όργανα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μουσούδα [η] ουσιαστικό (μουσούδες)

☑ Η μουσούδα ενός ζώου είναι το στόμα και η μύτη του. ✍ Η Ροζαλία έβαλε τη μουσούδα της μέσα στο μπολ με το γάλα. 🎵 μου-σού-δα

μουστάκι [το] ουσιαστικό (μουστάκια)

☑ Το μουστάκι είναι οι τρίχες που φυτρώνουν πάνω από τα χείλια των αντρών.
✓ Κάθε φορά που τρώει, η Ροζαλία γεμίζει τα μουστάκια της με φαγητό. 🎵 μου-στά-κι

μουστάρδα [η] ουσιαστικό (μουστάρδες)

☑ Η μουστάρδα είναι μία κρύα, κίτρινη σάλτσα με δυνατή, πικάντικη γεύση που σερβίρεται συνήθως με το κρέας. ✦ Το μουσταρδί είναι το χρώμα της μουστάρδας. 🎵 μου-στάρ-δα ✍ 'το πάρτι'

μούτρο [το] ουσιαστικό (μούτρα)

☑ Τα μούτρα σου είναι το πρόσωπο σου.
✓ Λέμε ότι κρατάς μούτρα σε κάποιον, όταν θυμώνεις μαζί του. Επίσης λέμε ότι πέφτεις με τα μούτρα σε κάτι, όταν ασχολείσαι πολύ μ' αυτό. Λέμε ακόμη ότι σπας τα μούτρα κάποιου, όταν τον δέρνεις. Όταν λέμε ότι κάνεις κάτι σαν τα μούτρα σου, εννοούμε ότι το καταστρέφεις. ✦ Μουτράκι λες χαϊδευτικά τα μούτρα σου. 🎵 μού-τρο

μούχλα [η] ουσιαστικό (μούχλες)

☑ Όταν τα τρόφιμα πιάνουν μούχλα, χαλάνε και παίρνουν ένα σκούρο πράσινο χρώμα. ✦ Όταν κάτι πιάνει μούχλα, έχει μουχλιάσει. 🎵 μού-χλα

μουχλιάζω ----- μπαίνω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μουχλιάζω ρήμα (μούχλιασα, θα μουχλιάσω)
→ μούχλα

μπαγιάτικος, μπαγιάτικη, μπαγιάτικο επίθετο
(μπαγιάτικοι, μπαγιάτικες, μπαγιάτικά)

☑ Όταν τα τρόφιμα είναι μπαγιάτικα, χάνουν τη γεύση και τη φρεσκάδα τους, γιατί έχουν παλιώσει.
● φρέσκος 🎵 μπα-γιά-τι-κος

μπάζα [τα] ουσιαστικό

☑ Τα μπάζα είναι τ' άχρηστα υλικά που μένουν από το γκρέμισμα μίας οικοδομής. 🎵 μπά-ζα

μπάζω ρήμα (έμπασα, θα μπάσω)

☑ Όταν μία πόρτα ή ένα παράθυρο μπάζει, αφήνει το κρύο ή τον αέρα να περάσει. Όταν μία βάρκα μπάζει νερά, έχει τρυπήσει και το νερό μπαίνει μέσα της.

✓ Όταν ένα παντελόνι έχει μπάσει, έχει μικρύνει στο πλύσιμο. ○ μπαίνω 🎵 μπά-ζω

μπαίνω ρήμα (μπήκα, θα μπω)

☑ Όταν μπαίνεις κάπου, είσαι έξω και πηγαίνεις μέσα σε κλειστό χώρο. ✍ Η Ροζαλία μπήκε στο δωμάτιο της Αθηνάς από το παράθυρο. ● βγαίνω

✓ Όταν ένα αγκάθι μπαίνει στο πόδι σου, χώνεται σ' αυτό. ● βγαίνω

✓ Όταν μπαίνεις στο παιχνίδι, συμμετέχεις σ' αυτό.
● βγαίνω

- Είμαι το αντίθετο του φρέσκος. Τι είμαι;

μπακάλης ----- μπαλέτο--

✓ Όταν τα ρούχα μπαίνουν στο πλύσιμο, στενεύουν. ○ μπάζω 🎵 μπαί-νω

μπακάλης [ο], **μπακάλισσα** [η] ουσιαστικό
(μπακάληδες, μπακάλισσες)

☑ Ο μπακάλης πουλάει τρόφιμα και είδη καθημερινής ανάγκης.

○ παντοπώλης ◊ **Το μπακάλικο είναι το μαγαζί του μπακάλη.** ○ παντοπωλείο 🎵 μπα-κά-λης

μπακάλικο [το] ουσιαστικό (μπακάλικά)

→ μπακάλης

μπάλα [η] ουσιαστικό (μπάλες)

☑ Η μπάλα είναι η στρογγυλή σφαίρα που χτυπάς, κλοτσάς ή ρίχνεις, όταν κάνεις ένα σπορ. Με μπάλα παίζεται το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ και το βόλεϊ.

✓ Μπάλα λέμε και το ποδόσφαιρο.

✓ Έχουμε και τις χιονόμπαλες από χιόνι.

◊ **Το μπαλάκι είναι μία μικρή μπάλα.** 🎵 μπά-λα

μπαλαρίνα [η] ουσιαστικό (μπαλαρίνες)

→ μπαλέτο

μπαλέτο [το] ουσιαστικό (μπαλέτα)

☑ Το μπαλέτο είναι ένας χορός που οι χορευτές τον χορεύουν πατώντας στις μύτες των ποδιών τους.

Μπαλέτο λέμε και το σύνολο των χορευτών που χορεύουν αυτόν τον χορό μπροστά στο κοινό.

✍ Η Ελένη πηγαίνει σε σχολή μπαλέτου και θέλει

- Ποια παιχνίδια παίζουμε με μπαλάκι;

μπαλκόνι ----- μπαμπάς

α

να γίνει μπαλαρίνα. Σήμερα είδε στην τηλεόραση τα μπαλέτα Μπολσσί. 🎵 μπα-λέ-το

γ

μπαλκόνι [το] ουσιαστικό (μπαλκόνια)

☑️ Στις πολυκατοικίες, όλα τα διαμερίσματα που βρίσκονται ψηλά σε κάποιον όροφο έχουν μπροστά ή πίσω ένα ή περισσότερα μπαλκόνια με κάγκελα. Εκεί καθόμαστε όταν ο καιρός είναι καλός. ○ βεράντα 🎵 μπαλ-κό-νι

δ

ε

ζ

η

θ

ι

μπαλόνι [το] ουσιαστικό (μπαλόνια)

☑️ Τα μπαλόνια είναι λαστιχένια και χρωματιστά και τα φουσκώνεις με αέρα. Με τα μπαλόνια παίζουμε ή στολζουμε το σπίτι, όταν έχουμε γιορτή.

🎵 μπα-λό-νι 🖋️ 'το πάρτι'

κ

λ

μ

ν

μπαλώνω ρήμα (μπάλωσα, θα μπαλώσω)

☑️ Όταν μπαλώνεις ένα τρύπιο παντελόνι, το ράβεις.

✓ Όταν τα μπαλώνεις, προσπαθείς να καλύψεις ένα λάθος σου. ◇ «Μιχάλη, όλη την ώρα ασχολούμαι με το μπάλωμα! Οι κάλτσες σου είναι γεμάτες μπαλώματα!» είπε η θεία του. 🎵 μπα-λώ-νω

ξ

ο

π

ρ

σ

τ

μπάμια [η] ουσιαστικό (μπάμιες)

☑️ Η μπάμια είναι ένα μικρό, πράσινο και χνουδωτό λαχανικό που τρώγεται μαγειρεμένο. Οι μπάμιες βγάζουν ένα παχύ υγρό. 🎵 μπά-μια

υ

φ

χ

ψ

μπαμπάς [ο] ουσιαστικό (μπαμπάδες)

☑️ Οι μπαμπάς σου είναι ο ένας από τους γονείς σου. Είναι ο άντρας της μαμάς σου. 🖋️ Ο μπαμπάς

ω

μπαμπούλας ----- μπάντα--

του Κώστα είναι ο κύριος Γιάννης. ○ πατέρας
✓ Ο μπαμπάς είναι κι ένα γλυκό με ψημένη ζύμη, σιρόπι και σαντιγί. 🎵 μπα-μπάς

μπαμπούλας [ο] ουσιαστικό (μπαμπούλες)
☑ Ο μπαμπούλας είναι ένα φανταστικό πλάσμα που τρομάζει τα παιδιά. Λέμε πως ένας άνθρωπος είναι μπαμπούλας ή κάνει τον μπαμπούλα, όταν μας φοβίζει. ✎ Ο κύριος Μιχάλης είναι ο μπαμπούλας της γειτονιάς. Όλα τα παιδιά τον φοβούνται.
🎵 μπα-μπού-λας

μπανάνα [η] ουσιαστικό (μπανάνες)
☑ Η μπανάνα είναι ένα μακρύ, κίτρινο φρούτο. ✦ Το δέντρο που κάνει μπανάνες είναι η μπανανιά. 🎵 μπα-νά-να

μπανιέρα [η] ουσιαστικό (μπανιέρες) → μπάνιο

μπάνιο [το] ουσιαστικό (μπάνια)
☑ Μπάνιο λέμε το δωμάτιο του σπιτιού που έχει τη μπανιέρα, τον νιπτήρα και την τουαλέτα.
✓ Όταν κάνεις μπάνιο, πλένεις το σώμα σου.
✓ Μπάνιο είναι και το κολύμπι στη θάλασσα.
✦ Όταν είσαι στο μπάνιο, πλένεσαι στη μπανιέρα.
🎵 μπά-νιο ✎ 'το μπάνιο'

μπάντα [η] ουσιαστικό (μπάντες)
☑ Η μπάντα είναι μία ομάδα ανθρώπων που παίζουν μαζί μουσική. ✎ Η Αθηνά πήγε στην πλατεία ν' ακούσει τη μπάντα του δήμου με τη μαμά της. ○ ορχήστρα 🎵 μπά-ντα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

το μπάνιο

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μπαούλο [το] ουσιαστικό (μπαούλα)

☑ Στο μπαούλο φυλάς πολύτιμα αντικείμενα. ○ κιβώτιο 🎵 μπα-ού-λο

μπαρ [το] ουσιαστικό (μπαρ)

☑ Το μπαρ είναι ένα μαγαζί που σερβίρει ποτά.
 ✓ Μπαρ λέμε κι ένα έπιπλο που το έχουμε για να βάζουμε τα ποτά του σπιτιού. 🎵 μπαρ
 - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπάρμπα [ο] ουσιαστικό (μπαρμπάδες)

☑ Στα χωριά τον θείο τον φωνάζουν μπάρμπα.
 ○ θείος
 ✓ Μπαρμπα λέμε κι έναν άνθρωπο μεγάλης ηλικίας.
 🎵 μπάρ-μπα

μπαρμπούνι [το] ουσιαστικό (μπαρμπούνια)

☑ Το μπαρμπούνι είναι ένα νόστιμο κόκκινο ψάρι με μουστάκια. 🎵 μπαρ-μπού-νι

μπάσκετ [το] ουσιαστικό

☑ Το μπάσκετ είναι ένα άθλημα που παίζεται με δύο αντίπαλες ομάδες. Κάθε ομάδα προσπαθεί να βάλει τη μπάλα στο καλάθι της άλλης περισσότερες φορές για να κερδίσει. ○ καλαθοσφαίριση
 ◇ Μπασκετμπολίστα λέμε τον αθλητή που παίζει μπάσκετ. 🎵 μπά-σκετ
 - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μπαστούνι -----μπέικον

α

μπαστούνι [το] ουσιαστικό (μπαστούνια)

Το μπαστούνι είναι το ξύλινο ραβδί που κρατούν οι ηλικιωμένοι και οι τυφλοί για να περπατούν. 🎵 μπα-στού-νι

β

γ

δ

ε

ζ

η

θ

ι

κ

λ

μ

ν

ξ

ο

π

ρ

σ

τ

υ

φ

χ

ψ

ω

μπαταρία [η] ουσιαστικό (μπαταρίες)

Η μπαταρία κάνει ένα ραδιόφωνο να λειτουργήσει χωρίς να είναι στην πρίζα, επειδή αποθηκεύει ηλεκτρική ενέργεια. Μπαταρία έχουν και τα ρολόγια και τα αυτοκίνητα. 🎵 μπα-τα-ρί-α

μπάχαλο [το] ουσιαστικό

Όταν τα κάνεις μπάχαλο, τα μπερδεύεις, τα κάνεις όλα άνω κάτω. 🎵 μπά-χα-λο

μπαχαρικό [το] ουσιαστικό (μπαχαρικά)

Το μπαχαρικό βγαίνει από φυτά, έχει έντονη μυρωδιά και νοστιμεύει τα φαγητά και τα γλυκά. Το πιπέρι και η κανέλα είναι μπαχαρικά.

○ μυρωδικά 🎵 μπα-χα-ρι-κό

μπεζ επίθετο

Το μπεζ χρώμα είναι ένα πολύ ανοιχτό καφέ χρώμα. Η άμμος έχει μπεζ χρώμα.

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπέικον [το] ουσιαστικό

Το μπέικον είναι αλατισμένο χοιρινό κρέας με αρκετό λίπος. Είναι αλλαντικό και το αγοράζεις σε φέτες. 🎵 μπεί-κον

μπεκρής -----μπερδεύω--

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπεκρής [ο], **μπεκρού** [η] ουσιαστικό
(μπεκρήδες, μπεκρούδες)

☑ Μπεκρής είναι κάποιος που πίνει και μεθάει συχνά. Οι μπεκρήδες έχουν κόκκινη μύτη από το ποτό και παραπατούν στον δρόμο. 🎵 μπε-κρής

μπελάς [ο] ουσιαστικό (μπελάδες)

☑ Ο μπελάς είναι μία κατάσταση δύσκολη, άσχημη ή επικίνδυνη για σένα. ✍ Ο Ίγκλι έσπασε κατά λάθος το τζάμι του κυρίου Μιχάλη και δεν ήξερε τι να κάνει. «Θα μπω σε μεγάλους μπελάδες» σκέφτηκε. 🎵 μπε-λάς

μπέμης [ο], **μπέμπα** [η] ουσιαστικό (μπέμμηδες, μπέμπες)

☑ Μπέμμη ή μπέμπα λέμε ένα μωρό που έχει γεννηθεί πριν από λίγο καιρό. ✍ Ο μπέμης της θείας Κατερίνας θα βαφτιστεί σε λίγους μήνες. Θα τον πουν Δημήτρη. 🎵 μπέ-μπα

μπέρτα [η] ουσιαστικό (μπέρτες)

☑ Ο Νίκος ντύθηκε Ζορό τις Απόκριες και φόρεσε μία μαύρη μπέρτα. 🎵 μπέρ-τα

μπερδεύω, **μπερδεύομαι** ρήμα (μπέρδεψα, θα μπερδέψω)

☑ Όταν μπερδεύεις κάτι, το μπλέκεις ή αλλάζεις τη σειρά του. ✍ «Μη μπερδεύεις τα ρούχα μου!» είπε στον Κώστα η Αθηνά προσπαθώντας να

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μπετόν ----- μπιμπερό

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Ξεμπερδέψει τα μαλλιά της με τη χτένα.

✓ «Πρόσεξε μη μπερδευτείς στο χαλί και πέσεις!»
είπε στον Νίκο η Ελένη. ○ σκαλώνω, μπλέκομαι

✓ Ο Κώστας μπερδεύει τις πράξεις στην αριθμητική.
Οι πράξεις αυτές τον μπερδεύουν συνέχεια. Δεν
μπορεί να τις ξεχωρίσει, δεν τις καταλαβαίνει καλά
και μπερδεύεται συνέχεια. ◇ Όταν

κάτι σε μπερδεύει, σου δημιουργεί
μπέρδεμα. ♪ μπερ-δεύ-ω

Η Ροζαλία μπερδεύτηκε στο κουβάρι.

μπετόν [το] ουσιαστικό

☑ Το μπετόν είναι ένα μείγμα από τσιμέντο, νερό,
άμμο και χαλίκια. ✎ Στις πόλεις τα κτίρια είναι

φτιαγμένα από μπετόν και γυαλί. ♪ μπε-τόν

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον
πληθυντικό αριθμό.

μπιζού [το] ουσιαστικό

☑ Τα μπιζού είναι τα γυναικεία κοσμήματα.

♪ μπι-ζού

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό
ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπικίνι [το] ουσιαστικό (μπικίνια)

☑ Το μπικίνι είναι ένα γυναικείο μαγιό με δύο
κομμάτια, ένα για το πάνω μέρος του σώματος κι
ένα για το κάτω. ♪ μπι-κί-νι

μπιμπερό [το] ουσιαστικό

☑ Το μπιμπερό είναι ένα μπουκάλι με πιπίλα και το
έχουμε για να πίνει το μωρό το γάλα του.

μπίρα-----μπλε--

♪ **μπι-μπε-ρό**
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπίρα [η] ουσιαστικό (μπίρες)

☑ Η **μπίρα** είναι ένα ποτό με άσπρο αφρό που γίνεται από κριθάρι και πίνεται παγωμένο.

♪ **μπί-ρα** **Δες αφρός**

μπισκότο [το] ουσιαστικό (μπισκότα)

☑ Το **μπισκότο** είναι ένα κομμάτι γλυκού ζυμαριού ψημένο στον φούρνο. ✎ Στην Ελένη
αρέσουν τα γεμιστά μπισκότα. ♪ **μπι-σκό-το**

μπιφτέκι [το] ουσιαστικό (μπιφτέκια)

☑ Το **μπιφτέκι** είναι ένα στρογγυλό κομμάτι κιμά, ζυμωμένο με μπαχαρικά και ψημένο στον φούρνο.

♪ **μπι-φτέ-κι**

μπιχλιμπίδι [το] ουσιαστικό (μπιχλιμπίδια)

☑ Το **μπιχλιμπίδι** είναι ένα μικρό στολίδι μικρής αξίας. ✎ Η Αλίκη φοράει πλαστικά βραχιόλια, δαχτυλίδια κι άλλα μπιχλιμπίδια. ♪ **μπι-χλι-μπί-δι**

μπλάνκο [το] ουσιαστικό

☑ Το **μπλάνκο** είναι ένα άσπρο παχύ υγρό για να σβήνεις τα λάθη στο τετράδιο σου. ○ σβηστικό

♪ **μπλάν-κο**

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπλε επίθετο

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μπλέκω ----- μπλοκάρω

α Μπλε είναι το σκούρο γαλάζιο χρώμα. 🎵 μπλε
β - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον
γ πληθυντικό αριθμό.

δ **μπλέκω**, **μπλέκομαι** ρήμα (έμπλεξα, θα μπλέξω)

ε Όταν μπλέκεις κάτι με κάτι άλλο, τα μπερδεύεις
ζ ή τα ενώνεις. ✎ Η θεία Έλλη δεν μπλέκει τ' άστρα
με τα χρωματιστά ρούχα στο πλυντήριο.

η ✓ Όταν μπλέκεις με κάποιον, κάνεις παρέα με
θ αυτόν. ✎ «Πρέπει να προσέχεις μη μπλέξεις με
κακές παρέες!» είπε ο κύριος Γιάννης στον Κώστα.

ι ✓ Ο κύριος Δημήτρης δεν είχε ποτέ μπλεχτεί με
κ την αστυνομία αλλά από τότε που μπήκαν κλέφτες
λ στο μαγαζί του συνεργάζεται μαζί της. Δεν είχε
ασχοληθεί με την αστυνομία.

μ «Τι μπλέξιμο κι αυτό!» λέει. 🎵 μπλέ-κω

ν **μπλοκάρω** ρήμα (μπλόκαρα, θα μπλοκάρω)

ξ Όταν τ' αυτοκίνητα μπλοκάρουν
ο τους δρόμους, τους κλείνουν κι έτσι εμποδίζουν την
π κυκλοφορία. ✎ Στο έργο τα περιπολικά της
αστυνομίας μπλόκαραν τους δρόμους για να
πιάσουν τους κλέφτες.

ρ ✓ Όταν κάτι μπλοκάρει, μένει ακίνητο και δεν
σ ανοίγει. ✎ Το παράθυρο είχε μπλοκάρει και η
κυρία Μαργαρίτα έπρεπε να βάλει πολλή δύναμη
για να το ανοίξει. **μπλοκάρισμα** 🎵 μπλο-κά-ρω

χ Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το
ψ μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο
ω λεξικό τις λέξεις δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο,
καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

μπλούζα [η] ουσιαστικό (μπλούζες)

☑ Η μπλούζα είναι ένα ρούχο για το πάνω μέρος του σώματος σου. Υπάρχουν μπλούζες μακρυμάνικες, κοντομάνικες ή αμάνικες με τιράντες ή χωρίς τιράντες. **◇ μπλουζάκι**
 🎵 μπλού-ζα 🖌️ ‘τα ρούχα’

μπογιιά [η] ουσιαστικό (μπογιές)

☑ Η μπογιιά είναι ένα χρωματιστό υγρό που το χρησιμοποιείς για να βάφεις τους τοίχους.
 ✓ Μπογιές είναι και τα χρωματιστά μολύβια που έχεις για να ζωγραφίζεις. **◇ Μπογιατζής είναι αυτός που η δουλειά του είναι να βάφει τοίχους. Όταν βάφεις κάτι με μπογιιά, το μπογιατίζεις.** 🎵 μπο-γιά

μπογιατίζω, μπογιατίζομαι ρήμα
 (μπογιιάτιστα, θα μπογιατίσω) → μπογιιά

μπόι [το] ουσιαστικό

☑ Το μπόι σου είναι το ύψος σου.
 🖌️ Ο θεός Τάκης είναι Κρητικός και έχει σχεδόν δύο μέτρα μπόι. 🎵 μπόι
 - Δε χρησιμοποιείται στον πληθυντικό αριθμό.

μπολ [το] ουσιαστικό

☑ Το μπολ είναι ένα μικρό στρογγυλό δοχείο χωρίς χερούλι. Είναι φτιαγμένο από γυαλί ή πλαστικό. Στο μπολ σερβίρουμε παγωτό ή γλυκό ή ανακατεύουμε υλικά, όταν μαγειρεύουμε. **◇ μπολάκι** 🎵 μπολ
 - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπόλικος ----- μποτιλιάρισμα

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μπόλικος, **μπόλικη**, **μπόλικο** επίθετο

(μπόλικοι, μπόλικες, μπόλικά)

☑ Όταν κάτι είναι **μπόλικο**, είναι πολύ. ✎ Ήταν επτά το πρωί. Ο Κώστας έριξε **μπόλικο** νερό στο πρόσωπό του για να ξυπνήσει. 🎵 **μπό-λι-κος**

μπόρα [η] ουσιαστικό (μπόρες)

☑ Η **μπόρα** είναι μία δυνατή και ξαφνική βροχή που κρατάει για λίγο. 🎵 **μπό-ρα**

μπορώ ρήμα (μπόρεσα, θα μπορέσω)

☑ Ο Κώστας **μπορεί** να παίζει ποδόσφαιρο για τέσσερις ώρες συνέχεια χωρίς να κουράζεται. Έχει τη δύναμη να το κάνει, είναι ικανός να το κάνει.

✓ Η Ελένη **δεν μπορεί** τον Νίκο και τα πειράγματά του. Δεν αντέχει.

✓ «**Μπορούμε** να παίξουμε έξω;» ρώτησε ο Κώστας τη μητέρα του. Μας επιτρέπεις να πάμε έξω;

✓ «**Αύριο** θα βρέξει;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα. «**Μπορεί**» απάντησε ο κύριος Γιάννης. Είναι πιθανό να βρέξει. ○ ίσως 🎵 **μπο-ρώ**

μπότα [η] ουσιαστικό (μπότες)

☑ Η **μπότα** είναι ένα κλειστό παπούτσι. Είναι ψηλό μέχρι το γόνατο. 🎵 **μπό-τα** ✎ 'τα ρούχα'

μποτιλιάρισμα [το] ουσιαστικό

(μποτιλιαρίσματα)

☑ Όταν έχει **μποτιλιάρισμα** στους δρόμους, τ' αυτοκίνητα είναι τόσο πολλά που δεν μπορούν να προχωρήσουν ή προχωρούν πολύ αργά.

🎵 **μπο-τι-λιά-ρι-σμα**

μπουγάδα-----μπουκώνω--

μπουγάδα [η] ουσιαστικό (μπουγάδες)

☑ Η μπουγάδα είναι το πλύσιμο των ρούχων με το χέρι. ✍ Η θεία του κυρίου Μιχάλη προτιμά να βάζει μπουγάδα κάθε Σάββατο.

✓ Μπουγάδα λέμε και τα πλυμένα και απλωμένα ρούχα. 🎵 μπου-γά-δα

μπουκάλι [το] ουσιαστικό (μπουκάλια)

☑ Το μπουκάλι είναι ένα γυάλινο ή πλαστικό δοχείο για να βάζεις υγρά. ✍ Η θεία Κατερίνα αγόρασε πολλά μπουκάλια κρασί για τη γιορτή του θείου Σταμάτη. 🎵 μπου-κά-λι ✍ 'το πάρτι'

μπουκέτο [το] ουσιαστικό (μπουκέτα)

☑ Το μπουκέτο είναι πολλά και μικρά λουλούδια δεμένα μαζί. ○ ανθοδέσμη 🎵 μπου-κέ-το

μπουκιά [η] ουσιαστικό (μπουκιές)

☑ Η μπουκιά είναι το φαγητό που μπορείς να βάλεις στο στόμα σου. 🎵 μπου-κιά

μπούκλα [η] ουσιαστικό (μπούκλες)

☑ Η μπούκλα είναι μία τούφα από σγουρά μαλλιά. 🎵 μπού-κλα

μπουκώνω, **μπουκώνομαι** ρήμα (μπούκωσα, θα μπουκώσω)

☑ Όταν μπουκώνεις κάποιον, του γεμίζεις το στόμα καθώς τον ταΐζεις.

✓ Όταν μπουκώνεις, χορταίνεις και δεν μπορείς να φας άλλο.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μπουλντόζα ----- μπουνιά

α ✓ Όταν μπουκώνει η μύτη σου, έχεις συνάχι και δεν
β μπορείς ν' αναπνεύσεις. 🎵 μπου-κώ-νω

γ **μπουλντόζα** [η] ουσιαστικό (μπουλντόζες)

δ Η μπουλντόζα είναι ένα μεγάλο
ε αυτοκίνητο που το έχουμε για να
ζ μετακινούμε χώματα ή βαριά πράγματα
ή για να γκρεμίζουμε κτίρια. 🎵 μπουλ-ντό-ζα

θ **μπουμπούκι** [το] ουσιαστικό (μπουμπούκια)

ι Το μπουμπούκι είναι ένα λουλούδι που τα πέταλά
κ του δεν έχουν ακόμη ανοίξει. 🎵 μπου-μπού-κι

λ **μπουμπούνας** [ο] ουσιαστικό (μπουμπούνες)

μ Μπουμπούνα λέμε χαϊδευτικά τον βλάκα.
ν 🎵 μπου-μπού-νας

ξ **μπουμπουνητό** [το] ουσιαστικό
ο (μπουμπουνητά) → μπουμπουνίζει

π **μπουμπουνίζει** ρήμα (μπουμπούνισε, θα
ρ μπουμπουνίσει)

σ Όταν πέφτουν αστραπές ή κεραυνοί,
τ μπουμπουνίζει, δηλαδή ακούγεται ένας δυνατός
υ ήχος. ○ βροντάει ◇ Όταν μπουμπουνίζει,
ακούγονται μπουμπουνητά.

φ ○ βροντή 🎵 μπου-μπου-νί-ζει

χ - Συναντάμε το ρήμα μόνο στο τρίτο πρόσωπο
ενικού αριθμού.

ψ **μπουνιά** [η] ουσιαστικό (μπουνιές)

ω Όταν δίνεις μπουνιά σε κάτι, σφίγγεις τα δάχτυλα

μπουντρούμι ----- μπουσουλώ--

του χεριού σου και το χτυπάς δυνατά.

γροθιά μπου-νιά

μπουντρούμι [το] ουσιαστικό (μπουντρούμια)

Το μπουτρούμι είναι ένα υπόγειο κελί σε μία φυλακή. Μπουτρούμι λέμε κι ένα υπόγειο σκοτεινό σπίτι. μπου-ντρού-μι

μπούρδα [η] ουσιαστικό (μπούρδες)

Η μπούρδα είναι μία βλακεία ή ένα ψέμα που λες σε κάποιον. Η Ελένη και η Αθηνά λένε πως οι ιστορίες του Νίκου είναι μπούρδες. μπούρ-δα

μπουρίνι [το] ουσιαστικό (μπουρίνια)

Το μπουρίνι είναι μία ξαφνική καταιγίδα.

θύελλα

✓ Λέμε ότι κάποιος είναι στα μπουρίνια του, όταν τον έχει πιάσει ένας ξαφνικός θυμός. μπου-ρί-νι

μπουρμπουλήθρα [η] ουσιαστικό
(μπουρμπουλήθρες)

Η μπουρμπουλήθρα είναι μία μικρή μπάλα από αέρα. Μπουρμπουλήθρες έχει η σαπουνάδα.

σαπουνόφουσκα μπουρ-μπου-λή-θρα

μπουσουλώ και **μπουσουλάω** ρήμα
(μπουσουλήσα, θα μπουσουλήσω)

Όταν μπουσουλάς, περπατάς στα τέσσερα ακουμπώντας στα γόνατα και στα χέρια σου. Το μωρό της θείας Κατερίνας μπουσουλάει για να φτάσει τη μαμά του. αρκουδίζω μπου-σου-λώ

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μπούτι [το] ουσιαστικό (μπούτια)

☑ Το μπούτι είναι το πάνω μέρος του ποδιού σου που αρχίζει από τη λεκάνη και τελειώνει στο γόνατο. Μπούτι είναι και το πάνω μέρος του ποδιού των ζώων. ✍ Ο Κώστας τρώει το μπούτι από το κοτόπουλο, ενώ η Αθηνά προτιμά το στήθος.

🎵 μπού-τι ✍ 'το σώμα μας'

μπουφάν [το] ουσιαστικό

☑ Το μπουφάν είναι ένα κοντό και χοντρό ρούχο με μακριά μανίκια, γιακά και φερμουάρ. Το φοράς πάνω από άλλα ρούχα για να σε προστατεύει από το κρύο.

✍ Τον χειμώνα η Αλίκη φοράει ένα αδιάβροχο

μπουφάν με γούνα στον γιακά. 🎵 μπου-φάν

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

μπουφές [ο] ουσιαστικό (μπουφέδες)

☑ Ο μπουφές είναι ένα τραπέζι με διάφορα φαγητά, ποτά και γλυκά. Από τον μπουφέ σερβίρονται οι καλεσμένοι σε μία γιορτή.

✓ Μπουφές είναι και το κυλικείο στα τρένα και τα πλοία.

✓ Μπουφέ λέμε κι ένα μεγάλο ξύλινο έπιπλο που το χρησιμοποιούμε για να βάζουμε πιάτα, κατσαρόλες, πετσέτες ή άλλα πράγματα. 🎵 μπου-φές

μπούφος [ο] ουσιαστικό (μπούφοι)

☑ Ο μπούφος είναι ένα πουλί που δεν κοιμάται τη νύχτα και μοιάζει με την κουκουβάγια.

μπράτσο ----- μπροστά--

✓ Μπούφο λέμε και τον βλάκα. 🎵 μπού-φος

μπράτσο [το] ουσιαστικό (μπράτσα)

✓ Το μπράτσο σου είναι το μέρος του χεριού σου από τον ώμο μέχρι και τον αγκώνα.

✍ Ο κύριος Γιάννης σήκωσε τα μανίκια της μπλούζας του μέχρι τα μπράτσα του.

✓ Στο μπράτσο της πολυθρόνας μπορείς ν' ακουμπήσεις το χέρι σου. ✦ Τα **μπρατσάκια** είναι φουσκωτά σωσίβια που φορούν τα παιδιά στα μπράτσα τους. 🎵 μπρά-τσο ✍ 'το σώμα μας'

μπριζόλα [η] ουσιαστικό (μπριζόλες)

✓ Η μπριζόλα είναι μία λεπτή φέτα κρέατος που τρώγεται ψητή ή τηγανητή. Η μπριζόλα μπορεί να είναι μοσχαρίσια, χοιρινή ή αρνίσια. 🎵 μπρι-ζό-λα

μπρίκι [το] ουσιαστικό (μπρίκια)

✓ Στο μπρίκι βράζουμε νερό, γάλα ή καφέ. Είναι ένα πολύ μικρό κατσαρολάκι μ' ένα μακρύ χερούλι.

🎵 μπρί-κι

μπροστά επίρρημα

✓ Όταν κάτι βρίσκεται μπροστά ή μπροστά σου, είναι πριν από σένα στη θέση ή τη σειρά.

✍ Η Αθηνά κάθεται μπροστά από τον Κώστα και δίπλα στην Ελένη.

✓ Όταν βάζω μπροστά κάτι, το ξεκινώ ή το κάνω να δουλεύει. ✍ Ο κύριος Γιάννης έβαλε μπροστά το αυτοκίνητο και ξεκίνησε για τη δουλειά.

○ εμπρός ● πίσω ✦ **μπροστινός** 🎵 μπρο-στά

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μπρούμυτα ----- μύθος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

μπρούμυτα επίρρημα

☑ Όταν κάποιος κοιμάται **μπρούμυτα**, κοιμάται με το πρόσωπο, το στήθος και την κοιλιά προς τα κάτω. ● **ανάσκελα** 🎵 μπρού-μυ-τα **Δες ανάσκελα**

μυαλό [το] ουσιαστικό (μυαλά)

☑ Το **μυαλό** είναι μέσα στο κεφάλι σου και ελέγχει όλο το σώμα σου. Με το **μυαλό** σκέφτεσαι, θυμάσαι κι αισθάνεσαι. ○ **εγκέφαλος**

✓ Λέμε ότι **στύβεις** το **μυαλό** σου, όταν προσπαθείς πολύ να θυμηθείς κάτι. Όταν λέμε ότι τα **μυαλά** σου παίρνουν αέρα, εννοούμε ότι **ξεμυαλίζεσαι**. Λέμε ότι κάποιος είναι **μυαλό**, όταν είναι πολύ έξυπνος.

🎵 μυα-λό

μύγα [η] ουσιαστικό (μύγες)

☑ Η **μύγα** είναι ένα μαύρο έντομο με δύο φτερά και έξι πόδια.

🖋️ Η κυρία Μαργαρίτα σκέπασε το φαγητό, γιατί μέσα στο σπίτι υπήρχαν μύγες.

◇ **Η χρυσόμυγα έχει χρυσοπράσινο χρώμα.** 🎵 μύ-γα 🖋️ 'τα έντομα'

μύθος [ο] ουσιαστικό (μύθοι)

☑ Ο **μύθος** είναι μία φανταστική ιστορία με ήρωες θεούς, ζώα και φυτά που μας διδάσκει να είμαστε καλοί.

✓ **Μύθος** είναι και κάτι που δεν είναι αληθινό αλλά ψεύτικο. 🖋️ Οι πληροφορίες του Νίκου στα κορίτσια αποδείχτηκαν μύθος, αφού καμιά από αυτές δεν ήταν αληθινή.

○ παραμύθι ◇ **Μυθικούς ήρωες λέμε τους ήρωες**

μύλος ----- μυρίζω--

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

των μύθων και μυθολογία όλους τους μύθους ενός λαού. 🎵 μύ-θος

μύλος [ο] ουσιαστικό (μύλοι)

☑ Ο μύλος είναι ένα μηχάνημα για ν' αλέθεις το σιτάρι. Μύλος είναι και το μηχάνημα για ν' αλέθουμε τον καφέ και το πιπέρι ή να λιώνουμε τα φρούτα και τα λαχανικά.

✓ Μύλος είναι και το κτίριο όπου αλέθουμε το σιτάρι. Οι παλιοί μύλοι που δούλευαν με τη βοήθεια του νερού λέγονταν νερόμυλοι, ενώ εκείνοι που δούλευαν με τον αέρα ανεμόμυλοι. 🎵 μύ-λος

μύξα [η] ουσιαστικό (μύξες)

☑ Η μύξα είναι το υγρό που βγαίνει, όταν φυσάς τη μύτη σου ή όταν είσαι κρυωμένος. 🎵 μύ-ξα

μυρίζω, μυρίζομαι ρήμα (μύρισα, θα μυρίσω)

☑ Η κυρία Μαργαρίτα μύριζε τα λουλούδια που έκοψε από τον κήπο του κυρίου Μιχάλη. Τα είχε συνέχεια κάτω από τη μύτη της. Η μυρωδιά τους ήταν τόσο γλυκιά που δεν ήθελε να σταματήσει να την αναπνέει.

✓ Όταν κάτι μυρίζει, βγάζει μία όμορφη ή άσχημη μυρωδιά. ✎ Όταν η κυρία Μαργαρίτα μαγειρεύει, το φαγητό της μυρίζει σ' όλη τη γειτονιά. Αν όμως μείνει έξω από το ψυγείο πολλές μέρες, τότε το φαγητό χαλάει και μυρίζει άσχημα.

- Στην Αθηνά αρέσουν οι μύθοι του Αισώπου. Εσύ ποιον μύθο του Αισώπου γνωρίζεις;

μυρμήγκι-----μυστικός

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

✓ Όταν μυρίζεις κάτι, καταλαβαίνεις κάτι με τη μύτη σου ή με το μυαλό σου. ✍ Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη μυρίστηκε τη Ροζαλία.

◇ Το **μυρωδικό** είναι μία αρωματική ουσία που νοστιμεύει το φαγητό.

○ μπαχαρικό **μυρωδιά** ○ άρωμα 🎵 μυ-ρί-ζω

μυρμήγκι [το] ουσιαστικό (μυρμήγκια)

☑ Το μυρμήγκι είναι ένα πολύ μικρό μαύρο έντομο που ζει σε φωλιές μέσα στο χώμα. Τα μυρμήγκια είναι πολύ εργατικά έντομα.

✓ Λέμε ότι κάποιος δουλεύει σαν μυρμήγκι, όταν είναι πολύ εργατικός. 🎵 μυρ-μή-γκι ✍ 'τα έντομα'

μυρωδιά [η] ουσιαστικό (μυρωδιές) → μυρίζω

μυρωδικό [το] ουσιαστικό (μυρωδικά) → μυρίζω

μυστήριο [το] ουσιαστικό (μυστήρια)

☑ Το μυστήριο είναι κάτι άγνωστο ή παράξενο.

✍ Ο Νίκος λέει ιστορίες μυστηρίου με φαντάσματα για να τρομάζει τα κορίτσια. ◇ **μυστικός, μυστικό**

🎵 μυ-στή-ρι-ο

μυστικό [το] ουσιαστικό (μυστικά) → μυστικός

μυστικός, μυστική, μυστικό επίθετο (μυστικοί, μυστικές, μυστικά)

☑ Όταν κάτι είναι μυστικό, είναι κρυφό και δεν πρέπει να το μάθει κανείς. ✍ Στον πύργο της

κακιάς βασίλισσας υπήρχε ένα μυστικό δωμάτιο

μύτη ----- μωρό--

που δεν το ήξερε κανείς ○ κρυφός ● φανερός

◇ Ένα μυστικό είναι μία πληροφορία που την κρατάς κρυφή και δεν την ξέρει κανείς άλλος.

♪ μυ-στι-κός

μύτη [η] ουσιαστικό (μύτες)

☑ Η μύτη μας βρίσκεται στο πρόσωπο μας. Με τη μύτη αναπνέουμε τον αέρα και μυρίζουμε τις μυρωδιές.

✓ Με τη μύτη του μολυβιού σου μπορείς να γράψεις. Η μύτη του παπουτσιού σου είναι μπροστά στα δάχτυλα των ποδιών σου.

✓ Όταν περπατάς στις μύτες των ποδιών σου, περπατάς στα δάχτυλα για να μην κάνεις θόρυβο.

✓ Λέμε ότι χώνεις τη μύτη σου παντού, όταν θέλεις ν' ασχολείσαι με όλα. Ακόμη λέμε ότι ένα φαγητό σου σπάει τη μύτη, όταν μυρίζει πολύ ωραία.

♪ μύ-τη ✎ 'το σώμα μας'

μυωπία [η] ουσιαστικό (μυωπίες)

☑ Όταν έχεις μυωπία, δε βλέπεις μακριά και φοράς γυαλιά. ✎ Ο Νίκος φοράει γυαλιά μυωπίας για να

βλέπει καλά στον πίνακα. ♪ μυ-ω-πί-α

μωρό[το] ουσιαστικό (μωρά)

☑ Το μωρό είναι ένα νεογέννητο παιδί μέχρι και δύο χρονών. ✎ Το μωρό της θείας Κατερίνας είναι

οκτώ μηνών. ○ βρέφος ♪ μω-ρό ✎ 'η οικογένεια'

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

N n

νάνος [ο] ουσιαστικό (νάνοι)

☑ Ο νάνος είναι ένας πολύ κοντός άνθρωπος. ✎ Οι επτά νάνοι αγαπούσαν και προστάτευαν τη Χιονάτη. 🎵 νά-νος

νανουρίζω, νανουρίζομαι ρήμα (νανούρισα, θα νανουρίσω)

☑ Όταν νανουρίζεις ένα παιδί, του τραγουδάς σιγανά ένα τραγούδι και το κουνάς για να κοιμηθεί.
✓ Όταν κάτι σε νανουρίζει, σε κάνει να θέλεις να κοιμηθείς. ✎ «Η τηλεόραση με νανουρίζει και κοιμάμαι» είπε ο κύριος Μιχάλης.

◇ Το νανούρισμα είναι το τραγούδι που λέμε σ' ένα παιδί, καθώς το κουνάμε για να κοιμηθεί.

🎵 να-νου-ρί-ζω

ναός [ο] ουσιαστικό (ναοί)

☑ Ο ναός είναι ένα κτίριο όπου λατρεύουμε τον Θεό. ✎ Η χριστιανική εκκλησία και το μουσουλμανικό τζαμί είναι ναοί. Ο Παρθενώνας είναι ο αρχαίος ναός της θεάς Αθηνάς. 🎵 να-ός

ναυάγιο [το] ουσιαστικό (ναυάγια) → ναυαγώ

ναυαγός [ο], [η] ουσιαστικό (ναυαγοί) → ναυαγώ

ναυαγῶ ρήμα (ναυάγησα, θα ναυαγήσω)

☑ Όταν ένα πλοίο ναυαγεί, βυθίζεται στη θάλασσα.

✍ Ο Τιτανικός χτύπησε πάνω σ' ένα παγόβουνο και ναυάγησε στον Ατλαντικό Ωκεανό.

✓ Όταν ναυαγείς σ' ένα νησί, το πλοίο σου έχει ναυαγήσει, κι εσύ καταφέρνεις να κολυμπήσεις μέχρι τη στεριά. **◇ Ο ναυαγός είναι κάποιος που έχει ναυαγήσει. Το ναυάγιο είναι η βύθιση ενός πλοίου. Ναυάγιο είναι και τα συντρίμια ενός πλοίου που ναυάγησε. 🎵 ναυ-α-γῶ**

ναυπηγείο [το] ουσιαστικό
(ναυπηγεία) → πλοίο

ναύτης [ο] ουσιαστικό (ναύτες)

☑ Ο ναύτης είναι κάποιος που δουλεύει σ' ένα πλοίο και παίρνει διαταγές από τους ανωτέρους του, δηλαδή από τον πλοίαρχο ή τους αξιωματικούς. **◇ Ο ναυτικός δουλεύει στο πλοίο και μπορεί να είναι ναύτης ή αξιωματικός. Στη δουλειά του χρησιμοποιεί ναυτικούς χάρτες. Το ναυτικό μίας χώρας είναι όλα τα πλοία της μαζί. 🎵 ναύ-της**

ναυτικός [ο] ουσιαστικό (ναυτικοί) → ναύτης

νεαρός, νεαρή, νεαρό επίθετο (νεαροί, νεαρές, νεαρά) → νέος

νεκρός, νεκρή, νεκρό επίθετο (νεκροί, νεκρές, νεκρά)

☑ Όταν ένας άνθρωπος είναι νεκρός, δε ζει πια.

✍ Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα ο κλέφτης έπεσε νεκρός στο πάτωμα. Τον σκότωσε ο αστυνομικός.

✓ (σαν ουσιαστικό) Στην Ελλάδα τους νεκρούς τους θάβουμε στο χώμα, ενώ στην Ιαπωνία τους καίνε.

● ζωντανός ◊ Στο νεκροταφείο θάβουμε τους νεκρούς. 🎵 νε-κρός

νεκροταφείο [το] ουσιαστικό (νεκροταφεία)
→ νεκρός

νεογέννητος, νεογέννητη, νεογέννητο επίθετο
(νεογέννητοι, νεογέννητες, νεογέννητα) → νέος

νέος, νέα, νέο επίθετο (νέοι, νέες, νέα)

☑ Όταν κάποιος είναι νέος, είναι μικρός στην ηλικία. ✍ «Όταν είσαι νέο παλικάρι, δεν

κουράζεσαι εύκολα και κάνεις πολλά πράγματα»
είπε ο θεός Τάκης στον Κώστα. ● γέρος

✓ (σαν ουσιαστικό) Νέους λέμε τους ανθρώπους μικρής ηλικίας. ✍ Οι νέοι της Αθήνας διαδήλωσαν για την ειρήνη στον κόσμο. ● γέρος

✓ Όταν κάτι είναι νέο, μόλις έχει φτιαχτεί ή αγοραστεί. ✍ Στη γειτονιά της Αλίκης χτίστηκε μία νέα πολυκατοικία. ○ Ο καινούριος ● παλιός

◊ (σαν ουσιαστικό) Τα νέα είναι οι ειδήσεις που ακούμε ή βλέπουμε κάθε μέρα. Ο νεαρός είναι ο έφηβος. Νεογέννητος είναι αυτός που μόλις έχει

γεννηθεί. 🎵 νέ-ος

νεράιδα [η] ουσιαστικό (νεράιδες)
 ✔ Στα παραμύθια η νεράιδα είναι μία πολύ όμορφη γυναίκα που ζει στη φύση και κάνει μαγικά.
 🎵 νε-ράι-δα ✍ 'τα παραμύθια'

νερό [το] ουσιαστικό (νερά)
 ✔ Το νερό είναι το καθαρό, διάφανο υγρό που πίνεις για να ξεδιψάσεις. Οι λίμνες και τα ποτάμια έχουν μέσα τους πάρα πολύ νερό.
 ✓ Λέμε ότι ξέρεις το μάθημά σου νερό, όταν το ξέρεις πολύ καλά. Ακόμη λέμε ότι πηγαίνεις με τα νερά κάποιου, όταν κάνεις ό,τι θέλει.
 ◆ Στον νεροχύτη πλένουμε τα πιάτα μας. Βρίσκεται στην κουζίνα του σπιτιού μας. 🎵 νε-ρό

νεροχύτης [ο] ουσιαστικό (νεροχύτες) → νερό

νευριάζω ρήμα (νευρίασα, θα νευριάσω) → νεύρο

νεύρο [το] ουσιαστικό (νεύρα)
 ✔ Τα νεύρα είναι σαν λεπτές κλωστές και βρίσκονται μέσα στο σώμα σου. Δίνουν μηνύματα από το μυαλό στο υπόλοιπο σώμα σου για να μπορείς να βλέπεις, ν' ακούς, να μυρίζεις, να πιάνεις ή να περπατάς.
 ✓ Λέμε ότι κάποιος έχει νεύρα, όταν είναι θυμωμένος. Ακόμη λέμε ότι κάτι σου σπάει τα νεύρα, όταν σ' ενοχλεί και σε θυμώνει.
 ◆ Όταν νευριάζεις, έχεις νεύρα και θυμώνεις.

νέφος ----- νησι

α ○ θυμώνω, τσατίζομαι ● ηρεμώ **Νευρικός είναι**
β **όποιος νευριάζει εύκολα.** ● ήρεμος 🎵 νεύ-ρο

γ **νέφος** [το] ουσιαστικό (νέφη)

δ Το νέφος είναι το παχύ σύννεφο που
ε δημιουργείται στον ουρανό των πόλεων από τα
ζ πολλά καυσαέρια. ✍ Όταν έχει πολλή ζέστη και
η κίνηση, μπορείς να δεις νέφος στον ουρανό της
θ Αθήνας. ✓ **Νέφη** λέμε και τα σύννεφα. 🎵 νέ-φος

ι **νήμα** [το] ουσιαστικό (νήματα)

κ Το νήμα είναι μία χοντρή κλωστή για να πλέκεις
λ ή να υφαίνεις κάτι. ✍ Η θεία του κυρίου Μιχάλη
μ αγόρασε πέντε κουβάρια νήμα για να του φτιάξει
ν μία ζακέτα. 🎵 νή-μα

ξ **νηπιαγωγείο** [το] ουσιαστικό: (νηπιαγωγεία) →
νήπιο

ο **νηπιαγωγός** [ο], [η] ουσιαστικοί (νηπιαγωγοί) →
νήπιο

ρ **νήπιο** [το] ουσιαστικό (νήπια)

σ Το νήπιο είναι ένα παιδί δύο με πέντε χρονών.
τ Τα νήπια πηγαίνουν στο **νηπιαγωγείο**, δηλαδή
υ στο σχολείο για νήπια. Τη δασκάλα τους τη λέμε
φ **νηπιαγωγό.** 🎵 νή-πι-ο

χ **νησί** [το] ουσιαστικό (νησιά)

ψ Το νησί είναι ένα κομμάτι γης που έχει γύρω
ω γύρω θάλασσα. ✍ Η Κρήτη είναι ένα μεγάλο νησί

νησιώτης-----νιανιά--

της Ελλάδας. **◇ Νησιώτης** είναι αυτός που κατάγεται από νησί. **♪ νη-σί**

νησιώτης [ο], **νησιώτισσα** [η] ουσιαστικό
(νησιώτες, νησιώτισσες) → νησί

νηστεία [η] ουσιαστικό (νηστείες) → νηστεύω

νηστεύω ρήμα (νήστεψα, θα νηστέψω)

☑ Όταν νηστεύουμε, δεν τρώμε κάποια φαγητά για λίγες μέρες. Οι χριστιανοί νηστεύουν πριν τα Χριστούγεννα, το Πάσχα και τον Δεκαπενταύγουστο.

Οι μουσουλμάνοι νηστεύουν, όταν έχουν το ραμαζάνι. **◇ Ο παππούς και η γιαγιά του Κώστα κρατούν νηστεία ολόκληρη τη Σαρακοστή. Τρώνε συχνά ελιές, ρύζι, φακές και φασόλια που είναι νησιτίσιμα φαγητά. ♪ νη-στεύ-ω**

νηστικός, νηστική, νηστικό επίθετο (νηστικοί, νηστικές, νηστικά)

☑ Όταν είσαι νηστικός, δεν έχεις φάει και πεινάς.

✍ Ο Κώστας και η Αθηνά τρώνε κάθε μέρα πρωινό για να μην είναι νηστικοί στο σχολείο.

● χορτάτος **♪ νη-στι-κός**

νησιτίσιμος, νησιτίσιμη, νησιτίσιμο επίθετο
(νησιτίσιμοι, νησιτίσιμες, νησιτίσιμα) → νηστεύω

νιανιά [τα] ουσιαστικό

☑ Η θεία Κατερίνα έκανε το κρέας νιανιά για να

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

--- νιάνιαρο ----- νικῶ

α μπορέσει το μωρό να το φάει. Το έλιωσε. 🎵 νια-νια

β **νιάνιαρο** [το] ουσιαστικό (νιάνιαρα)

γ Νιάνιαρο λέμε κοροϊδευτικά το μικρό παιδί.

δ 🎵 νιά-νια-ρο

ε **νιαουρίζω** ρήμα (νιαούρισα, θα νιαουρίσω)

ζ Όταν η Ροζαλία φωνάζει, νιαουρίζει.

η **Βγάζει νιαουρίσματα.** 🎵 νια-ου-ρί-ζω

θ **νιάτα** [τα] ουσιαστικό

ι Ο θείος Αλέκος θυμάται πώς ήταν στα νιάτα του.
Όταν ήταν νέος. ○ νεότητα, νιότη

κ ● γηρατειά, γεράματα

λ Λέει ότι τα σημερινά νιάτα διασκεδάζουν πολύ και διαβάζουν λίγο. Οι σημερινοί νέοι. **νέος**

μ 🎵 νιά-τα

ν **νίκη** [η] ουσιαστικό (νίκες) → νικῶ

ξ **νικητής** [ο], **νικήτρια** [η] ουσιαστικό (νικητές, νικήτριες) → νικῶ

ο **νικῶ** και νικάω, νικιέμαι ρήμα (νίκησα, θα νικήσω)

π Όταν νικάς σ' έναν πόλεμο, διώχνεις τον εχθρό.

ρ Οι Έλληνες νίκησαν τους Ιταλούς στον πόλεμο του 1940. ○ επικρατώ

σ Όταν νικάς σ' έναν αγώνα, κερδίζεις τον αγώνα.

τ Ο Κώστας ήταν χαρούμενος. Η ομάδα του σχολείου του νίκησε τις ομάδες των άλλων σχολείων και κέρδισε το κύπελλο.

νιπτήρας ----- νόημα--

○ κερδίζω ● χάνω ◇ Ο Κώστας χάρηκε τη νίκη της ομάδας του. Η νίκη που πέτυχε ήταν σπουδαία. Όλοι έλεγαν ότι η ομάδα του ήταν η μεγάλη νικήτρια του αγώνα. 🎵 νι-κώ

νιπτήρας [ο] ουσιαστικό (νιπτήρες)

☑️ Στον νιπτήρα πλένουμε τα χέρια, το πρόσωπο και τα δόντια μας. Βρίσκεται στο μπάνιο του σπιτιού μας. 🎵 νι-πτή-ρας ✍️ 'το μπάνιο'

νιφάδα [η] ουσιαστικό (νιφάδες)

☑️ Η νιφάδα είναι το καθένα από τα μικρά κομμάτια του χιονιού που πέφτει. 🎵 νι-φά-δα

νιώθω ρήμα (ένιωσα, θα νιώσω)

☑️ Η Αθηνά ένιωσε έναν πόνο στο χέρι της όταν έπιασε το τριαντάφυλλο. Ένα αγκάθι είχε τρυπήσει το δάχτυλό της. Η Αθηνά πόνεσε.

✓ Ο Κώστας ένιωθε τέτοια χαρά που κέρδισε η ομάδα του, που ήθελε να το πει σε όλους τους φίλους του. Ήταν πολύ χαρούμενος.

○ αισθάνομαι 🎵 νιώ-θω ✍️ 'πώς νιώθω'

- Μπορείς να βρεις πως νιώθουν στην επόμενη σελίδα οι ήρωες των παραμυθιών;

νόημα [το] ουσιαστικό (νοήματα)

☑️ Ο Κώστας διάβασε πολλές φορές το μάθημα για να καταλάβει το νόημά του. Για να καταλάβει τι θέλει να πει το μάθημα ○ σημασία

✓ Ο θείος Τάκης οδηγούσε γρήγορα. Ο τροχονόμος του έκανε νόημα με το χέρι να σταματήσει. Κούνησε

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

βοιάζει----- νοικοκύρης--

το χέρι του με τρόπο για να του δείξει ότι πρέπει να σταματήσει. 🎵 νόη-μα

βοιάζει ρήμα (ένοιαξε, θα βοιάξει)

☑ «Τι σε βοιάζει εσένα τι θα κάνουν τα κορίτσια; Ας παίξουν ό,τι θέλουν!» είπε θυμωμένα ο Κώστας στον Νίκο. Τι σ' ενδιαφέρει; Γιατί σε απασχολεί;

◇ βοιάζομαι 🎵 βοιά-ζει

βοιάζομαι ρήμα (βοιάστηκα, θα νοιαστώ)

☑ Ο κύριος Μιχάλης έχει απότομους τρόπους και δε βοιάζεται αν στεναχωρεί τα παιδιά με τις φωνές του. Δεν τον βοιάζει, δεν τον ενδιαφέρει.

◇ βοιάζει 🎵 βοιά-ζο-μαι

νοίκι [το] ουσιαστικό (νοίκια) → νοικιάζω

νοικιάζω, νοικιάζομαι/ενοικιάζομαι ρήμα (νοίκιασα, θα νοικιάσω)

☑ Όταν νοικιάζεις κάτι, πληρώνεις για να το χρησιμοποιήσεις για λίγο.

✍ Η οικογένεια του Ίγκλι δεν έχει ακόμα δικό της σπίτι και νοικιάζει ένα διαμέρισμα στην Αθήνα. Το βρήκαν επειδή είδαν στην είσοδο της πολυκατοικίας ένα άσπρο χαρτί που έγραφε με κόκκινα γράμματα: ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ.

◇ Αν είσαι ενοικιαστής ή νοικάρης, νοικιάζεις ένα σπίτι.

Το ενοίκιο ή το νοίκι είναι τα χρήματα που πληρώνεις για να νοικιάσεις ένα σπίτι. 🎵 νοι-κιά-ζω

νοικοκύρης [ο], νοικοκυρά [η] ουσιαστικό

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

(νοικοκύρηδες, νοικοκυρές)

☑ Ο νοικοκύρης του σπιτιού είναι ο πατέρας που φροντίζει να καλύπτει τις ανάγκες του σπιτιού και βοηθάει τη μητέρα. ○ οικοδεσπότης

Η νοικοκυρά του σπιτιού είναι η μητέρα.

○ οικοδέσποινα

✓ Νοικοκυρά λέμε τη γυναίκα που της αρέσει να ασχολείται με τις δουλειές του σπιτιού, δηλαδή που ασχολείται με το νοικοκυριό.

✓ Νοικοκυρά λέμε και τη γυναίκα που δεν εργάζεται. ◇ Η θεία Κατερίνα και ο θείος Σταμάτης έφτιαξαν το νοικοκυριό τους πριν παντρευτούν. Αγόρασαν δηλαδή κουζίνα, ψυγείο, τηλεόραση, έπιπλα και όλα όσα χρειάζεται ένα σπίτι.

🎵 νοι-κο-κύ-ρης

νοικοκυριό [το] ουσιαστικό (νοικοκυριά)

→ νοικοκύρης

νομάρχης [ο], [η] ουσιαστικό (νομάρχες) → νομός

νομίζω ρήμα (νόμισα, θα νομίσω)

☑ «Είδες τη Ροζαλία πουθενά;» ρώτησε η Αθηνά.

«Νομίζω ότι την είδα κοντά στο περίπτερο»

απάντησε ο Κώστας. Έχω αυτή τη γνώμη, αλλά δεν είμαι σίγουρος. ○ μου φαίνεται

✓ «Αν νομίζεις ότι η γάτα σου χάθηκε, τότε να ψάξω να τη βρω» είπε ο κύριος Γιάννης στην Αθηνά. Αν πιστεύεις ότι η γάτα χάθηκε, τότε θα ψάξω.

○ πιστεύω 🎵 νο-μί-ζω

νόμισμα [το] ουσιαστικό (νομίσματα)

νομός ----- νοσοκομείο--

☑ Το 1 ευρώ, τα 50 λεπτά, τα 20 λεπτά, τα 10 λεπτά, τα 5 λεπτά, τα 2 λεπτά και το 1 λεπτό είναι νομίσματα. Τα νομίσματα είναι φτιαγμένα από μέταλλο. ○ κέρμα ● χαρτονόμισμα

✓ Τα χρήματα που χρησιμοποιούν σε κάθε χώρα είναι το νόμισμα της χώρας αυτής. ✎ Το ευρώ είναι το σημερινό νόμισμα της Ελλάδας. Παλιά το νόμισμα της ήταν η δραχμή. ◇ Τα 5, τα 20 και τα 50 ευρώ είναι χαρτονομίσματα. Είναι φτιαγμένα από χαρτί. 🎵 νό-μι-σμα

νομός [ο] ουσιαστικό (νομοί)

☑ Ο νομός είναι μία μεγάλη περιοχή της Ελλάδας που έχει έναν νομάρχη για ν' αποφασίζει για καθετί που έχει σχέση με την περιοχή. Η Ελλάδα έχει 53 νομούς. 🎵 νο-μός

νόμος [ο] ουσιαστικό (νόμοι)

☑ Οι νόμοι είναι οι γραπτοί κανόνες που έχει κάθε χώρα για να ξέρουν οι κάτοικοι τι πρέπει να κάνουν και τι όχι. ✎ Ο νόμος λέει πως όλα τα παιδιά πρέπει να πηγαίνουν στο σχολείο. ◇ Κάτι είναι νόμιμο, όταν γίνεται όπως το λέει ο νόμος. 🎵 νό-μος

νονός [ο], **νονά** [η] ουσιαστικό (νονοί, νονές)

☑ Ο νονός και η νονά σου είναι αυτοί που σε βάφτισαν, όταν ήσουν μωρό. 🎵 νο-νός

νοσοκομείο [το] ουσιαστικό (νοσοκομεία)

→ νοσοκόμος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

νοσοκόμος [ο], νοσοκόμα [η] ουσιαστικό

(νοσοκόμοι, νοσοκόμες)

☑ Η δουλειά του νοσοκόμου και της νοσοκόμας είναι να βοηθούν τους γιατρούς και να φροντίζουν τους άρρωστους ανθρώπους. ○ νοσηλευτής, νοσηλεύτρια ◇ Τα νοσοκομεία είναι κτίρια όπου οι γιατροί και οι νοσοκόμοι φροντίζουν τους άρρωστους ανθρώπους να γίνουν καλά.

🎵 νο-σο-κό-μος ✍ 'το νοσοκομείο'

νόστιμος, νόστιμη, νόστιμο επίθετο (νόστιμοι, νόστιμες, νόστιμα)

☑ Όταν ένα φαγητό είναι νόστιμο, έχει ωραία μυρωδιά και γεύση, είναι καλά μαγειρεμένο και μας αρέσει να το τρώμε. ✍ Χθες η κυρία Μαργαρίτα

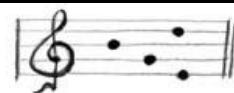
μαγείρεψε ένα πολύ νόστιμο φαγητό με φρέσκο

ψάρι. ○ γευστικός ● άνοστος ◇ «Μμμ, τι γεύση,

τι νοστιμιά είναι αυτή!» είπε ο Κώστας. «Κοίτα, η

Ροζαλία γλείφει ήδη τα μουστάκια της. 🎵 νό-στι-μος

νότα [η] ουσιαστικό (νότες)

☑ Η μουσική γράφεται με νότες. Οι νότες

είναι επτά: Ντο, Ρε, Μι Φα, Σολ, Λα, Σι. 🎵 νό-τα

νοτιάς [ο] ουσιαστικό (νοτιάδες)

☑ Ο νοτιάς είναι ο άνεμος που φυσάει από τον νότο και φέρνει συνήθως βροχές και υγρασία.

● βοριάς ◇ **νότος, νότιος** 🎵 νο-τιάς

νότιος, νότια, νότιο επίθετο (νότιοι, νότιες, νότια)

→ νότος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

νότος [ο] ουσιαστικό

☑ Ο νότος είναι ένα από τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Όταν κοιτάμε προς την ανατολή, ο νότος βρίσκεται στα δεξιά μας.

● βορράς ◊ Στη Νότια Ελλάδα πέφτουν πιο πολλές βροχές κάθε χρόνο. νοτιάς 🎵 νό-τος

νούμερο [το] ουσιαστικό (νούμερα)

☑ Τα νούμερα είναι οι αριθμοί. ✎ Το 5 είναι το τυχερό νούμερο του Κώστα. Ο θεός Τάκης δεν ήξερε το νούμερο του τηλεφώνου του κυρίου Μιχάλη. ○ αριθμός

✓ Το νούμερο είναι ο αριθμός που μας δείχνει πόσο μικρά ή μεγάλα είναι τα ρούχα ή τα παπούτσια που φοράμε. ✎ Η πωλήτρια ρώτησε τη μητέρα της Αθηνάς τι νούμερο παπούτσι φοράει.

✓ Στο τσίρκο οι ακροβάτες και οι κλόουν κάνουν νούμερα. 🎵 νού-με-ρο

vous [ο] ουσιαστικό

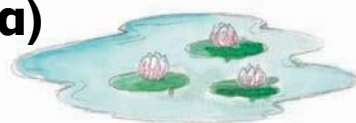
☑ Ο vous είναι το μυαλό μας.

✎ «Πού τρέχει ο vous σας;» ρώτησε η δασκάλα, όταν είδε τους μαθητές της να χαζεύουν.

✓ «Φεύγω για λίγο, να έχεις τον vous σου στο μωρό» είπε η θεία Κατερίνα στον θείο Σταμάτη. Να προσέχεις να μη του συμβεί κάτι. ○ μυαλό 🎵 vous

νούφαρο [το] ουσιαστικό (νούφαρα)

☑ Το νούφαρο είναι ένα φυτό που φυτρώνει μέσα στις λίμνες. Έχει μεγάλα στρογγυλά φύλλα και λουλούδια που επιπλέουν στο νερό. 🎵 νού-φα-ρο

νταλικά [η] ουσιαστικό (νταλίκες)

☑ Η νταλικά είναι ένα μεγάλο φορτηγό που μεταφέρει πολύ βαριά πράγματα. 🎵 ντα-λί-κα

νταντά [η] ουσιαστικό (νταντάδες)

☑ Η δουλειά της νταντάς είναι να φροντίζει τα μικρά παιδιά μίας οικογένειας. ◇ Όταν νταντεύεις ένα μικρό παιδί, το φροντίζεις και το προσέχεις σαν να είσαι η νταντά του. 🎵 ντα-ντά

ντεμοντέ επίθετο → μόδα

ντεπόζιτο [το] ουσιαστικό (ντεπόζιτα)

☑ Το ντεπόζιτο είναι ένα μεγάλο δοχείο μέσα στο οποίο βάζουμε νερό ή άλλα υγρά. Στο ντεπόζιτο του αυτοκινήτου βάζουμε βενζίνη. ○ ρεζερβουάρ
🎵 ντε-πό-ζι-το - Λέμε και τεπόζιτο.

ντέφι [το] ουσιαστικό (ντέφια)

☑ Το ντέφι είναι μουσικό όργανο. Μοιάζει μ' ένα ξύλινο στρογγυλό στεφάνι που γύρω του κρέμονται μικρά κομματάκια από μέταλλο. Από τη μία μεριά του είναι σκεπασμένο με λεπτό δέρμα. Το κρατάμε με το αριστερό χέρι και το χτυπάμε με το δεξί. 🎵 ντέ-φι

ντιβάνι [το] ουσιαστικό

☑ Το ντιβάνι είναι ένα μικρό και χαμηλό κρεβάτι που το χρησιμοποιούμε και σαν καναπέ. 🎵 ντι-βά-νι

ντιβιντί (DVD) [το] ουσιαστικό → σιντί (CD)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

ντοκιμαντέρ [το] ουσιαστικό

☑ Το ντοκιμαντέρ είναι μία μικρή ταινία που δείχνει πραγματικά γεγονότα και δίνει πληροφορίες για ένα θέμα. ✍ Η τάξη του Κώστα παρακολούθησε ένα ντοκιμαντέρ με θέμα «Η ελιά και το λάδι στην Ελλάδα». 🎵 ντο-κι-μα-ντέρ
- Ξένη λέξη. Δε χρησιμοποιείται στον πληθυντικό.

ντομάτα [η] ουσιαστικό (ντομάτες)

☑ Η ντομάτα είναι ο μικρός, στρογγυλός, μαλακός και κόκκινος καρπός της ντοματιάς. Με τη ντομάτα φτιάχνουμε σαλάτα ή σάλτσα που τη βάζουμε σε διάφορα φαγητά. 💠 Ο ντοματοχυμός είναι το ζουμί της ντομάτας. Τον βάζουμε στα φαγητά ή τον πίνουμε σαν χυμό. ντοματιά 🎵 ντο-μά-τα

ντόμινο [το] ουσιαστικό

☑ Το ντόμινο είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι. Παίζεται με μικρά άσπρα πλακάκια που έχουν πάνω τους μικρές τελίτσες. 🎵 ντό-μι-νο
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ντόπιος, ντόπια, ντόπιο επίθετο (ντόπιοι, ντόπιες, ντόπια)

☑ Όταν κάποιος ζει στον τόπο που γεννήθηκε, είναι ντόπιος. ✍ Στο χωριό του θείου Αλέκου μείνανε λίγοι ντόπιοι κάτοικοι. Ο θείος λέει ότι οι περισσότεροι ντόπιοι φεύγουν και πηγαίνουν στις μεγάλες πόλεις. ● ξένος
✓ Τα προϊόντα που παράγονται στον τόπο που

ΝΤΟΣΙΕΪ ----- ΝΤΟΥΛΑΠΑ--

Τ' αγοράζουμε και τα τρώμε είναι ντόπια προϊόντα.

○ εγχώριος 🎵 ντό-πιος

ΝΤΟΣΙΕΪ [το] ουσιαστικό

☑ Το ντοσιέ είναι ένας φάκελος με σκληρό εξώφυλλο. Μέσα στο ντοσιέ βάζουμε χαρτιά, αφού πρώτα τα τρυπήσουμε για να τα στερεώσουμε από τη μία μεριά. 🖋 Οι μαθητές στην τάξη της Αθηνάς έχουν ένα ντοσιέ ο καθένας για να βάζουν εκεί μέσα τις εργασίες τους. 🎵 ντο-σιέ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ντουβάρι [το] ουσιαστικό (ντουβάρια)

☑ Ντουβάρι λέμε τον τοίχο.

🖋 Το σπίτι δίπλα στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη καταστράφηκε τελείως από τη φωτιά. Έμειναν μόνο τα τέσσερα ντουβάρια. 🎵 ντου-βά-ρι

ντουζ [το] ουσιαστικό

☑ Όταν κάνεις ντουζ, πλένεις το σώμα σου με νερό που πέφτει από ψηλά σαν βροχή.

✓ Στο ντουζ πλένουμε το σώμα μας με νερό που πέφτει με πίεση από ψηλά. 🖋 Στην παραλία που πήγε η οικογένεια του Ίγκλι υπήρχαν πολλά ντουζ για να ξεπλένονται οι άνθρωποι, όταν βγαίνουν από τη θάλασσα. 🎵 ντουζ 🖋 'το σώμα μας'

- Λέμε και ντους.

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

ντουλάπα [η] ουσιαστικό (ντουλάπες)

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

ντουλάπι ----- ντροπή

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

☑ Η ντουλάπα είναι ένα ψηλό έπιπλο με ράφια που ανοίγει με πόρτα. Στη ντουλάπα φυλάμε τα καθαρά ρούχα, τα σεντόνια, τις κουβέρτες και άλλα πράγματα. Τις ντουλάπες συνήθως τις έχουμε στα υπνοδωμάτια. 🎵 ντου-λά-πα ✍️ 'τα ρούχα'

ντουλάπι [το] ουσιαστικό (ντουλάπια)

☑ Στον τοίχο της κουζίνας και του μπάνιου έχουμε ντουλάπια, δηλαδή μικρά έπιπλα με πορτάκια. Μέσα τους βάζουμε τρόφιμα, πιάτα, σαμπουάν ή άλλα πράγματα. 🎵 ντου-λά-πι ✍️ 'η κουζίνα'

ντρέπομαι ρήμα (ντράπηκα, θα ντραπώ)

☑ Όταν ντρέπεις, φοβάσαι να πεις ή να κάνεις κάτι που θέλεις, επειδή πιστεύεις ότι οι άλλοι άνθρωποι θα γελάσουν με αυτό που θα πεις ή θα κάνεις. ✍️ Μερικές φορές ο Ίγκλι ντρέπεται να μιλήσει στην τάξη, γιατί πιστεύει ότι δεν ξέρει καλά ελληνικά.

✓ Όταν ντρέπεις, αισθάνεσαι άσχημα, γιατί έχεις κάνει κάτι που δεν ήταν σωστό κι ενόχλησε τους άλλους. ✍️ Η Αθηνά ντράπηκε που μίλησε απότομα στην Ελένη και της ζήτησε συγνώμη.

◇ Ο Ίγκλι είναι ντροπαλό παιδί και δε μιλάει εύκολα σε ξένους. Ένιωσε όμως ντροπή που έσπασε το τζάμι του κυρίου Μιχάλη και γι' αυτό ζήτησε συγνώμη. 🎵 ντρέ-πο-μαι

ντροπαλός, ντροπαλή, ντροπαλό επίθετο
(ντροπαλοί, ντροπαλές, ντροπαλά) → ντρέπομαι

ντροπή [η] ουσιαστικό (ντροπές) → ντρέπομαι

ντροπιάζω, ντροπιάζομαι ρήμα
(ντρόπιασα, θα ντροπιάσω)

☑ Ντροπιάζεις κάποιον, όταν τον κάνεις να αισθανθεί άσχημα για κάτι άσχημο που έκανες εσύ.

✍ «Η δασκάλα μου είπε ότι ήσουν πολύ άτακτος σήμερα» είπε στον Νίκο ο πατέρας του. «Κρίμα, με ντρόπιασες στη δασκάλα». 🎵 ντρο-πιιά-ζω

ντύνω, ντύνομαι ρήμα (έντυσα, θα ντυθώ)

☑ Όταν ντύνεις κάποιον, του βάζεις τα ρούχα του. Όταν ντύνεσαι φοράς τα ρούχα σου. ✍ Η θεία

Κατερίνα έντυσε το μωράκι της με ζεστά ρούχα και το έβγαλε βόλτα στο πάρκο. ● ξεντύνω γδύνω

✓ «Φέτος στις Απόκριες σκέφτομαι να ντυθώ Ινδιάνος» είπε ο Κώστας στον Νίκο. Σκέφτομαι να μασκαρευτώ.

✓ Όταν ντύνεις ένα βιβλίο ή ένα τετράδιο, του βάζεις ένα κάλυμμα απέξω για να μη σκίζεται εύκολα. ✍ Ο Κώστας και η Αθηνά έντυσαν τα

καινούρια τους βιβλία με μπλε πλαστικό αυτοκόλλητο. ◇ «Κατερίνα, το ντύσιμο σου είναι υπέροχο!» είπε ο θείος Σταμάτης. 🎵 ντύ-νω

νυστάζω ρήμα (νύσταξα, θα νυστάξω)

☑ Όταν νυστάζεις, θέλεις να πας για ύπνο.

✓ «Με νύσταξε η τηλεόραση με τις βλακείες που δείχνει. Πάω για ύπνο» είπε η Αθηνά. ◇ «Να κλείσουμε λοιπόν την τηλεόραση και να πάμε για ύπνο» απάντησε ο Κώστας. «Κλείνουν τα μάτια μου από τη νύστα». 🎵 νυ-στά-ζω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

νύφη [η] ουσιαστικό (νύφες)

☑ **Νύφη** λέμε τη γυναίκα που πηγαίνει στην εκκλησία για να παντρευτεί ή που έχει μόλις παντρευτεί.

✓ Οι γονείς και τ' αδέρφια ενός παντρεμένου άνδρα έχουν τη γυναίκα του **νύφη**. 🎵 νύ-φη

νύχι [το] ουσιαστικό (νύχια)

☑ Σ' όλα τα δάχτυλα των χεριών και των ποδιών σου έχεις **νύχια**.

✍ Η θεία Κατερίνα έβαψε τα νύχια της πολύ προσεκτικά. Αφού ντύθηκε κοιτάχτηκε από την κορυφή ως τα νύχια.

✓ Η Αλίκη περπάτησε στα νύχια για να μην ξυπνήσει το μωρό της θείας Κατερίνας. Στις άκρες των ποδιών για να μη κάνει θόρυβο.

◇ **Με τον νυχοκόπτη κόβουμε τα νύχια μας.** 🎵 νύ-χι

νύχτα [η] ουσιαστικό (νύχτες)

☑ Τη **νύχτα** δεν υπάρχει το φως του ήλιου. Υπάρχει σκοτάδι. Πολλές φορές αν κοιτάξουμε τη νύχτα τον ουρανό, βλέπουμε το φεγγάρι και τ' αστέρια. Τη νύχτα κοιμόμαστε. ○ βράδυ ● μέρα

◇ Μόλις νύχτωσε, η κυρία Μαργαρίτα έβαλε το νυχτικό της και πήγε για ύπνο. «Ώρα για τον νυχτερινό μας ύπνο» είπε στα παιδιά. «Άντε λοιπόν! Δεν είστε ούτε νυχτοφύλακες που φυλάνε τα εργοστάσια τη νύχτα ούτε νυχτολούλουδα που βγάζουν τα λουλούδια τους τη νύχτα και τα κλείνουν τη μέρα». 🎵 νύ-χτα ✍ 'η διάρκεια της μέρας'

νυχτερίδα [η] ουσιαστικό (νυχτερίδες)

☑ Η νυχτερίδα είναι ένα μικρό μαύρο ζώο που μπορεί να πετάει. Βρίσκει την τροφή της τη νύχτα.

◇ **νύχτα** 🎵 νυ-χτε-ρί-δα

νυχτερινός, νυχτερινή, νυχτερινό επίθετο
(νυχτερινοί, νυχτερινές, νυχτερινά) → νύχτα

νυχτικό [το] ουσιαστικό (νυχτικά) → νύχτα
- Λέμε και η νυχτικιά.

νυχτώνω ρήμα (νύχτωσα, θα νυχτώσω) → νύχτα

νωρίς επίρρημα

☑ Όταν ξυπνάς νωρίς, ξυπνάς πολύ πρωί, μόλις αρχίζει να ξημερώνει. Όταν πηγαίνεις κάπου νωρίς, πηγαίνεις πριν από την ώρα που συνήθως πας ή πρέπει να πας τις άλλες φορές.

✍ Ο κύριος Γιάννης πήγε νωρίς στη δουλειά του σήμερα. Δεν είχε έρθει κανείς ακόμα. Ήταν μόνος του στο γραφείο. ● αργά

✓ «Ευτυχώς φτάσαμε νωρίς στον σταθμό και προλάβσαμε το τρένο» είπε ο θεός Τάκης. Φτάσαμε στην ώρα μας. 🎵 νω-ρίς

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Ξ Ξ

Ξάδελφος [ο], **ξαδέλφη** [η] ουσιαστικό (ξάδελφοι, ξαδέλφες)

☑ Ο ξάδελφος ή η ξαδέλφη σου είναι το αγόρι ή το κορίτσι του θείου ή της θείας σου. ✍ Η Αλίκη, η κόρη της θείας Κατερίνας, είναι ξαδέλφη του Κώστα και της Αθηνάς. ◆ **ξαδελφούλης, ξαδελφούλα, ξαδελφάκι** 🎵 ξά-δελ-φος
- Λέμε και ξάδερφος και ξαδέρφη. Στον πληθυντικό λέμε και τα ξαδέλφια ή τα ξαδέρφια. Λέμε επίσης και εξάδελφος, εξαδέλφη.

Ξακουστός, **ξακουστή**, **ξακουστό** επίθετο (ξακουστοί, ξακουστές, ξακουστά)

☑ Όταν κάτι είναι ξακουστό, είναι γνωστό σε πάρα πολύ κόσμο. ✍ Οι ξένοι που έρχονται στην Ελλάδα επισκέπτονται την ξακουστή Ακρόπολη των Αθηνών. ○ φημισμένος, διάσημος
● άγνωστος ◆ **ακούω** 🎵 ξα-κου-στός

Ξανά επίρρημα

☑ Όταν κάνεις κάτι ξανά, το κάνεις άλλη μία φορά. ✍ «Κώστα, διάβασε το μάθημα ξανά, σε παρακαλώ» είπε η κυρία Μαργαρίτα.
✓ Μπορείς να βάλεις το ξανα- μπροστά από άλλες λέξεις για να δείξεις ότι αυτό που λένε οι λέξεις γίνεται μία φορά ακόμα. ✍ Η Αθηνά ξανάγραψε την ορθογραφία για να τη μάθει καλά. 🎵 ξα-νά

Ξανθός, ξανθή/ξανθιά, ξανθό επίθετο
(ξανθοί, ξανθές/ξανθιές, ξανθά)

☑ Όταν κάποιος έχει ξανθά μαλλιά, τα μαλλιά του έχουν χρώμα προς το ανοιχτό κίτρινο ή χρυσαφί.

✓ (σαν ουσιαστικό) Ξανθιά είναι η γυναίκα που έχει ξανθά μαλλιά. ✎ «Κατερίνα, ποια είναι η ξανθιά που παίζει στο έργο;» ρώτησε ο θείος Σταμάτης.

◇ ξανθομάλλης, ξανθούλης, ξανθούλα, ξανθούλικος 🎵 ξαν-θός

Ξάπλα [η] ουσιαστικό (ξάπλες) → ξαπλώνω

Ξαπλώνω ρήμα (ξάπλωσα, θα ξαπλώσω)

☑ Όταν ξαπλώνεις, πέφτεις στο κρεβάτι για να κοιμηθείς ή για να ξεκουραστείς. ● στέκομαι όρθιος

✓ Στο έργο ο αστυνομικός έδωσε μία μπουνιά στον κλέφτη και τον ξάπλωσε κάτω. Τον έριξε κάτω.

◇ Ο θείος Αλέκος αγαπάει πολύ την ξάπλα μπροστά στη τηλεόραση. Τον ξεκουράζει να είναι ξαπλωμένος.

«Όλο ξαπλωτός κάθεσαι, θείε» τον πειράζει η Αθηνά. ● όρθιος 🎵 ξα-πλώ-νω

Ξαστεριά [η] ουσιαστικό (ξαστεριές)

☑ Όταν τη νύχτα έχει ξαστεριά, ο ουρανός είναι καθαρός χωρίς σύννεφα και γεμάτος αστέρια.

● συννεφιά ◇ Όταν έχει ξαστεριά, ο ουρανός είναι ξάστερος. ● συννεφιασμένος αστέρι 🎵 ξα-στε-ριά

Ξάστερος, ξάστερη, ξάστερο επίθετο (ξάστεροι, ξάστερες, ξάστερα) → ξαστεριά

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Ξαφνιάζω, ξαφνιάζομαι ρήμα

(ξάφνιασα, θα ξαφνιάσω)

☑ Όταν ξαφνιάζεις κάποιον, τον τρομάζεις, επειδή κάνεις ξαφνικά κάτι που δεν περιμένει. ✍ Η Αθηνά είδε ξαφνικά τον Νίκο μπροστά της και ξαφνιάστηκε.

Δεν τον είχε ακούσει να μπαίνει στο δωμάτιο.

✓ Όλοι ξαφνιάστηκαν όταν έμαθαν για την εξαφάνιση της Ροζαλίας. Ένωσαν έκπληξη.

◇ **Ξαφνικός** 🎵 ξαφ-νιά-ζω

Ξαφνικά επίρρημα → ξαφνικός

Ξαφνικός, ξαφνική, ξαφνικό επίθετο

(ξαφνικοί, ξαφνικές, ξαφνικά)

☑ Όταν κάτι είναι ξαφνικό, συμβαίνει γρήγορα και χωρίς να το περιμένουμε. ✍ Χθες το απόγευμα έπιασε μία ξαφνική βροχή. Η Ροζαλία δεν πρόλαβε να κρυφτεί κι έγινε μούσκεμα. ● αναμενόμενος

◇ **Άρχισε να βρέχει ξαφνικά. Ξαφνιάζω**

🎵 ξαφ-νι-κός

Ξε-

☑ Πολλές φορές, όταν βάζω το ξε- μπροστά σε μία λέξη, τότε η σημασία της γίνεται αντίθετη απ' ό,τι πριν. ✍ Η Αθηνά κόλλησε τ' αυτοκόλλητα στα τετράδιά της αλλά μετά είδε ότι είχε βάλει λάθος αυτοκόλλητα σε δύο τετράδια. Τα ξεκόλλησε ένα

ένα και τα ξανακόλλησε σωστά. 🎵 ξε-

Ξεγελώ και ξεγελάω, ξεγελιέμαι ρήμα

(ξεγέλασα, θα ξεγελάσω)

Ξεγλιστρώ ----- ξεκαρδίζομαι--

☑ Όταν ξεγελάς κάποιον, του λες ψέματα και τον κάνεις να πιστέψει αυτό που θέλεις εσύ ή να κάνει αυτό που θέλεις εσύ. ✍ Στο έργο που έβλεπε η θεία Κατερίνα ο κλέφτης ξεγέλασε τη γιαγιά και της πήρε τα χρήματα. ○ κοροϊδεύω ◇ γελώ 🎵 ξε-γε-λώ

Ξεγλιστρώ ρήμα (ξεγλίστρησα, θα ξεγλιστρήσω)

☑ Όταν ξεγλιστράς από κάτι που σε κάνει να αισθάνεσαι άσχημα, καταφέρνεις να ξεφύγεις απ' αυτό. ✍ Ο Κώστας ξεγλίστρησε από την ερώτηση που δεν ήξερε ν' απαντήσει λέγοντας ότι δεν είχε καταλάβει καλά το μάθημα. ○ ξεφεύγω ◇ ξεγλίστρημα γλιστρώ 🎵 ξε-γλι-στρώ

Ξεγυμνώνω, ξεγυμνώνομαι ρήμα
(ξεγύμνωσα, θα ξεγυμνώσω)

☑ Όταν ξεγυμνώνεις κάποιον, του βγάζεις όλα τα ρούχα του. ◇ ξεγύμνωμα, γυμνός 🎵 ξε-γυ-μνώ-νω

Ξεθωριάζω ρήμα (ξεθώριασα, θα ξεθωριάσω)

☑ Η κυρία Μαργαρίτα δεν αφήνει τα χρωματιστά ρούχα απλωμένα στον ήλιο για πολλή ώρα, γιατί τα χρώματά τους ξεθωριάζουν. Γίνονται πιο ανοιχτά προς το άσπρο. ○ ξεβάφω ◇ ξεθώριασμα 🎵 ξε-θω-ριά-ζω

Ξεκαρδίζομαι ρήμα (ξεκαρδίστηκα, θα ξεκαρδιστώ)

☑ Όταν ξεκαρδίζεσαι στα γέλια, γελάς με την καρδιά σου, πάρα πολύ. ✍ Η Αθηνά και η Ελένη ξεκαρδίστηκαν στα γέλια με τ' ανέκδοτα του Νίκου. ◇ ξεκαρδιστικός, καρδιά 🎵 ξε-καρ-δί-ζο-μαι

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

ΞΕΚΙΝΩ και **ξεκινάω** ρήμα (ξεκίνησα, θα ξεκινήσω)

☑ Όταν ξεκινάς να κάνεις κάτι, αρχίζεις να κάνεις κάτι. ✍ Ο θεός Σταμάτης ξεκίνησε να βλέπει σινεμά από πολύ μικρός.

✓ Όταν ξεκινάς από κάπου, φεύγεις από εκεί για να πας κάπου άλλου. ✍ Ο θεός Σταμάτης ξεκίνησε από το σπίτι για να πάει σινεμά αλλά στον δρόμο κατάλαβε ότι είχε ξεχάσει το πορτοφόλι του.

◇ Με το ξεκίνημα του έργου έσβησαν τα φώτα στο σινεμά. 🎵 ξε-κι-νώ

Ξεκουφαίνω, **ξεκουφαίνομαι**
ρήμα (ξεκούφανα, θα ξεκουράνω)

☑ Όταν ξεκουφαίνεις κάποιον με τις φωνές σου, φωνάζεις τόσο πολύ και τόσο δυνατά, που τον ενοχλείς και δεν μπορεί να σ' ακούσει άλλο. ◇ **κουφός** 🎵 ξε-κου-φάι-νω

Ξεμαλλιάζω, **ξεμαλλιάζομαι** ρήμα (ξεμάλλιασα, θα ξεμαλλιάσω)

☑ Όταν ξεμαλλιάζεις κάποιον, τον τραβάς δυνατά από τα μαλλιά, συνήθως επειδή τσακώνεσαι μαζί του.

✓ Όταν σε ξεμαλλιάζει ο αέρας, σου χαλάει το χτένισμα των μαλλιών σου. ◇ **μαλλιά**

🎵 ξε-μαλ-λιά-ζω

Ξενοδοχείο [το] ουσιαστικό (ξενοδοχεία)

☑ Όταν ταξιδεύουμε μακριά από το σπίτι μας ή κάνουμε διακοπές, μπορούμε να μείνουμε μερικές νύχτες στο ξενοδοχείο.

Ξένος----- Ξενυχτώ--

◇ Ο **ξενοδόχος** είναι αυτός που έχει το ξενοδοχείο.
Ξένος 🎵 ξε-νο-δο-χεί-ο

Ξένος, ξένη, ξένο επίθετο (ξένοι, ξένες, ξένα)

☑ Όταν κάτι είναι ξένο, δεν είναι δικό σου.

✍ «Δεν πρέπει να πειράζουμε τα ξένα βιβλία και τετράδια» είπε η δασκάλα.

✓ Όταν κάποιος είναι ξένος, δεν είναι Έλληνας αλλά κατάγεται από άλλη χώρα. ○ αλλοδαπός

✓ «Να είσαι πιο ευγενικός μπροστά σε ξένους ανθρώπους» είπε στον κύριο Μιχάλη η θεία του. Μπροστά σε ανθρώπους που δεν ανήκουν στην οικογένειά σου.

✓ (σαν ουσιαστικό) «Να ντυθείς καλά, γιατί έχουμε ξένους απόψε στο σπίτι» είπε η θεία Κατερίνα στον θείο Σταμάτη. Έχουμε επισκέπτες.

◇ **ξενοδοχείο** 🎵 ξέ-νος

ξενύχτης [ο], **ξενύχτισσα** [η] ουσιαστικό
(ξενύχτηδες και ξενύχτισσες) → ξενυχτώ

ξενύχτι [το] ουσιαστικό (ξενύχτια) → ξενυχτώ

ξενυχτώ και **ξενυχτάω** ρήμα (ξενύχτησα, θα ξενυχτήσω)

☑ Όταν ξενυχτάς, μένεις ξύπνιος όλη τη νύχτα ή τις περισσότερες ώρες της νύχτας.

✓ Του κυρίου Γιάννη δεν του αρέσει να ξενυχτάει. Δεν του αρέσει να διασκεδάζει μέχρι το πρωί.

◇ «Κάθε Δεκαπενταύγουστο κάνουμε ένα μεγάλο ξενύχτι στο πανηγύρι της Παναγίας» είπε ο Κώστας.

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Ξεπαγιάζω ----- Ξεπερνώ

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

«Γινόμαστε κι εμείς ξενύχτηδες» συμπλήρωσε η Αθηνά χαμογελώντας. νύχτα 🎵 ξε-νυ-χτώ

Ξεπαγιάζω ρήμα (ξεπάγιασα, θα ξεπαγιάσω)

☑ «Χθες το βράδυ δεν είχαμε καλοριφέρ, γιατί είχε διακοπή ρεύματος και ξεπαγιάσαμε από το κρύο» είπε η Αθηνά. Κρυώσαμε πάρα πολύ.

◇ **ξεπάγιασμα, πάγος** 🎵 ξε-πα-γιά-ζω

Ξεπατώνω, ξεπατώνομαι ρήμα (ξεπάτωσα, θα ξεπατώσω)

☑ Τα παπούτσια της Αλίκης ξεπατώθηκαν από το πολύ τρέξιμο. Χάλασαν.

✓ Όταν ξεπατώνεσαι στη δουλειά, κουράζεσαι πάρα πολύ. ✎ Η θεία Κατερίνα ξεπατώθηκε στη δουλειά για να καθαρίσει και να ετοιμάσει το σπίτι για τη γιορτή του θείου Σταμάτη.

◇ **ξεπάτωμα, πάτος** 🎵 ξε-πα-τώ-νω

Ξεπερνώ και ξεπερνάω, ξεπερνιέμαι ρήμα (ξεπέρασα, θα ξεπεράσω)

☑ Όταν ξεπερνάς κάποιον, πηγαίνεις μπροστά απ' αυτόν και τον αφήνεις πίσω. ✎ Ο Ίγκλι ξεπέρασε τον Κώστα κι έφτασε πρώτος στην πόρτα του σχολείου. ○ προηγούμαι ● μένω πίσω

✓ Όταν ξεπερνάς κάποιον, δείχνεις ότι είσαι καλύτερος απ' αυτόν σε κάτι. ✎ Η Αθηνά

ξεπέρασε όλους τους συμμαθητές της στο διαγώνισμα της αριθμητικής. ○ βγαίνω πρώτος

✓ Ο αγώνας ξεπέρασε τη μία ώρα. Κράτησε πάνω από μία ώρα. ◇ **περνώ** 🎵 ξε-περ-νώ

ΞΕΠΕΤΩ, ξεπετάγομαι ρήμα (ξεπέταξα, θα ξεπετάξω)

✓ Όταν ξεπετάς κάτι, το τελειώνεις πολύ γρήγορα.

 Ο Κώστας ξεπέταξε το διάβασμα για να παίξει ποδόσφαιρο.

✓ Όταν ξεπετάγεσαι, εμφανίζεσαι ξαφνικά μπροστά σε κάποιον χωρίς να το περιμένει.

 Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη ξεπετάχτηκε μπροστά στην Ελένη και την τρόμαξε.

◇ **ξεπέταγμα**   ξε-πε-τώ

Ξεπηδών και ξεπηδάω ρήμα (ξεπήδησα, θα ξεπηδήσω)

✓ Όταν κάτι ξεπηδά, βγαίνει προς τα πάνω μέσα από κάτι άλλο.

 «Κοίτα το νερό που ξεπηδάει από την πηγή» είπε ο θεός Αλέκος στην

Αθηνά.   ○ ξεπετάγομαι   ◇ **πηδών**   ξε-πη-δών

Ξεπλένω, ξεπλένομαι ρήμα (ξέπλυνα, θα ξεπλύνω)

✓ Όταν ξεπλένεις κάτι, του ρίχνεις καθαρό νερό για να φύγει η σαπουνάδα και να τελειώσεις έτσι το πλύσιμο του.   Η Αλίκη ξεπλένει καλά τα μαλλιά της, όταν λούζεται για να μη μείνει σαμπουάν πάνω

τους.   ◇ **πλένω**   ξε-πλέ-νω

Ξεριζώνω, ξεριζώνομαι ρήμα (ξερίζωσα, θα ξερίζωσω)

✓ Ο δυνατός αέρας ξερίζωσε το δέντρο που είναι έξω από το σπίτι

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

του κυρίου Μιχάλη. Το έβγαλε από το χώμα με τις ρίζες του. **◇ ρίζα** **♪** ξε-ρι-ζώ-νω

Ξερός, ξερή, ξερό επίθετο (ξεροί, ξερές, ξερά)

☑ Όταν κάτι είναι **ξερό**, δεν έχει καθόλου νερό.

✎ Μετά το ποδόσφαιρο, ο Κώστας ένιωθε το στόμα του ξερό. Διψούσε πολύ. **○** στεγνός **●** υγρός

✓ Ο κύριος Γιάννης ξέχασε τα μπιφτέκια στη φωτιά κι έγιναν ξερά. Έχασαν το ζουμί τους.

● μαλακός

✓ Η Αλίκη έπεσε ξερή στο κρεβάτι. Ήταν τόσο κουρασμένη. Έπεσε αναίσθητη. Η Αθηνά έμεινε ξερή, όταν έμαθε τα κακά νέα για τη Ροζαλία. Κοκάλωσε.

◇ Τα λουλούδια της κυρίας Μαργαρίτας **ξεράθηκαν** από την πολλή ζέστη. **Ξερονήσι** **♪** ξε-ρός

Ξέρω ρήμα (ήξερα, θα ξέρω)

☑ Όταν **ξέρεις** κάτι, το γνωρίζεις, το έχεις στο μυαλό σου και δε χρειάζεται να το μάθεις.

✎ Ο Κώστας ήξερε για τη γιορτή που ετοίμαζε η θεία Κατερίνα αλλά δεν είπε τίποτα για να μη χαλάσει την έκπληξη.

✓ Όταν **ξέρεις** κάτι, το γνωρίζεις καλά, επειδή το έχεις διαβάσει πολλές φορές ή επειδή έχεις ασχοληθεί μαζί του και το έχεις μάθει. **✎** «Σήμερα ξέρω πολύ καλά την ορθογραφία μου» είπε ο Ίγκλι.

✓ Όταν **ξέρεις** κάποιον, τον γνωρίζεις επειδή έχετε συναντηθεί μαζί κι άλλες φορές. **✎** Ο Νίκος ξέρει πολλά παιδιά από την τάξη της Αθηνάς. **♪** ξέ-ρω

ξεσηκώνω, ξεσηκώνομαι ρήμα (ξεσήκωσα, θα ξεσηκώσω)

☑ Όταν ξεσηκώνεις κάποιον, του χαλάς την ηρεμία και την ησυχία. ✎ Ο κύριος Μιχάλης ξεσήκωσε όλη τη γειτονιά με τις φωνές του.

✓ Όταν ξεσηκώνεις κάποιον, τον κάνεις να θέλει να βγει έξω να διασκεδάσει. Εκείνος τότε ξεσηκώνεται.

✎ Ο Κώστας και ο Νίκος είδαν τον καλό καιρό και ξεσηκώθηκαν για να πάνε εκδρομή. ◆ σηκώνω

🎵 ξε-ση-κώ-νω

ξεσκονίζω, ξεσκονίζομαι ρήμα (ξεσκόνισα, θα ξεσκονίσω)

☑ Όταν ξεσκονίζεις, παίρνεις ένα πανί ή μία βούρτσα και μαζεύεις τη σκόνη που υπάρχει στα έπιπλα του σπιτιού για να γίνουν καθαρά. ✎ Η μητέρα του Ίγκλι ξεσκονίζει τακτικά το σπίτι τους. ◆ Της αρέσει να ασχολείται με το ξεσκόνισμα. Είναι όλη την ώρα με το ξεσκονόπανο στο χέρι. σκόνη 🎵 ξε-σκο-νί-ζω

ξεσκονόπανο [το] ουσιαστικό (ξεσκονόπανα)

→ ξεσκονίζω

ξεσπώ και ξεσπάω ρήμα (ξέσπασα, θα ξεσπάσω)

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ

Ξετρελαίνω ----- Ξεφαντώνω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

☑ Όταν κάτι ξεσπά, τότε γίνεται απότομα και με μεγάλη δύναμη. ✎ Χθες ξέσπασε δυνατή βροχή και γέμισαν οι δρόμοι με νερά. Η Αθηνά δεν έβρισκε τη Ροζαλία και ξέσπασε σε κλάματα, όταν της είπαν ότι είχε χαθεί στη βροχή. 🎵 ξε-σπώ

Ξετρελαίνω, ξετρελαίνομαι ρήμα (ξετρελάθηκα, θα ξετρελαθώ)

☑ Όταν κάτι σε ξετρελαίνει, σου αρέσει πάρα πολύ, σ' ενθουσιάζει. ✎ Το καινούργιο ποδήλατο

ξετρέλανε την Αθηνά. ○ ξεμουαλίζω

◇ τρελαίνω, τρελός, τρέλα 🎵 ξε-τρε-λαί-νω

Ξετρυπώνω ρήμα (ξετρυπώσα, θα ξετρυπώσω)

☑ Όταν ξετρυπώνεις κάτι, βρίσκεις κάτι που ήταν κρυμμένο, που δε φαινόταν ή που ήταν ξεχασμένο κάπου. ✎ «Πού την ξετρυπώσες αυτή την κούκλα, Αθηνά;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα. «Έχω να τη

δω από τότε που ήσουν πολύ μικρή κι έπαιζες μαζί της». ○ βρίσκω

✓ «Από πού ξετρυπώσε πάλι αυτός;» ρώτησε η Αθηνά, όταν είδε τον Νίκο να εμφανίζεται ξαφνικά.

◇ τρύπα, τρυπώνω 🎵 ξε-τρυ-πώ-νω

Ξεφαντώνω ρήμα (ξεφάντωσα, θα ξεφαντώσω)

☑ Όταν ξεφαντώνεις, διασκεδάζεις πολύ με χορό και τραγούδια.

✎ «Σήμερα έχουμε γιορτή στο σπίτι» είπε η θεία Κατερίνα. «Θα φάμε, θα πιούμε και θα

ξεφαντώσουμε». ○ γλεντώ ◇ «Τι ωραία γιορτή, τι ξεφάντωμα ήταν αυτό» είπε ο κύριος Γιάννης,

Ξεφεύγω----- Ξεφορτώνω--

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

όταν έφυγαν από το σπίτι της θείας Κατερίνας και του θείου Σταμάτη. ○ γλέντι 🎵 ξε-φα-ντώ-νω

Ξεφεύγω ρήμα (ξέφυγα, θα ξεφύγω)

☑ Όταν ξεφεύγεις, καταφέρνεις να φύγεις μακριά από κάποιον που σε κυνηγά. 🖋 Η Ροζαλία έτρεχε πολύ γρήγορα και ξέφυγε από τον σκύλο που την κυνηγούσε.

✓ Όταν κάτι σου ξεφεύγει, μετακινείται από τη θέση που βρίσκεται. 🖋 «Μου ξέφυγε το βάζο από τα χέρια κι έπεσε στο πάτωμα» είπε ο Κώστας στη μητέρα του.

✓ Όταν κάτι σου ξεφεύγει, λες ένα μυστικό ή μία άσχημη λέξη που δεν έπρεπε να πεις. 🖋 «Πρόσεξε μη σου ξεφύγει τίποτε» είπε η Αθηνά στον Κώστα. «Θα χαλάσει η έκπληξη που ετοιμάζουμε για τη γιορτή του θείου Σταμάτη». 🎵 ξε-φεύ-γω

Ξεφλουδίζω, ξεφλουδίζομαι ρήμα (ξεφλούδισα, θα ξεφλουδίσω)

☑ Όταν ξεφλουδίζεις ένα φρούτο, βγάζεις τη φλούδα που έχει και κρατάς το υπόλοιπο.

🖋 Της Αθηνάς της αρέσουν πιο πολύ οι μπανάνες, γιατί τις ξεφλουδίζει πιο εύκολα από τ' άλλα φρούτα.

✓ Όταν ξεφλουδίζεις ή ξεφλουδίζεσαι, βγαίνουν μικρά κομμάτια ξερό δέρμα από τα χέρια και το πρόσωπο σου, επειδή ξεράθηκαν από τον ήλιο και τη θάλασσα. ✦ φλούδα 🎵 ξε-φλου-δί-ζω

Ξεφορτώνω, ξεφορτώνομαι ρήμα (ξεφόρτωσα, θα ξεφορτώσω)

ξεφουρνίζω ----- ξεφυλλίζω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

☑ Οι εργάτες έτρεξαν να ξεφορτώσουν το φορτηγό.
Έτρεξαν να βγάλουν τα πράγματα από το φορτηγό.
✓ Η θεία Κατερίνα αγόρασε καινούρια έπιπλα και θέλει να ξεφορτωθεί τα παλιά. Θέλει να διώξει τα παλιά, γιατί την ενοχλούν.

◇ φορτίο, φορτώνω 🎵 ξε-φορ-τώ-νω

ξεφουρνίζω ρήμα (ξεφούρνισα, θα ξεφουρνίσω)

☑ Όταν ξεφουρνίζεις κάτι, το βγάζεις από τον φούρνο που το είχες βάλει για να ψηθεί. ● φουρνίζω
✓ Λέμε ακόμη ότι ξεφουρνίζεις κάτι, όταν λες κάτι ξαφνικά χωρίς να το περιμένει κανείς. ✎ Μόλις ο Ίγκλι γύρισε σπίτι, το ξεφούρνισε. Ήθελε να πάει εκδρομή με τον Κώστα και τον Νίκο.

◇ φούρνος 🎵 ξε-φουρ-νί-ζω

ξέφτι [το] ουσιαστικό (ξέφτια) → ξεφτίζω

ξεφτίζω ρήμα (ξέφτισα θα ξεφτίσω)

☑ Όταν ένα ρούχο ξεφτίζει, ξηλώνεται σιγά σιγά, επειδή το φοράμε συνέχεια. ✎ «Μην το βάλεις αυτό το παντελόني, Αθηνά!» είπε η κυρία Μαργαρίτα. «Έχει αρχίσει να ξεφτίζει και πρέπει να το ράψουμε». ◇ Όταν κάτι ξεφτίζει, γεμίζει ξέφτια, δηλαδή κρέμονται από τις άκρες του μικρές κλωστές. 🎵 ξε-φτί-ζω

ξεφυλλίζω ρήμα (ξεφύλλισα, θα ξεφυλλίσω)

☑ Όταν ξεφυλλίζεις ένα βιβλίο ή ένα περιοδικό, γυρίζεις ένα ένα τα φύλλα του γρήγορα και διαβάζεις πολύ λίγες λέξεις σε κάθε σελίδα,

Ξεφυτρώνω ----- Ξεχειλίζω--

συνήθως αυτές που έχουν έντονα ή χρωματιστά γράμματα και μεγάλο μέγεθος ή βλέπεις μόνο τις εικόνες που υπάρχουν.

◇ φύλλο 🎵 ξε-φυλ-λί-ζω

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Ξεφυτρώνω ρήμα (ξεφύτρωσα, θα ξεφυτρώσω)

☑ Όταν κάποιος ξεφυτρώνει, παρουσιάζεται ξαφνικά χωρίς να τον περιμένει κανείς. 🖋️ «Από πού ξεφύτρωσε πάλι αυτός;» ρώτησε ο Ίγκλι, όταν είδε τον σκύλο του κυρίου Μιχάλη να έρχεται ξαφνικά μπροστά του. ○ ξεπετάγομαι

◇ φυτρώνω 🎵 ξε-φυ-τρώ-νω

Ξεφωνητό [το] ουσιαστικό (ξεφωνητά)

→ ξεφωνίζω

Ξεφωνίζω ρήμα (ξεφώνισα, θα ξεφωνίσω)

☑ Όταν ξεφωνίζεις, φωνάζεις πολύ δυνατά.
🖋️ - Τι ξεφωνίζεις έτσι, Μιχάλη; - Κάποιος έσπασε το τζάμι, θεία! ◇ Ο κύριος Μιχάλης χάλασε τον κόσμο με τα ξεφωνητά του. **φωνή** 🎵 ξε-φω-νί-ζω

Ξέφωτο [το] ουσιαστικό (ξέφωτα)

☑ Το ξέφωτο είναι ένα κομμάτι γης μέσα στο δάσος που δεν έχει καθόλου δέντρα. ◇ **φως** 🎵 ξέ-φω-το

Ξεχασιάρης, ξεχασιάρα, ξεχασιάρικο επίθετο
(ξεχασιάρηδες, ξεχασιάρες, ξεχασιάρικα) → ξεχνώ

Ξεχειλίζω ρήμα (ξεχειλίσω, θα ξεχειλίσω)

☑ Όταν το ποτήρι ξεχειλίζει, τότε το ποτήρι έχει γεμίσει και το νερό χύνεται απέξω. 🖋️ «Σταμάτα, μη

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

βάξεις άλλο νερό, το ποτήρι έχει ξεχειλίσει και θα βρέξεις το τραπεζομάντιλο!» φώναξε ο θεός Τάκης στην Αθηνά.

✓ Λέμε ότι ξεχείλισε το ποτήρι, όταν θέλουμε να δείξουμε ότι δεν έχουμε πια υπομονή.

◇ Ο θεός Αλέκος λέει ότι με το ξεχείλισμα του ποταμού γέμισαν με νερό όλα τα χωράφια του χωριού. χείλος 🎵 ξε-χει-λί-ζω

ξεχειλώνω ρήμα (ξεχείλωσα, θα ξεχειλώσω)

☑ Όταν τα ρούχα σου ξεχειλώνουν, τότε γίνονται πιο φαρδιά και μεγάλα απ' ό,τι πριν.

✍ «Μην τραβάς την μπλούζα σου έτσι, θα την ξεχειλώσεις!» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα.

◇ **ξεχείλωμα** 🎵 ξε-χει-λώ-νω

ξεχνώ και ξεχνάω, ξεχνιέμαι ρήμα (ξέχασα, θα ξεχάσω)

☑ Όταν ξεχνάς κάτι, δεν το έχεις πια στο μυαλό σου, δεν το θυμάσαι. ✍ Ο Ίγκλι ξέχασε σε ποιο μέρος είχε βάλει τ' αυτοκινητάκια του. Άρχισε

λοιπόν να ψάχνει στο πατάρι. Εκεί βρήκε πολλά ξεχασμένα παιχνίδια, αλλά όχι τ' αυτοκινητάκια του.

● θυμάμαι

✓ Όταν ξεχνάς να κάνεις κάτι, παραλείπεις κάτι που έπρεπε να κάνεις. ✍ Ο Κώστας ξέχασε να φέρει το τετράδιο της αριθμητικής και δεν μπορούσε ν'

αντιγράψει τις ασκήσεις από τον πίνακα. ● θυμάμαι

✓ Ο Νίκος ξεχάστηκε με το ποδόσφαιρο και γύρισε αργά στο σπίτι. ◇ Ο Κώστας δεν είναι ξεχασιάρης.

Χθες για πρώτη φορά ξέχασε το τετράδιό του.

🎵 ξε-χνώ

Ξεφυτρώνω ρήμα (ξεχώρισα, θα ξεχωρίσω)

☑ Ο Κώστας ξεχώρισε τις ξύλινες μπογιές από τους μαρκαδόρους. Έβαλε τις μπογιές αλλού και τους μαρκαδόρους αλλού.

✓ Η δασκάλα της Αθηνάς δεν ξεχωρίζει κανένα παιδί, όλα τ' αγαπά το ίδιο. ○ προτιμώ

✓ Μέσα στο σκοτάδι δεν ήταν εύκολο να ξεχωρίσεις αν ήταν η Ροζαλία ή άλλη γάτα. Δεν ήταν εύκολο να καταλάβεις. ○ διακρίνω ◇ Ο Κώστας βάζει τις ξύλινες μπογιές και τους μαρκαδόρους σε ξεχωριστές θήκες στην κασετίνα του.

○ χωριστός, διαφορετικός 🎵 ξε-χω-ρί-ζω

Ξηλώνω, ξηλώνομαι ρήμα (ξηλώσα, θα ξηλώσω)

☑ Όταν ξηλώνεις ένα ρούχο, ξεχωρίζεις τις ραφές του κόβοντας τις κλωστές που τις ενώνουν.

✂ Η μητέρα του Ίγκλι έραψε τη μπλούζα που ξηλώθηκε.

✓ Ο αέρας ήταν τόσο δυνατός, που ξηλώσε τα κεραμίδια από τη σκεπή του σπιτιού του κυρίου Μιχάλη. Τα έβγαλε με βίαιο τρόπο από τη θέση που ήταν. ◇ **ξηλώμα** 🎵 ξη-λώ-νω

Ξημέρωμα [το] ουσιαστικό (ξημερώματα)

→ ξημερώνω

Ξημερώνω, ξημερώνομαι ρήμα (ξημέρωσα, θα ξημερώσω)

☑ Όταν ξημερώνει, τότε αρχίζει να φαίνεται το πρώτο φως της ημέρας.

✓ Όταν ξημερώνεσαι, μένεις όλη την νύχτα ξύπνιος,

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

χωρίς να κοιμηθείς, μέχρι ν' αρχίσει να φωτίζει η επόμενη ημέρα. ○ ξενυχτώ ◇ Το ξημέρωμα της Κυριακής βρήκε έτοιμους τον Κώστα και την Αθηνά να πάνε για ψάρεμα με τη βάρκα του θείου Τάκη.

♪ ξη-με-ρώ-νω

Ξηρά [η] ουσιαστικό

Η ξηρά είναι τα μεγάλα κομμάτια της γης που δε σκεπάζονται από νερό. ○ στεριά ◇ **ξηρός** ♪ ξη-ρά

Ξηρασία [η] ουσιαστικό (ξηρασίες)

☑ Ξηρασία έχουμε, όταν δε βρέχει καθόλου για πολλούς μήνες. ○ υγρασία ◇ **ξηρός, ξεραίνομαι**

♪ ξη-ρα-σί-α

Ξίδι [το] ουσιαστικό (ξίδια)

☑ Το ξίδι είναι ένα καφετί ξινό υγρό που το ρίχνουμε στο φαγητό μας για να δίνει γεύση. ♪ ξί-δι

Ξινός, ξινή, ξινό επίθετο (ξινοί, ξινές, ξινά)

☑ Ξινός είναι αυτός που η γεύση του μοιάζει με τη γεύση του ξιδιού ή του λεμονιού.

◇ **ξινίζω, ξινίλα, ξινούτσικος** ♪ ξι-νός

Ξίφος [το] ουσιαστικό (ξίφη)

☑ Το ξίφος είναι ένα όπλο με μία μακριά λεπίδα που κόβει και από τις δύο μεριές.

○ σπαθί ◇ **Η ξιφασκία είναι άθλημα.** ♪ ξί-φος

Ξοδεύω, ξοδεύομαι ρήμα (ξόδεψα, θα ξοδέψω)

☑ Όταν ξοδεύεις τα χρήματά σου, δίνεις χρήματα

ξύλο -----ξυουργός--

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

για ν' αγοράσεις πολλά και διάφορα πράγματα.
Όταν ξοδεύεσαι, ξοδεύεις πολλά χρήματα. Κάνεις
πολλά έξοδα. ✍ Η Αθηνά ξόδεψε όλα τα χρήματά
της αγοράζοντας τσίχλες και καραμέλες.

✓ Το αυτοκίνητο του κυρίου Μιχάλη ξοδεύει λίγη
βενζίνη. Καίει λίγη βενζίνη.

✓ «Δεν πιστεύω να ξοδέψεις όλο σου τον χρόνο
στο ποδόσφαιρο;» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον
Κώστα. ◇ έξοδα ♪ ξο-δεύ-ω

ξύλο [το] ουσιαστικό (ξύλα)

☑ Ο κορμός και τα κλαδιά των δέντρων είναι από
ξύλο. Με το ξύλο φτιάχνουμε έπιπλα, πόρτες και
άλλα αντικείμενα. Ξύλο λέμε κι ένα κομμάτι ξύλο.

✓ Λέμε ότι δίνεις ή ρίχνεις ξύλο σε κάποιον, όταν
τον δέρνεις. Ακόμη λέμε ότι τρως ξύλο, όταν σε
δέρνουν. Όταν πέφτει ξύλο, γίνεται καβγάς.

◇ Το αγαπημένο παγωτό του Κώστα είναι το
παγωτό ξυλάκι. ξυλοκόπος, ξυουργός ♪ ξύ-λο

ξυλοκόπος [ο] ουσιαστικό (ξυλοκόποι)

☑ Ο ξυλοκόπος κόβει ξύλα στο δάσος.

◇ Ο ξυουργός δουλεύει κάθε μέρα στο
ξυουργείο του φτιάχνοντας ξύλινες
πόρτες κι έπιπλα. ♪ ξυ-λο-κό-πος

ξυουργείο [το] ουσιαστικό (ξυουργεία)

→ ξυλοκόπος

ξυουργός [ο] ουσιαστικό (ξυουργοί)

→ ξυλοκόπος

α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ
ι
κ
λ
μ
ν
ξ
ο
π
ρ
σ
τ
υ
φ
χ
ψ
ω

Ξύνω, ξύνομαι ρήμα (έξυσα, θα ξύσω)

☑ Όταν ξύνεις το κεφάλι σου ή το χέρι σου, τα τρίβεις με τα νύχια του χεριού σου απαλά το κεφάλι σου ή το χέρι σου. 🖋️ Τον καημένο τον Κώστα!
Στην εκδρομή τον τσίμπησε ένα κουνούπι στο χέρι και όλο το ξύνει.

✓ Όταν ξύνεις το μολύβι σου, το κάνεις να έχει λεπτή μύτη. 🖋️ Η Αθηνά έξυσε τιςμπογιές της και όταν τελείωσε το ξύσιμο, άρχισε να ζωγραφίζει.

◇ Με την ξύστρα ξύνεις το μολύβι σου. **ξύσιμο**

🎵 ξύ-νω

Ξυπνητήρι [το] ουσιαστικό (ξυπνητήρια)

→ ξυπνώ

Ξύπνιος, ξύπνια, ξύπνιο επίθετο (ξύπνιοι, ξύπνιες, ξύπνια) → ξυπνώ

Ξυπνώ και ξυπνάω ρήμα (ξύπνησα, θα ξυπνήσω)

☑ Όταν ξυπνάς, σταματάς να κοιμάσαι.

🖋️ Ο Κώστας ξύπνησε πιο αργά σήμερα.

✓ «Μην ξυπνάς τον Κώστα, άφησέ τον να κοιμηθεί λίγο ακόμη, είναι άρρωστος» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά.

◇ Του Κώστα δεν του αρέσει το πρωινό ξύπνημα. Σήμερα δεν άκουσε το ξυπνητήρι που χτυπούσε. Η Αθηνά που ήταν ξύπνια έκλεισε το ρολόι κι έτρεξε να τον ξυπνήσει για να μην αργήσουν στο σχολείο.

🎵 ξυ-πνώ

Ξυπόλητος, ξυπόλητη, ξυπόλητο επίθετο
(ξυπόλητοι, ξυπόλητες, ξυπόλητα)

☑ Ξυπόλητος είναι αυτός που δε φοράει παπούτσια. ✍ Ο Ίγκλι περπατάει ξυπόλητος μέσα στο σπίτι του το καλοκαίρι. 🎵 ξυ-πό-λη-τος

Ξυραφάκι [το] ουσιαστικό (ξυραφάκια)
→ ξυρίζω

Ξυρίζω, ξυρίζομαι ρήμα (ξύρισα, θα ξυρίσω)

☑ Όταν κάποιος ξυρίζεται ή ξυρίζει το πρόσωπό του, κόβει τις τρίχες του προσώπου του με ξυραφάκι ή ξυριστική μηχανή πολύ κοντά στη ρίζα για να μη φαίνονται.

✍ Ο κύριος Γιάννης ξυρίζεται κάθε πρωί.

◇ Χρειάζεται αρκετό χρόνο για το ξύρισμά του κάθε πρωί. 🎵 ξυ-ρί-ζω

Ξυριστική μηχανή [η] ουσιαστικό (ξυριστικές μηχανές) → ξυρίζω

Ξύστρα [η] ουσιαστικό (ξύστρες) → ξύνω

- Με χρησιμοποιείς κάθε μέρα στο σχολείο. Τι είμαι;
.....

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.